

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknoliigateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	4
Metallien jalostus	10
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	15

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	23
Puutuoteteollisuus	31

Muu teollisuus

Kemianteollisuus	38
Elintarviketeollisuus	45
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	51

Rakentaminen	56
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	59
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	63
Kuljetus ja varastointi	67
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	70
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	74

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?	78
--	----

Birgitta Berg-Andersson, *teollisuus*, Twitter: @BirgittaBergA1

Ville Kaitila, *palvelut*, Twitter: @VilleKaitila

Hannu Kaseva, *rakentaminen*

Julkistamispäivä: 28.11.2017

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Toimialakatsaus 2017/2

Toimialakatsaus perustuu Suhdanne-vuosikirjassa julkaistuihin toimialaennusteisiin. Toimialakohtaiset ennustenumerot löytyvät Suhdanteen taulukoista, mutta toimialoja ei tarkemmin käsitellä vuosikirjassa. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa teknologiateollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, tevanake-teollisuuden, rakentamisen sekä yksityisen palvelusektorin.

Etlä arvioi syyskuussa julkaistussa ennusteessaan, että teollisuuden tuotos kasvaa 4,5 prosenttia tänä vuonna ja 2,9 prosenttia vuonna 2018. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan koko teollisuuden tuotanto kasvoi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 3,9 prosenttia viimevuotisesta. Uusimpien tilastojen valossa teollisuustuotanto näyttääkin tänä vuonna kasvavan odotusten mukaisesti.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannon kasvu oli kuluvan vuoden tammi- elokuussa hieman vahvempaa Suomessa kuin Saksassa. Kotimaiset tilaukset ovat Suomessa nousseet huomattavasti, mutta vientitilaukset ovat laskussa. Metallien jalostuksen tuotanto on nyt saavuttanut vuoden 2008 alkuvuoden tason. Alan vientihinnat kohosivat tammi-elokuussa 25 prosenttia edellisvuodesta, mutta viennin määrä supistui vajaan prosentin. Kone- ja metallituoteteollisuuden tilauskanta Suomessa on tänä vuonna noussut vuoden 2008 tasolle suurten laivatilausten ansiosta. Moottoriajoneuvojen viennin määrä lisääntyy tänä vuonna arviolta runsaat 35 prosenttia viimevuotisesta. Muiden kulkuneuvojen vientiä ovat tänä vuonna kasvattaneet monet laivatoimitukset sekä uusien ja vanhojen lentokoneiden vienti pois Suomesta.

Paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) kannattavuus nousee hieman tänä ja ensi vuonna, kun yksikkötyökustannukset laskevat. Suomi on kahden tuoteryhmän suurin viejämaa koko maailmassa. Puutuoteteollisuuden omavaraisuusaste on viime vuosina noussut tuntuvasti, mutta kannattavuus on parantunut vain vähän. Kemianteollisuudessa investointiaste alenee hieman ennustevuosina, tuotantokapasiteettia on riittävästi. Alan tuottavuus on nousussa.

Elintarviketeollisuuden vienti kääntyi tänä vuonna kasvuun. Iso-Britannia on EU27-maiden suurin elintarvikkeiden kauppakumppani, mutta maa ei mahdu Suomen kymmenen tärkeimmän viennin kohdemaan joukkoon. Tevanake-teollisuuden kannattavuus on nousussa, mutta se on edelleen takavuosia heikompi. Yksikkötyökustannukset ovat laskussa, mutta tuotoksen hinta nousee vain vähän.

Rakentamisen kasvu hidastuu ennustejaksolla. Ensi vuonna talonrakentamisen aktiviteetti vaimenee edelleen yksityisten palvelulinkeinojen ja teollisuuden uusien monivuotisten suurhankkeiden supistumisen vuoksi. Asuntojen uudistuotannon kasvu hidastuu mm. kotitalouksien hitaan ostovoiman kasvun sekä korkojen nousuodotusten vuoksi. Talonrakentamisen kasvun laantuessa myös maa- ja vesirakentamisen kysynnän kasvu hidastuu. Koko rakentamisen odotetaan lisääntyvän 3 prosenttia ensi vuonna.

Yksityisten palvelutoimialojen tuotos kasvaa 3,3 prosenttia tänä vuonna ja 2,2 prosenttia vuonna 2018. Koko kaupan alan arvonlisäyksen kasvu hidastuu ensi vuonna vajaaseen kahden prosenttiin. Autokaupassa ja tukkukaupassa voidaan nähdä pientä kiihtymistä kuluvas-ta vuodesta, mutta vähittäiskaupan arvonlisäyksen kasvu hidastuu noin yhteen prosenttiin. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna suhteellisen ripeästi, noin 3,5 prosenttia, mutta ensi vuonna kasvu hidastuu noin 2,5 prosenttiin. Kannattavuuden paraneminen sekä hotellien korkea ja edelleen noussut huoneenkäyttöaste tukevat alan investointeja. Kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäys on päässyt kasvuun piristyneen viennin vetämänä. Lisäksi rakentamisen ja yksityisen kulutuksen kasvu sekä kansainvälinen matkustajaliikenne tukevat toimialan kehitystä.

Rahoitus- ja vakuutuslalla menee Suomessa kokonaisuutena ottaen hyvin, mutta jonkin verran paineita tulee poikkeuksellisesta rahapolitiikasta, lisääntyneestä viranomaisvalvonnasta, uusista toimijoista markkinoilla sekä Brexitistä. Kotitalouksien asuntolainakanta oli syyskuun lopussa runsaat 2 prosenttia vuodentakaisista suurempi. Ruotsin asuntomarkkinoiden negatiivinen kehitys saattaa heijastua toimialan kehitykseen myös Suomessa. Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan arvonlisäyksen kasvu hidastuu ensi vuonna. Muun muassa ammattityövoiman puute on noussut kasvun esteeksi.

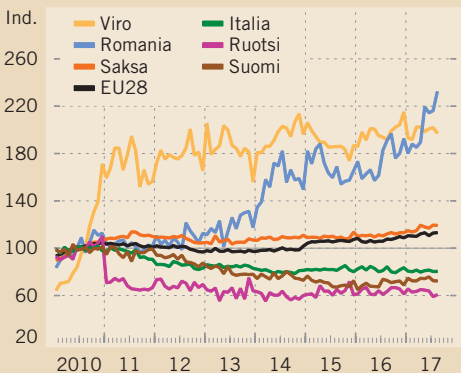
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN TUOTANNON KASVU ON TÄNÄ VUONNA OLLUT HIEMAN VAHVEMPAA SUOMESSA KUIN SAKSASSA

EU-maissa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto oli tammi-elokuussa keskimäärin vielä vajaat 4 prosenttia matalammalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2008. Syöskyläskun jälkeen tuotanto lähti kasvuun vuoden 2009 jälkipuoliskolla, mutta kääntyi uudestaan loivaan laskuun vuonna 2011. Vuosina 2013 ja 2014 valmistusmäärät pysyivät suhteellisen vakaina. Vuoden 2015 alussa tuotanto kohosi tuntuvasti ja on sen jälkeen noussut tasaisesti. Suomessa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa peräti 42 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-elokuussa. Saksan tuotanto oli vajaat 5 prosenttia korkeammalla tasolla.

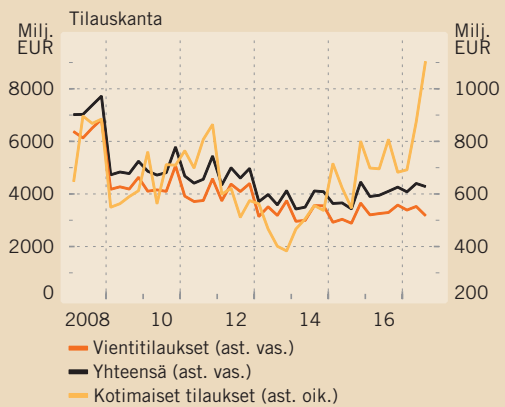
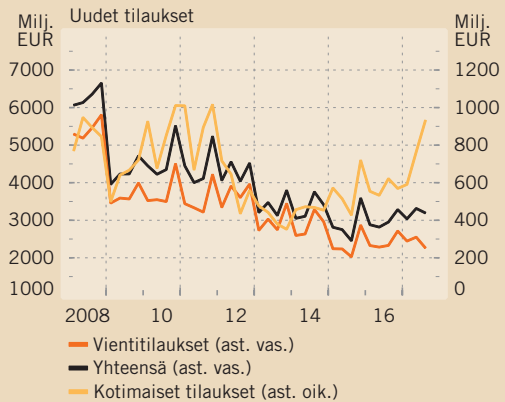
Virossa sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistus lähti hurjaan nousuun vuonna 2010. Monet muut maat ovatkin siirtäneet tuotantoaan muun muassa Viroon. Myös Romanian, Latvian, Liettua-

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus. ETLA S17.2/ad108

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Teknologiateollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ad102

an, Puolan ja Bulgarian tuotantomäärät ovat kohonneet huomattavasti. Ruotsissa tuotanto putosi jyrkästi vuosien 2010 ja 2011 vaihteessa, mikä viittaa siihen, että tuotantoa on kokonaan lopetettu tai siirretty johonkin muuhun maahan.

EU:n tuotantomäärä nousi kuluvan vuoden tammikuussa kausitasoitettuna 5 prosenttia vuodentakaisesta. Sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistusmäärä kohosi Romaniassa 20 prosenttia, Liettuassa 19 prosenttia ja Latviassa 22 prosenttia. Suomessa tuotannon määrä kasvoi 6,5 prosenttia. Saksassa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto kasvoi vajaat 6 prosenttia, Isonsa-Britanniassa noin 4 prosenttia, Ranskassa 3 prosenttia ja Virossa 2 prosenttia.

Syyskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos Suomessa lisääntyy 3 prosenttia

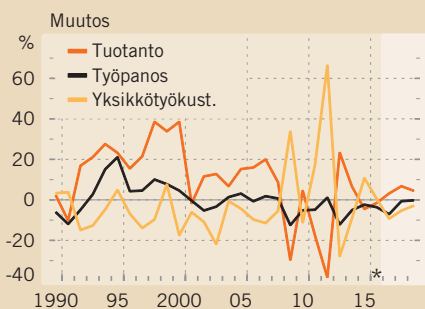
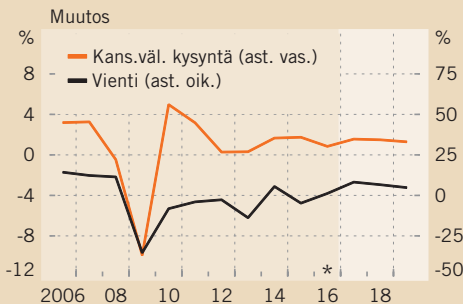
tänä vuonna ja vajaat 7 prosenttia ensi vuonna. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Toimiala jaetaan elektroniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27). Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden alkupuoliskolla 5,3 prosenttia. Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus oli 6,4 prosenttia.

Teknolgiateollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti Suomessa syyskuun lopussa 2017 noin 39 000 työntekijää. Henkilöstön määrä oli siten noin prosentin pienempi kuin vuonna 2016 keskimäärin. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden työpaikoista alle 10 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi.

Ulkomaisissa tytäryrityksissä henkilöstön määrä oli noin 121 000 vuonna 2016, mikä oli peräti 25 prosenttia edellisvuotista enemmän. Varsinkin kehittyneissä maissa henkilöstön määrä nousi tuntuvasti viime vuonna. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa.

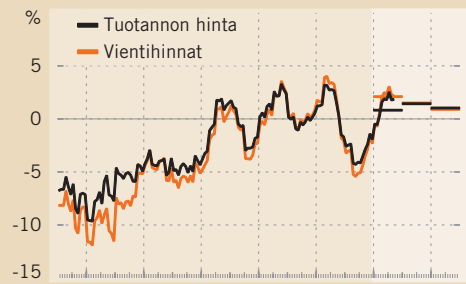
Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tulli, OECD, Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ad101

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ad107

ELEKTRONIIKKATUOTTEIDEN VIENTI KIINAAN JA VENÄJÄLLE KOHOSI TAMMI-ELOKUUSSA HUOMATTAVASTI VUODENTAKAISESTA

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden

tammi-elokuussa 46 prosenttia. Ryhmän vienti lisääntyi arvoltaan 13 prosenttia viimevuotisesta.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat elektroniikkatuotteiden (toimiala C26) suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikka-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Vienti	5,5	-4,8	1,2	8	7	5	-3,1	5
Vientihinta	0,1	1,8	-3,7	2	2	1	-0,5	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	6,5	-4,5	-1,5	3,2	6,8	4,5	-2,4	0,7
- Työpanos	-5,0	-2,4	-3,6	-7,1	-0,7	-0,2	-5,1	-2,1
- Työn tuottavuus	12,2	-2,2	2,2	11,0	7,5	4,7	0,3	4,7
- Pääomavaltaituminen	0,5	-1,8	-1,6	2,4	-1,0	-1,1	1,1	-0,5
- Kokonaistuottavuus	11,6	-0,4	3,9	8,4	8,5	5,8	-1,1	5,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

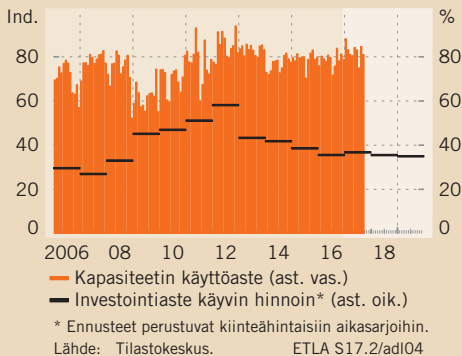

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13h

teollisuuden viennin arvosta oli tammi-elokuussa 14 prosenttia, ja niiden viennin arvo nousi 8 prosenttia edellisvuodesta.

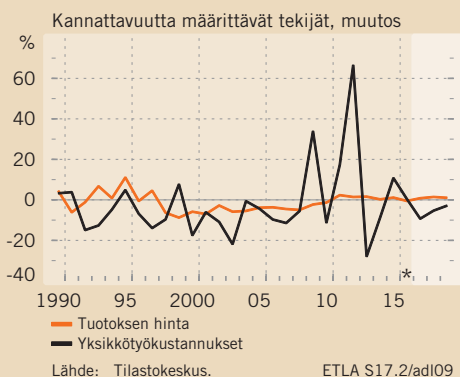
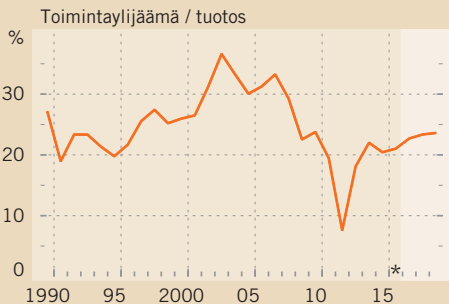
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli tammi-elokuussa vajaat 10 prosenttia. Niiden viennin arvo kohosi 27 prosenttia edellisvuodesta. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli 8 prosenttia, kun niiden vienti kohosi arvoltaan 28 prosenttia edellisvuodesta. Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli 7 prosenttia. Niiden vienti kuitenkin väheni arvoltaan 6 prosenttia. Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli runsaat 4 prosenttia. Tuoteryhmän viennin arvo oli 6 prosenttia vuodentakaisista suurempi.

Elektroniikkatuotteiden toimitukset Eurooppaan lisääntyivät tammi-elokuussa arvoltaan 8 prosenttia vuodentakaisesta. Euroopan osuus oli 50 prosenttia. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) nousi 23 prosenttia, ja sen osuus oli 29 prosent-

Kannattavuus

Osakekurssit, 2007/1 = 100, tuottoindeksit

tia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan lisääntyivät arvoltaan 15 prosenttia edellisvuodesta, ja alueen osuus oli 14 prosenttia. Vienti Lähi- ja Keski-itään jäi edellisvuoden lukemiin, ja alueen osuus oli vajaat 3 prosenttia.

Viennin kärkimaita olivat tammi-elokuussa Kiina, Yhdysvallat, Venäjä, Alankomaat, Saksa, Ruotsi, Intia, Puola, Unkari ja Ranska. Vienti Ruotsiin väheni arvoltaan 7 prosenttia viimevuotisesta ja vienti Ranskaan laski 11 prosenttia. Toimitukset kaikkiin muihin kärkimaihin olivat kasvussa.

INDONESIA NOUSI SÄHKÖLAITTEIDEN KUUDENNEKSI TÄRKEIMMÄKSI VIENTIMAAXSI POIKKEUKSELLISEN VOIMAKKAAN KASVUN ANSIOSTA

Sähkölaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 54 prosenttia. Sähkölaitteiden vienti lisääntyi arvoltaan 14 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat ovat sähkölaitteiden suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli tammi-elokuussa 38 prosenttia. Ryhmän vienti kasvoi arvoltaan 16 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli vajaat 8 prosenttia, ja niiden vienti nousi arvoltaan 37 prosenttia. Sähkölamppujen ja -valaisimien viennin arvo laski 8 prosenttia, niiden osuus oli vajaat 3 prosenttia.

Suurin markkina-alue oli myös sähkölaitteiden osalta Eurooppa, ja sen vientiosuus oli 56 prosenttia. Toimitusten arvo nousi 9 prosenttia edellisvuodesta. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) lisääntyi arvoltaan 17 prosenttia, ja sen osuus oli 22 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan kasvoi arvoltaan 42 prosenttia edellisvuotisesta, ja osuus oli 10 prosenttia. Etelä-Amerikan osuus oli 5,1 prosenttia erityisen voimakkaan kasvun ansiosta. Toimitukset Lähi- ja Keski-itään nousivat arvoltaan 48 prosenttia, ja alueen osuus oli runsaat 4 prosenttia. Vienti Afrikkaan ja Väli-Amerikkaan oli laskussa.

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ad11

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konttorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	14,7
bruttokansantuotteesta	3,0
tavaraviennistä	12,2

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	12 499,0	56 700
ABB Oy	2 232,3	5 130
PKC Group Oyj	908,0	20 800
Salcomp Oy	571,0	9 770
Vacon Oyj	420,0	1 600

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Alue	Vientiosuus (%)	Alue	Vientiosuus (%)
Yhdysvallat	10,8	Eurooppa	53,1
Kiina	9,5	- EU28	40,2
Saksa	7,8	- Euroalue	25,4
Venäjä	7,3	- EFTA	3,5
Alankomaat	5,2	Pohjois-Amerikka	11,9
Ruotsi	4,7	Etelä-Amerikka	3,3
Etelä-Korea	4,3	Lähi- ja Keski-itä	3,4
Indonesia	2,9	Kaukoitää	24,9
Viro	2,9		
Tanska	2,6		

Sähkölaitteiden kymmenen tärkeintä vientimaata olivat tammi-elokuussa Saksa, Yhdysvallat, Etelä-Korea, Venäjä, Ruotsi, Indonesia, Viro, Kiina, Norja ja Italia. Toimitukset Indonesiaan kasvoivat poikkeuksellisen paljon, maan osuus sähkölaitteiden viennistä oli 5 prosenttia. Kärkimaista vain vienti Kiinaan ja Italiaan oli laskussa.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN VIENTITILAUKSET OVAT LASKUSSA

Tullin tilastojen mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 14 prosenttia edellisvuotista suurempi. Viennin määrä nousi Etlan laskelmien mukaan 12 prosenttia vuodentakaisesta.

Koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä kääntyi viime vuonna runsaan prosentin kasvuun. Arvioimme, että kasvuvauhti kiihtyy runsaaseen 8 prosenttiin tänä vuonna, mutta hiljenee vajaaseen 7 prosenttiin ensi vuonna.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vientimäärä (toimiala C26) lisääntyi viime vuonna peräti 9 prosenttia. Tänä ja ensi vuonna viennin kasvu jatkuu 8 prosentin tahtia. Sähkölaitteiden viennin määrä (toimiala C27) kääntyi viime vuoden marras-joulukuussa reippaaseen kasvuun. Alan vienti kasvaa tänä vuonna 8 prosenttia ja vuonna 2019 noin 5 prosenttia.

Teknologiateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden (tietoliikennelaitteet, sähkökoneet, terveysteknologia) uusien vientitilausten arvo laski heinä-syyskuussa 11 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 3 prosenttia vuodentakaisesta. Syyskuun lopussa kertyneen tilauskannan arvo oli 4 prosenttia edellisvuotista pienempi.

Metallien jalostus

SUOMESSA METALLIEN JALOSTUKSEN TUOTANTO ON SAAVUTTANUT VUODEN 2008 ALKUVUODEN TASON

Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Japani, Intia, Yhdysvallat, Etelä-Korea, Venäjä, Saksa, Turkki, Brasilia, Italia, Taiwan ja Ukraina. Näiden kahdentoista maan yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 86,7 prosenttia. Koko maailman teräksestä puolet valmistettiin Kiinassa. Aasian osuus koko maailman tuotannosta oli 69 prosenttia.

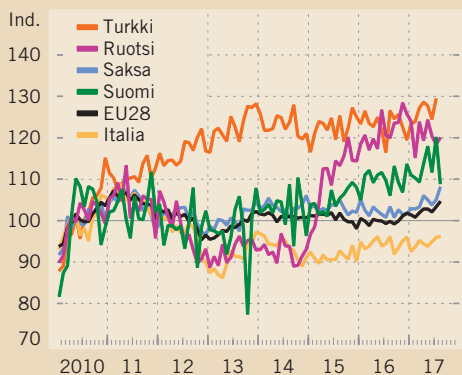
EU28-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 10 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan ja Italian lisäksi Ranska, Espanja ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2016 Suomi oli sijalla 34.

Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräk-

sen tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 4,9 prosenttia viimevuotisesta. EU28-maiden tuotanto nousi keskimäärin 4,3 prosenttia vuodentakaisesta, mutta Suomen valmistusmäärä lisääntyi vain 1,2 prosenttia. Teräksen valmistus väheni viimevuotisesta vain Tsekin tasavallassa, Luxemburgissa, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa ja Alankomaissa.

Kiinan tuotanto kohosi 5,6 prosenttia ja koko Aasian 5,3 prosenttia. Intiassa teräksen valmis-

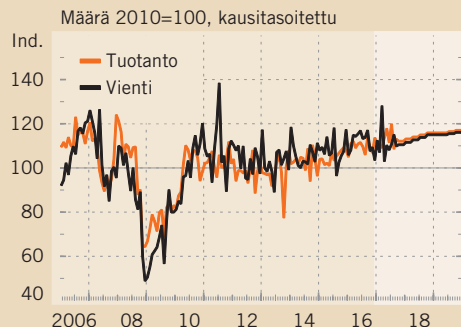
Metallien jalostuksen tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/ad2708

Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S17.2/ad2702

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ad2707

tus kasvoi 5,1 prosenttia ja Etelä-Koreassa 3,7 prosenttia vuodentakaisesta. Japanissa teräksen tuotanto väheni 0,4 prosenttia.

Pohjois-Amerikan tuotanto kasvoi 3,4 prosenttia ja Etelä-Amerikan 8,1 prosenttia. Venäjällä tuotanto supistui prosentin ja Ukrainassa 13,9 prosenttia.

EU28-maiden metallien jalostuksen tuotanto oli vuoden 2017 tammi-lokuussa vielä keskimäärin 16 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-lokuussa. Vain Turkin, Itävallan, Alankomaiden, Portugalin, Kreikan, Puolan ja Suomen tuotanto on noussut takaisin vuoden 2008 alun tasolle. Suomessa metallien jalostuksen tuotantomäärät ovat kuluvan vuoden aika-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Vienti	3,3	1,7	3,5	0	2	2	0,6	2
Vientihinta	-1,1	-2,1	-8,3	21	3	3	-5,0	7
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	11,0	23,1	4,8	3,8	0,9	2,8	10,0	3,4
- Työpanos	-2,4	-2,9	-3,5	0,7	-1,4	-1,4	-3,4	-1,7
- Työn tuottavuus	13,7	26,9	8,6	3,1	2,4	4,3	8,6	5,5
- Pääomavaltaituminen	0,3	0,6	0,6	-1,2	0,4	0,7	0,9	0,4
- Kokonaistuottavuus	13,3	26,1	8,0	4,3	2,0	3,6	7,5	5,0

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

Kemia
Muu metalliteoll.
Energia
Muut panokset
Tuonti
Palvelut
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotetekäyttö

Metallien
jalostus
8,1 mrd. EUR

TUOTOS

Metallituoteteollisuus
Kone- ja laitteoll.
Muu teollisuus
Vienti
Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

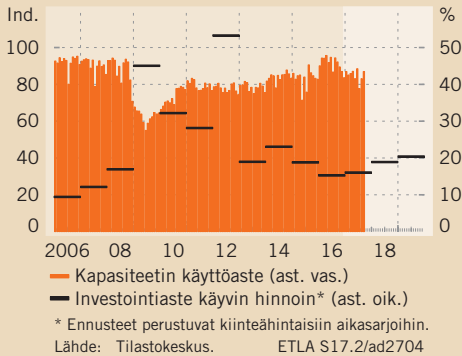
ETLA S17.2/a13f

na kehittyneet hieman suotuisammin kuin EU-maissa keskimäärin. Suomessa kasvua kertyi tammi-elokuussa 3,1 prosenttia vuodentakais-

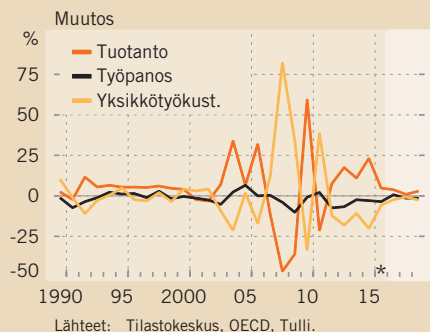
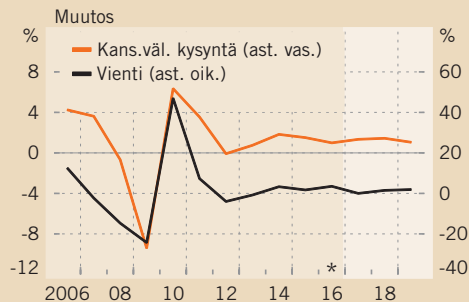
ta ja EU:ssa keskimäärin 2,7 prosenttia. Turkissa tuotanto lisääntyi 2,6 prosenttia ja Saksassa 2,1 prosenttia. Ruotsissa alan tuotanto lähti erittäin voimakkaaseen nousuun vuoden 2015 alussa, mutta kuluvana vuonna kasvuvauhti on selvästi hidastunut. Kreikassa metallien jalostuksen valmistusmäärät ovat hyvin vahvassa nousussa. Puolassa tuotanto lisääntyi tammi-elokuussa 11 prosenttia vuodentakaisesta.

Eta arvioi syyskuussa, että Suomen metallien jalostuksen tuotos kasvaa 4 prosenttia tänä vuonna ja noin prosentin ensi vuonna.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,8
bruttokansantuotteesta	0,8
tavaraviennistä	12,0

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu Oyj	6 384,0	11 800
SSAB Europe Oy	1 720,0	4 480
Luvata Oy	1 165,0	2 520
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	702,0	273
Kuusakoski Group Oy	568,1	2 910

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Alankomaat	20,8	Eurooppa	84,1
Saksa	20,6	- EU28	73,6
Ruotsi	11,7	- Euroalue	51,8
Sveitsi	5,9	- EFTA	8,2
Japani	4,5	Pohjois-Amerikka	5,3
Yhdysvallat	4,1	Kaukoita	9,3
Iso-Britannia	3,5		
Italia	3,3		
Kiina	3,0		
Puola	2,9		

VUONNA 2018 KOKO MAAILMAN TERÄKSEN KULUTUS KASVAA VAJAAT 2 PROSENTTIA

Rakennussektori (ml. infrastruktuuri) on suurin teräksen loppukäyttäjä, sen osuus koko maailman teräksen tuotannosta on puolet. Noin 16 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 13 prosenttia autoteollisuuteen ja noin 11 prosenttia metallituotteisiin. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden 2 prosenttia.

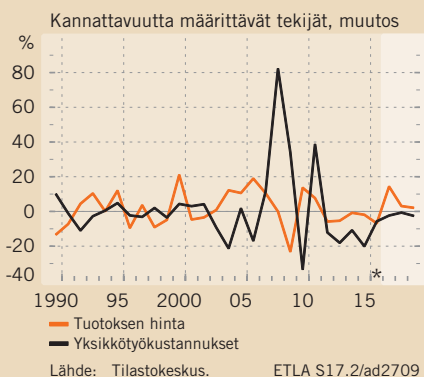
Vuonna 2016 koko maailman teräksen kulutus kasvoi prosentin. Kiinan odotettua parempi kysyntä ja kehittyvien talouksien kasvu käänsi teräksen kulutuksen hitaalle kasvu-uralle. Kiinassa kulutus lisääntyi 1,3 prosenttia ja kehittyvissä talouksissa (pl. Kiina) 1,5 prosenttia. Kiinan osuus koko maailman terästuotteiden kokonaiskulutuk-

sesta oli 45 prosenttia. Kehittyneessä maailmassa teräksen kysyntä jäi viime vuonna edellisvuoden lukemiin, kun kulutus Yhdysvalloissa laski tuntuvasti. EU28-maiden kysyntä kuitenkin nousi vajaat 3 prosenttia.

Kansainvälinen teräsjärjestö The World Steel Association arvioi lokakuussa, että koko maailman teräksen kulutus kasvaa peräti 7 prosenttia vuonna 2017 ja 1,6 prosenttia vuonna 2018. Pois lukien Kiina, maailman kulutus kasvaa tänä vuonna 2,6 prosenttia ja ensi vuonna 3 prosenttia. Kiinassa kysyntä nousee tänä vuonna peräti 12,4 prosenttia tilastointimuutoksen seurauksena. Ilman tilastokorjausta kasvu olisi 3 prosenttia. Yksityinen kulutus kasvaa, mutta investoinnit ovat laskussa. Vuonna 2018 teräksen kysyntä Kiinassa jää tämän vuoden lukemiin.

Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä kasvaa 2,3 prosenttia vuonna 2017 ja 0,9 prosenttia vuonna 2018. Yhdysvalloissa kuluttajien kysyntä on vahvaa ja yritysten luottamus on nousussa. Vuonna 2017 teräksen kysynnän arvioidaan siksi kääntyvän vajaan 5 prosentin kasvuun. Kasvu hidastuu runsaaseen prosenttiin ensi vuonna. Japanissa teräksen kysyntä kehittyi odotettua suotuisammin, tänä vuonna kasvu kertyy 2,9 prosenttia ja ensi vuonna 0,8 prosenttia. Tähän vaikuttavat valtion tukipaketti, lisääntyvä vienti ja valmistelut vuoden 2020 Olympialaisia varten.

Kannattavuus

Omavaraisuusaste

Etelä-Koreassa kysyntä supistuu tänä vuonna 1,5 prosenttia johtuen kuluttajien korkeista veloista, hidastuvasta rakentamisesta ja laivanrakennus-sektorin heikentyneestä tilanteesta.

EU-maiden teräksen kysyntä lisääntyy 2,5 prosenttia tänä vuonna ja 1,4 prosenttia ensi vuonna. Saksassa kulutus kasvaa 2,1 prosenttia tänä vuonna ja 0,6 prosenttia ensi vuonna. Italiassa teräksen kulutus kääntyy vasta vuonna 2018 vajaan prosentin kasvuun.

Kehittyvien maiden (pois lukien Kiina) teräksen kysyntä kasvaa 2,8 prosenttia vuonna 2017 ja 4,9 prosenttia vuonna 2018. Intiassa julkisen vallan uudistukset parantavat investointi-ilmapii-riä. Maan teräksen kysyntä kasvaa 4,3 prosenttia vuonna 2017 ja 5,7 prosenttia vuonna 2018.

Venäjällä teräksen kulutuksen hidas elpyminen jatkuu. Tänä vuonna kysyntä kääntyy vajaan 3 prosentin kasvuun. Ensi vuonna kasvuvauhti kiihtyy hieman runsaaseen 3 prosenttiin. Turkissa teräksen kulutus vähenee vielä tänä vuonna. Keski- ja Etelä-Amerikassa kysyntä kasvaa jo 2,5 prosenttia vuonna 2017 ja vajaan 5 prosenttia ensi vuonna.

JAPANI NOUSI VIIDEN TÄRKEIMMÄN VIENTIMAAN JOUKKON

Suomessa metallien jalostuksen viennin määrä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin. Vuosina 2018–2019 kasvuvauhti jatkuu noin 2 prosentin tahtia.

Toimialan viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 24 prosenttia edellisvuodesta. Viennin määrä kuitenkin supistui 0,8 prosenttia viimevuotisesta, koska metallien jalostuksen vientihinnat kohosivat samanaikaisesti keskimäärin 25 prosenttia vuodentakaisesta.

Euroopan osuus Suomen metallien jalostuksen viennistä tammi-elokuussa oli 84 prosenttia, toimitukset alueelle olivat arvoltaan 18 prosentin nousussa viimevuotisesta. Toiseksi tärkein vientialue oli Aasia (pl. Lähi- ja Keski-itä), sen osuus oli runsaat 9 prosenttia. Vienti alueelle lisääntyi arvoltaan 76 prosenttia. Pohjois-Amerikan vientiosuus oli runsaat 5 prosenttia, ja vienti maanosaan lisääntyi arvoltaan 67 prosenttia viimevuotisesta.

Toimialan kymmenen tärkeimmän vientimaan osuus alan viennistä oli 80 prosenttia. Alankomaiden osuus oli vajaan 21 prosenttia, Saksan niinikään vajaan 21 prosenttia ja Ruotsin 12 prosenttia. Isoa-Britanniaa lukuun ottamatta toimitukset lisääntyivät arvoltaan kaikkiin kymmeneen tärkeimpään vientimaahan. Vienti Japaniin ja Kiinaan kasvoi merkittävästi.

ALAN TUOTTAVUUDEN VAHVA KASVU JATKUI VUONNA 2016

Teknolohiateollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät vuonna 2016 keskimäärin noin 15 400 työntekijää Suomessa. Ulkomaisissa tytäryrityksissä työntekijöitä oli saman verran. Henkilöstömäärä ulkomailla supistui noin 20 prosenttia suurten yritysjärjestelyjen seurauksena. Kuluvan vuoden syyskuun lopussa työntekijöitä oli toimialan yrityksissä kotimaassa noin 15 100, mikä oli noin 2 prosenttia edellisvuoden keskiarvoa vähemmän. Metallien jalostuksen työpaikoista noin 30 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

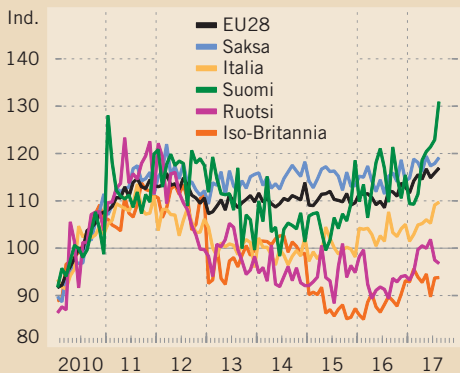
Alan tuottavuus oli huippulukemissa vuonna 2006, minkä jälkeen se putosi jyrkästi. Vuodesta 2011 tuottavuus on ollut vahvassa nousussa, kun arvonlisäys on kasvanut ja työllisyys samanaikaisesti on vähentynyt. Tuottavuus nousi tuntuvasti vuonna 2015 ja oli korkeampi kuin huippua edeltävinä vuosina 2004–2005. Viime vuonna tuottavuus kohosi edelleen.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Suomessa kone- ja metallituoteteollisuus työllisti Teknologiateollisuus ry:n mukaan noin 128 700 henkilöä syyskuun lopulla vuonna 2017, mikä oli noin 4 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna keskimäärin. Vuonna 2016 alan yritykset työllistivät runsaat 122 000 henkilöä Suomessa ja vajaat 128 100 henkilöä ulkomaisissa tytäryrityksissä. Vajaat puolet ulkomaisesta henkilöstöstä sijaitsee kehittyneissä maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

Kone- ja metallituoteteollisuuden (koneet, metallituotteet, kulkuneuvot) uusien vientitilausten arvo kasvoi heinä-syyskuussa 29 prosenttia vuodentakaisesta, mutta väheni 36 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Suuret laivatilaukset keväällä ovat vain osasy tytilausten vähenemiseen kolmannella neljänneksellä. Kone- ja metallituoteteollisuuden vientitilauskanta oli syyskuun lopulla 28 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin, mutta vain 2 prosenttia korkeammalla tasolla kuin edellisellä neljänneksellä.

Koneiden ja laitteiden tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/ad28klm08

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Koneteollisuuden tuotanto on kuluvana vuonna lisääntynyt Suomessa enemmän kuin Saksassa

EU28-maissa koneiden ja laitteiden tuotantomäärä oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa edelleen keskimäärin 9 prosenttia vuoden 2008 tammi-elokuun tasoa matalampi. Tuotanto on yleisesti ottaen kulkenut hyvin lähellä EU:n keskimääräistä kehitystä Belgiassa, Saksassa ja Suomessa. Viimeisen puolen vuoden aikana koneiden tuotanto Suomessa on kuitenkin kehittynyt selvästi suotuisammin kuin Saksassa. Tuotanto on noussut selvästi vuoden 2008 tasoa korkeammalle Bulgariassa, Virossa, Latviassa, Liettua-

Vienti ja tuotanto

Kone- ja laitteollisuus, 2010=100, kausitas.

Metallituoteteollisuus, 2010=100, kausitas.

Lähteet: Tilastokeskus ja Tulli.

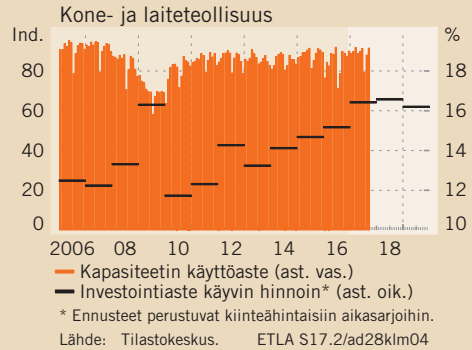
ETLA S17.2/ad28klm01

Unkarissa, Turkissa, Alankomaissa, Itävallassa, Tsekin tasavallassa, Puolassa ja Romaniassa. Tuotantomäärä on nyt vuoden 2008 alun lukemissa Portugalissa ja Tanskassa. Koneiteollisuudessa tuotantomäärät ovat vuoden 2008 lukuihin verrattuna vielä huomattavasti pienemmät Kreikassa, Italiassa, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa, Espanjassa ja Ranskassa. Neljän vuoden ajan, vuosina 2013–2016, EU-maiden tuotanto pysyi keskimäärin lähes samalla tasolla. Viimeisen puolen vuoden aikana tuotanto on kuitenkin selvästi pirstunut. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa koneiden ja laitteiden tuotanto nousi EU-maissa kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna keskimäärin 4 prosenttia vuodentakaisesta.

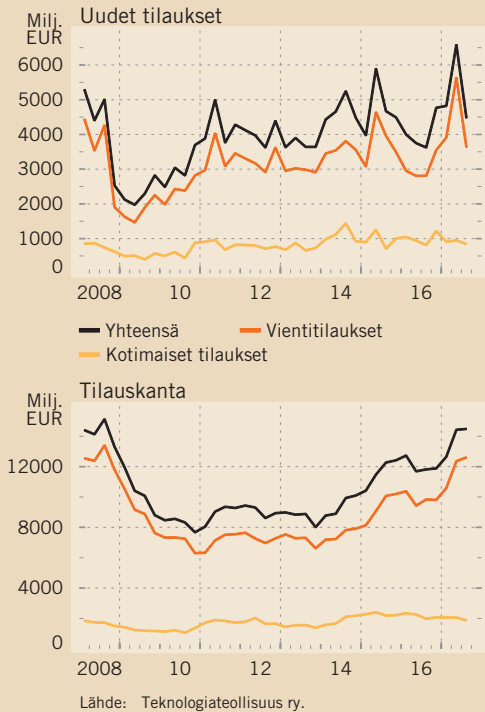
Suomessa alan tuotanto lisääntyi niinikään 4 prosenttia. Yleiskäyttöön tarkoitettujen voimakoneiden valmistus kohosi teollisuustuotannon

volyyymi-indeksin mukaan kausitasoitettuna 5 prosenttia ja metallin työstökoneiden ja kone työkalujen valmistus 4 prosenttia, mutta maa- ja

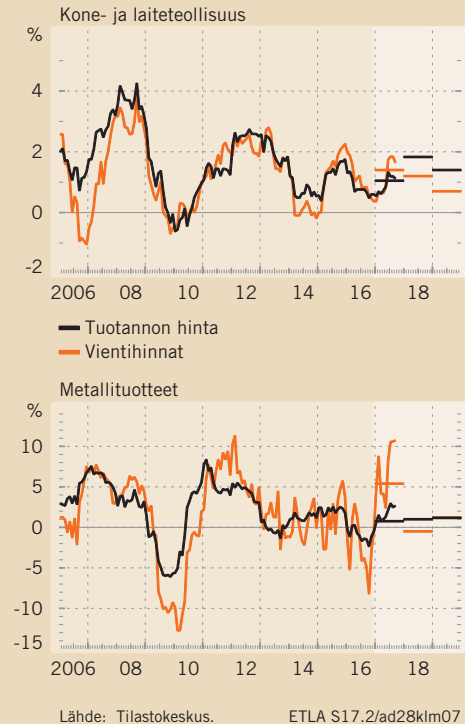
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Tilaukset

Hintojen muutos

metsätaloustuotteiden valmistus supistui 5 prosenttia. ETLA arvioi syyskuun ennusteessaan, että koneiden ja laitteiden tuotanto kasvaa noin 2 prosenttia tänä vuonna ja 3 prosenttia ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Koneiden ja laitteiden viennin määrä kääntyi kulumisen vuoden alussa kasvuun. Tammi-elokuussa kasvua kertyi peräti 6 prosenttia viimevuotisesta. Arvioimme, että alan vienti lisääntyy viitisen prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna alan vientimäärä kasvaa noin 4 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

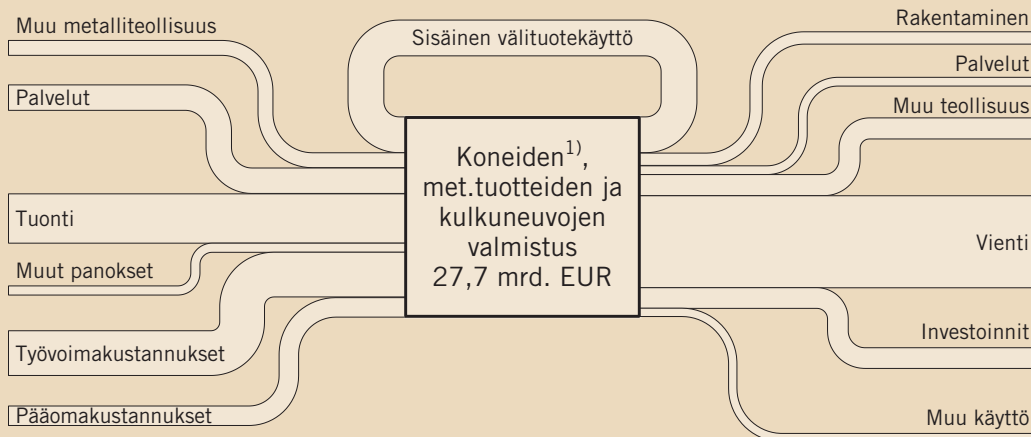
	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012–16	2017–21 ^E
Vienti	6,3	4,5	-9,6	16	0	8	-0,8	6
Vientihinta	0,3	0,9	0,6	1	1	1	1,2	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-2,7	2,5	-0,4	9,4	2,7	4,2	-3,1	3,4
- Työpanos	-1,9	0,0	-0,4	3,1	0,7	1,5	0,3	0,2
- Työn tuottavuus	-0,8	2,5	-0,1	6,1	2,0	2,7	-1,4	2,2
- Pääomavaltuutus	0,5	0,0	0,1	-0,8	0,2	-0,1	-0,2	0,2
- Kokonaistuottavuus	-1,2	2,6	-0,2	7,0	1,8	2,8	-1,1	2,0

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

1) ml. koneiden korjaus.

Lähde: Tilastokeskus.

Toimitukset tärkeimmälle markkina-alueelle Eurooppaan lisääntyivät kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan 9 prosenttia vuodentakaisesta. Maanosan osuus koko toimialan viennistä oli 61 prosenttia. Vienti EU-maihin nousi 9 prosenttia. EU-maiden osuus oli 46 prosenttia. Euroalueen osuus alan viennistä oli 30 prosenttia, ja vienti sinne lisääntyi 11 prosenttia vuodentakaisesta. Vienti Venäjälle, Espanjaan ja Italiaan oli erityisen vahvassa kasvussa. Vienti Ranskaan, Norjaan ja Viroon väheni.

Vienti toiseksi tärkeimmälle markkina-alueelle Aasiaan väheni arvoltaan 5 prosenttia. Sen osuus alan viennistä oli runsaat 15 prosenttia. Pohjois-Amerikan osuus oli 10 prosenttia, vienti alueelle lisääntyi arvoltaan 9 prosenttia. Vienti Yhdysvaltoihin kasvoi 3 prosenttia. Vienti Etelä-Amerikkaan sekä Lähi- ja Keski-itään väheni viimevuotisesta.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 22 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Viennin arvo nousi 23 prosenttia vuodentakaisesta. Toimitukset kärkimaihin Yhdysvaltoihin, Australiaan, Venäjälle, Alankomaihin ja Ruotsiin olivat vahvassa kasvussa. Vienti Kanadaan ja Meksikoon nousi erityisen voimakkaasti.

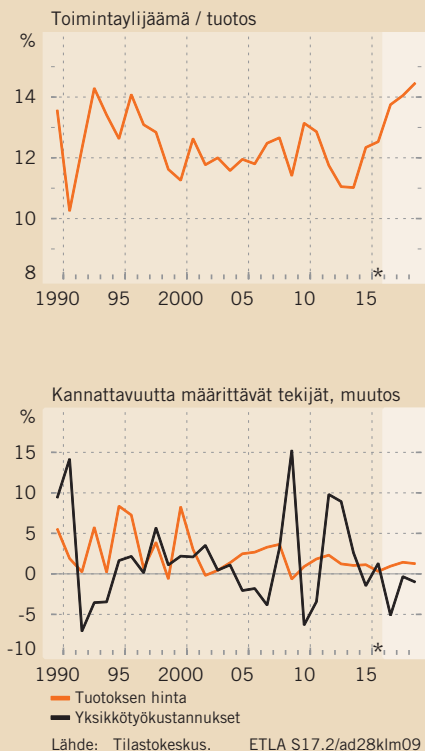
Nosto- ja siirtolaitteiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 12 prosenttia. Vientitoimitusten arvo nousi 10 prosenttia viimevuotisesta. Maa- ja metsätalouskoneiden osuus toimialan viennistä oli runsaat 11 prosenttia, niiden vienti jäi edellisvuoden lukemiin. Paperikoneiden vienti kohosi arvoltaan 21 prosenttia, ryhmän osuus oli vajaat 9 prosenttia.

METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

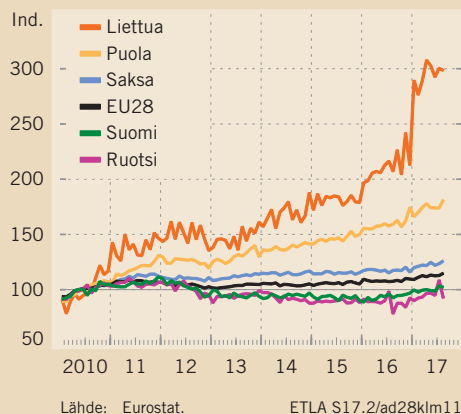
Suomessa ja Ruotsissa metallituotteiden tuotannon kasvuvauhti on tänä vuonna korkeampi kuin EU-maissa keskimäärin

EU28-maiden metallituotteiden tuotanto oli vielä kuluvan vuoden tammi-elokuussa 10 prosenttia alemmalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2008. Hidas nousu alkoi kuitenkin vuoden

Kannattavuus

Metallituotteiden tuotanto, 2010=100, kausitas.

na 2013. Alankomaissa ja Isossa-Britanniassa metallituotteiden tuotanto seuraa hyvin lähellä EU:n keskimääräistä kehitystä. Saksassa tuotanto kehittyi tällä hetkellä paremmin kuin Euroopan unionissa keskimäärin. Liettuassa metallituotteiden tuotannon nousu on erittäin voimakasta,

kuluvan vuoden tammi-elokuussa kasvua kertyi huikeat 43 prosenttia vuodentakaisesta. Puolassa tuotanto lisääntyi 11 prosenttia, Bulgariassa 14 prosenttia ja Latviassa 12 prosenttia.

Metallituotteiden tuotanto on useiden vuosien aikana kehittynyt samaa tahtia Ruotsissa ja Suomessa. Vuoden 2012 lopulla määrät putosivat selvästi. Molemmissa maissa tuotantotilanne on siten ollut kehnompina kuin EU-maissa keskimäärin, mutta tänä vuonna kasvuvauhti Suomessa ja Ruotsissa on huomattavasti korkeampi kuin EU28-maissa keskimäärin. Suomessa alan tuotanto kohosi tammi-elokuussa kausitasoitettuna 8 prosenttia vuodentakaisesta. Ranskassa tuotanto kehittyi edelleen heikommin kuin EU-maissa keskimäärin. Italiassa tuotanto vauhdittui viime vuonna ja kasvaa nyt hieman enemmän kuin EU:ssa keskimäärin.

Arvioimme syyskuun ennusteessamme, että metallituotteiden tuotanto Suomessa kasvaa tänä vuonna 6 prosenttia, mutta vuonna 2018 alan tuotannon kasvuvauhti jää 3 prosenttiin.

Metallituotteiden viennin arvo kasvoi tammi-elokuussa 7 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Eurooppa on metallituotteiden tärkein markkina-alue. Sen osuus oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 78 prosenttia alan viennistä. EU28-maiden osuus oli 57 prosenttia. Ruotsin osuus oli 21 prosenttia ja Venäjän 12 prosenttia. Vienti Eurooppaan lisääntyi 8 prosenttia.

Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) kasvoi huomattavasti viimevuotisesta, sen osuus alan viennistä oli 10 prosenttia. Vienti Kiinaan kasvoi erityisen voimakkaasti.

Metallituotteiden vienti Pohjois-Amerikkaan jäi tammi-elokuussa edellisvuoden lukemiin, alueen vientiosuus oli vajaat 7 prosenttia.

Arvioimme syyskuussa, että metallituotteiden viennin määrä kasvaa 2 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna.

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranoita, työkaluja sekä keskuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	25,5
bruttokansantuotteesta	5,3
tavaraviennistä	22,1

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone Oyj	8 647,3	48 500
Wärtsilä Oyj Abp	5 029,0	18 600
Cargotec Oyj	3 729,3	10 800
Metso Oyj	2 977,0	13 900
Valmet Oyj	2 928,0	11 800

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Saksa	20,7	Eurooppa	75,1
Ruotsi	9,1	- EU28	61,6
Venäjä	7,6	- Euroalue	46,4
Yhdysvallat	5,2	- EFTA	4,6
Viro	4,6	Pohjois-Amerikka	6,7
Kiina	4,4	Etelä-Amerikka	2,3
Alankomaat	4,1	Lähi- ja Keski-itä	1,7
Norja	4,0	Kaukoit	9,5
Ranska	3,6	Afrikka	1,9
Kypros	2,5	Oseania	1,8

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Kiina ja Etelä-Korea ovat suurimmat laivanrakentajamaat

Etelä-Korea nousi vuoden 2016 alkupuoliskolla maailman johtavaksi laivanrakennusmaaksi. Sen osuus maailman laivanrakennuksen tuotannosta (mitattuna bruttotonneissa) oli 38,2 prosenttia. Kiinan osuus oli 31,4 prosenttia ja Japanin 21,5 prosenttia. Neljännellä sijalla oli Filippiinit 1,8 prosentin osuudellaan. Valtaosa Aasian maiden laivanrakennuksen tuotannosta on bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja.

Bulkialusten osuus kaikista koko maailmassa valmistuneista laivoista oli 38,4 prosenttia vuonna 2016. Öljytankkereiden osuus oli 21,2 prosenttia, konttilaivojen 18,7 prosenttia, nestekaasutankkereiden 9,3 prosenttia ja kemikaalitankkereiden 6,3 prosenttia. Matkustajalaivojen osuus kaikista valmistuneista laivoista oli vain 2,2 prosenttia vuonna 2016.

Euroopan osuus koko maailman uusista laivatuilauksista oli 14,2 prosenttia vuonna 2016. Italian osuus oli 6 prosenttia, Ranskan 2,7 prosenttia, Saksan 1,6 prosenttia, Kroatian prosentti, Romanian 0,9 prosenttia, Espanjan 0,6 prosenttia, Suomen 0,3 prosenttia, Alankomaiden ja Puolan 0,2 prosenttia ja Ison-Britannian 0,1 prosenttia. Kiinan osuus uusista tilauksista oli 40,9 prosenttia ja Etelä-Korean 24,5 prosenttia.

Eurooppalaiset ovat tähän asti hallinneet risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita, mutta Aasian maiden telakat ovat entistä enemmän pyrkimässä näille markkinoille. Kiinassa risteilylomien kysyntä on kasvussa. Yhdysvaltalaisen Carnival Corporation -varustamon yhteisyritys Kiinassa on helmikuussa 2017 päivittänyt aiesopimuksen kahden risteilijän rakentamisesta Kiinassa maan omia risteilymarkkinoita varten. Ensimmäinen laivoista valmistuu vuonna 2023. Yhdysvaltalaisella Carnival Corporation -varustamolla on jo nyt kuusi risteilijää, joiden kotisatama on Kiinassa.

Suomessa telakkateollisuuden tilanne on hyvä

Laivanrakennus-, korjaus- ja offshoretelakoiden lisäksi teollisuudenalaan kuuluvat meriteknisen alan laitevalmistajat, kokonaistoimittajat, laivasuunnittelutoimistot sekä ohjelmisto- ja järjestelmätoimittajat. Meriteollisuuden yritykset työllistivät Suomessa noin 30 000 henkilöä.

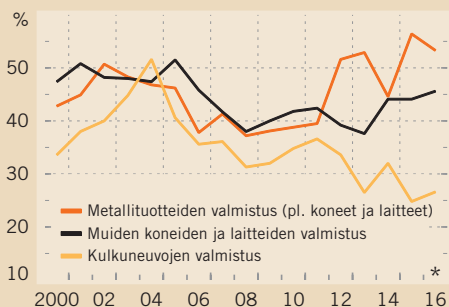
Meyer Turun telakka luovutti matkustaja-lautan Tallink-varustamolle kuluvan vuoden tammikuussa ja risteilijän Saksaan toukokuussa. Helsinki Shipyard luovutti jäätämurtavan huoltoaluksen Venäjälle maaliskuussa, toisen samantyyppisen kesäkuussa ja kolmannen lokakuussa.

Telakkateollisuuden näkymät ovat jatkossakin hyvin valoisat. Turun telakan tilauskirjat ulottuvat nyt vuoteen 2024 asti, ja myös muiden telakoiden tilanne on kohtalainen.

Helsingin telakan tilauskannassa on vielä tilaus Venäjältä yhdestä jäätämurtavasta valmius- ja huoltoaluksesta. Lisäksi kreikkalainen varustamo on tilannut jäätämurtavan säiliöaluksen. Helsingin telakka ja japanilainen yhtiö Peace Boat ovat solmineet aiesopimuksen loistoristeilijän rakentamisesta. Mikäli lopullinen sopimus allekirjoitetaan, alus toimitetaan keväällä 2020.

Rauma Marine Constructions Oy:n ensimmäinen uudislaivatilauks on työn alla. Matkustaja-autolautta toimitetaan Tanskaan ensi vuonna. Rauman telakalle on mahdollisesti tulossa sotalaivatilauksia kotimaasta.

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ad28klm10

Meyer Turun telakka sai kesällä 2015 peräti neljä uutta risteilijätilausta. TUI Cruises tilasi kaksi risteilyalusta, jotka toimitetaan vuosina 2018 ja 2019. Carnival Corporation puolestaan tilasi neljä risteilijää Meyeriltä, joista kaksi rakennetaan Saksassa ja kaksi Suomessa. Turun telakalla rakennettavat risteilijät valmistuvat vuosina 2019 ja 2021. Alihankinnan osuus risteilijöiden arvosta on yleensä noin 80 prosenttia.

Carnival Corporation tilasi syyskuussa 2016 vielä kolme LNG-risteilijää, joista kaksi rakennetaan Turussa ja yksi Saksassa. Turun tilauskannassa olevat valmistuvat vuosina 2020 ja 2022. Lokakuussa 2016 Royal Caribbean Cruises tilasi kaksi risteilijää, jotka toimitetaan vuosina 2023 ja 2024. Aiesopimus vahvistettiin kuluvan vuoden toukokuussa.

Isossa-Britanniassa uusien henkilöautojen rekisteröinnit ovat vähentyneet tänä vuonna

Euroopassa on vajaat 300 autotehdasta, joista 225 EU:ssa. Saksassa on 42 tehdasta, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa kummassakin 33 tehdasta, Venäjällä 36 ja Italiassa 25 tehdasta. Puolassa on 15 autotehdasta, Espanjassa 14 ja Ukrainassa 9 tehdasta. EU:ssa autoteollisuuden työllistää runsaat 10 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä. Autojen suurimmat markkina-alueet Euroopassa ovat Saksa, Iso-Britannia, Venäjä, Ranska, Italia ja Espanja.

Moottoriajoneuvojen valmistuksesta EU-maisa 86,9 prosenttia oli henkilöautojen tuotantoa vuonna 2015. Koko maailman henkilöautojen tuotanto kasvoi 5,5 prosenttia vuonna 2016. EU-maiden osuus oli 21 prosenttia, ja niiden tuotanto lisääntyi 2,7 prosenttia. Suurimmat tuottajamaat olivat Kiina (osuus tuotannosta 29 prosenttia), Yhdysvallat (osuus 12 prosenttia), Japani (osuus 10 prosenttia), Saksa (7 prosenttia), Etelä-Korea (5 prosenttia) ja Intia (vajaat 5 prosenttia). Kymmenen suurimman tuottajamaan joukkoon kuuluivat myös Meksiko, Kanada, Espanja ja Brasilia.

Henkilöautojen vienti Euroopasta väheni vuonna 2016 arvoltaan 3,2 prosenttia ja määrältään

1,5 prosenttia. Euroopassa valmistetuista henkilöautoista Yhdysvaltoihin suuntautuneen viennin määrä väheni viime vuonna 4 prosenttia. Niiden osuus viennistä oli 21,3 prosenttia. Myös toimitukset Sveitsiin vähenivät, maan osuus oli 5,1 prosenttia. Autojen vienti sekä Kiinaan (osuus 9,7 prosenttia) että Japaniin (osuus 5,1) nousi 13 prosenttia. Toimitukset Turkkiin kasvoivat 0,5 prosenttia, osuus viennistä oli 9,7 prosenttia.

Koko maailman uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät 5,5 prosenttia vuonna 2016. Kiinan osuus uusien autojen myynnistä oli 30 prosenttia, kun rekisteröinnit lisääntyivät 17 prosenttia edellisvuodesta. EU-maiden osuus oli 19 prosenttia, rekisteröinnit lisääntyivät 6,8 prosenttia vuodentakaisesta. Yhdysvaltojen osuus oli niinkään 19 prosenttia, mutta siellä uusien autojen myynti väheni. Venäjällä rekisteröinnit laskivat 12 prosenttia vuonna 2016, maan osuus oli vajaat 2 prosenttia. Rekisteröinnit supistuivat hieman myös Japanissa.

Tammi-syyskuussa 2017 uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät EU:ssa 3,7 prosenttia. Italiassa uusien henkilöautojen kysyntä kasvoi 9 prosenttia, Espanjassa 7 prosenttia, Ranskassa 4 prosenttia ja Saksassa 2 prosenttia. Rekisteröinnit vähenivät vain Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Suomessa.

Henkilöautojen vienti nousee tänä vuonna takaisin vuoden 2015 lukemiin

Henkilöautojen vienti Suomesta oli huipussaan vuosina 2006–2008. Vuonna 2008 vietiin 121 503 kappaletta henkilöautoja, joista suurin osa oli jälleenvientiä Venäjälle. Autojen vienti putosi 35 422 kappaleeseen vuonna 2009, kun talouden taantuma iski. Vuonna 2012 henkilöautoja vietiin vain 9 157 kappaletta, mutta vuonna 2013 vienti nousi 16 311 kappaleeseen. Vuonna 2014 henkilöautojen vienti kohosi 54 169 kappaleeseen ja vuonna 2015 niitä vietiin 87 392 kappaletta. Viime vuonna autojen vienti laski 57 330 kappaleeseen autotehtaan muutostöiden takia. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa autoja vietiin 53 649 kappaletta.

Mercedes-Benz A-sarjan autojen sarjatuotanto aloitettiin Uudenkaupungin autotehtaalla elokuussa 2013. Vuonna 2015 tehtaalla saavutettiin tuotantoennätys, kun valmistettiin vajaat 70 000 Mercedes-Benz A-sarjan autoa. Edellinen ennätys, noin 47 000 autoa, oli vuodelta 1992. Suuren kysynnän vuoksi Daimler AG ja Valmet Automotive ovat sopineet, että A-sarjan tuotanto jatkuu Uudessakaupungissa vielä vuoden 2017 loppupuolelle. Mercedes-Benzin GLC-mallin tuotanto aloitettiin kuluvan vuoden helmikuussa. Tuotantomäärät ovat jatkuvassa kasvussa, joten auto-tehtaalla tehdään todennäköisesti tänä vuonna uusi tuotantoennätys. Tehdas siirtyi heinäkuussa kolmeen työvuoroon kovan kysynnän vuoksi.

Kulkuneuvojen osuus koko tavaraviennin arvosta oli tammi-elokuussa 9,2 prosenttia. Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvoteollisuuden viennin arvosta oli 55 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 45 prosenttia. Moottoriajoneuvojen viennistä 59 prosenttia oli henkilöautojen vientiä. Tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 13 prosenttia.

Kulkuneuvojen vienti kääntyy tänä vuonna noin 45 prosentin kasvuun. Moottoriajoneuvojen vienti lisääntyy arviolta 35 prosenttia viimevuotisesta, Mercedes Benz GLC-katumaasturin tuotannon käynnistymisen myötä. Muiden kulkuneuvojen vienti kasvaa noin 65 prosenttia. Vientilukua nostaa selvästi sekä uusien takaisinvuokrattavien lentokoneiden myynti että vanhojen lentokoneiden poismyynti.

Koko kulkuneuvoteollisuuden tuotanto kasvaa tänä vuonna 20 prosenttia, kun moottoriajoneuvojen tuotos nousee 19 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen valmistus lisääntyy 21 prosenttia.

Vuonna 2018 moottoriajoneuvojen viennin odotetaan kasvavan noin 7 prosentin tahtia. Muiden kulkuneuvojen vienti jää noin 25 prosenttia tämänvuotista pienemmäksi. Koko kulkuneuvoteollisuuden vienti supistuu siten ensi vuonna noin 6 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen valmistus lisääntyy noin 6 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen tuotanto vajaat 11 prosenttia. Koko toimialan tuotanto kasvaa siten 9 prosenttia.

Paperiteollisuus

PAPERITEOLLISUUDEN TUOTANNON KASVUVAUHTI ON TÄNÄ VUONNA VAIN HIEMAN SUUREMPI SAKSASSA KUIN SUOMESSA

Koko maailman paperin ja kartongin kulutuksesta Aasian osuus oli 48,9 prosenttia vuonna 2016. Euroopan osuus paperin ja kartongin kulutuksesta oli 22,9 prosenttia. Pohjois-Amerikan osuus oli 18,2 prosenttia ja Latinalaisen Amerikan 7,1 prosenttia. Afrikan osuus koko maailman paperin kulutuksesta oli 2 prosenttia. Oseanian osuus oli 1,2 prosenttia.

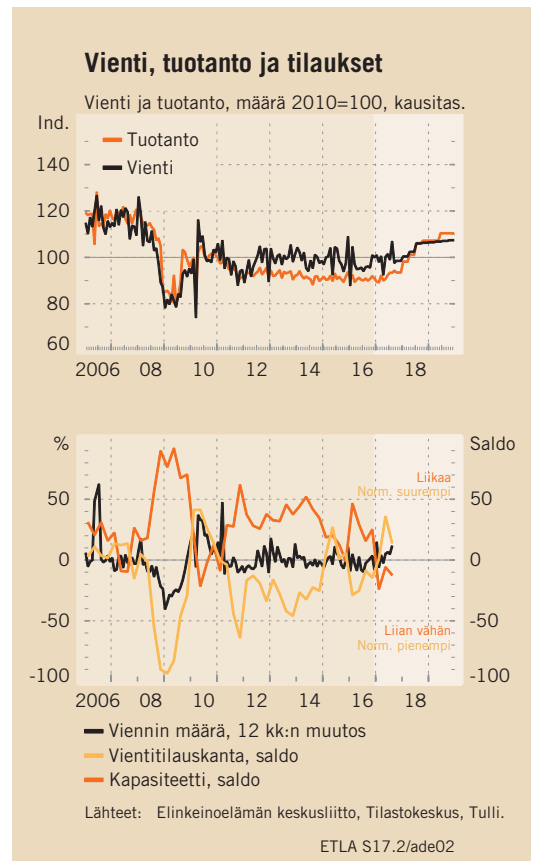
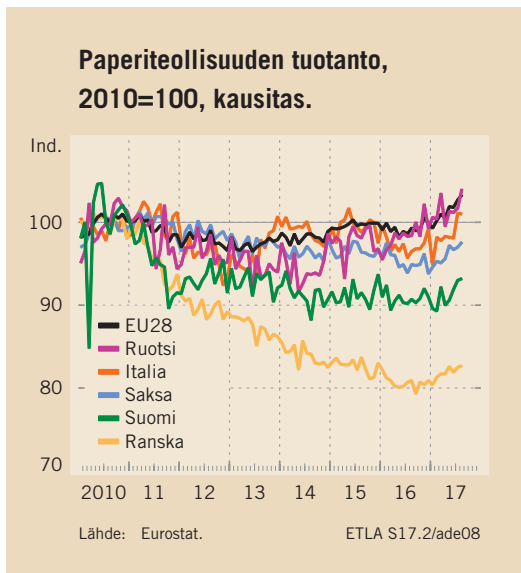
Vuonna 2016 paperin ja kartongin kulutus Latinalaisessa Amerikassa nousi 2 prosenttia. Aasian ja Euroopan kulutus nousi prosentin. Oseanian ja Afrikan kulutus jäi edellisvuoden lukemiin ja Pohjois-Amerikan kulutus väheni prosentin.

Koko maailman pakkauspaperin ja -kartongin tuotanto lisääntyi 2 prosenttia vuonna 2016. Paino- ja kirjoituspaperin tuotanto sen sijaan väheni 2 prosenttia. Pehmopaperin tuotanto lisääntyi 3 prosenttia ja muun paperin valmistus prosentin.

Kaiken kaikkiaan paperin ja kartongin tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin.

Paperiteollisuuden tuotanto on enenevässä määrin siirtymässä Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäs kasvavia markkinoita. Kiina on paperin ja kartongin suurin tuottaja- ja kuluttajamaa. Pakkauskartongin ja pakkauspaperin osuus Kiinan paperin ja kartongin kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia.

Euroopan paperin ja kartongin tuotanto väheni 0,1 prosenttia vuonna 2016, mutta kulutus nousi 0,3 prosenttia. Pakkausmateriaalin tuotanto

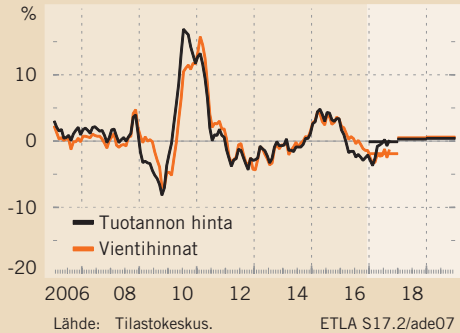
nousi 2,7 prosenttia, mutta paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 3,8 prosenttia. Pehmopaperin tuotanto Euroopassa nousi 3,2 prosenttia.

Muun paperin ja kartongin tuotanto väheni 0,8 prosenttia.

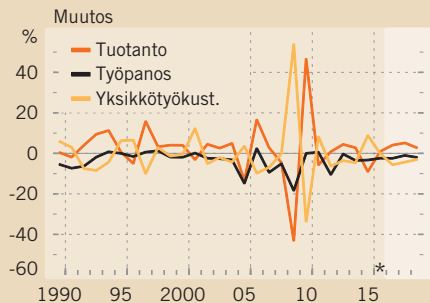
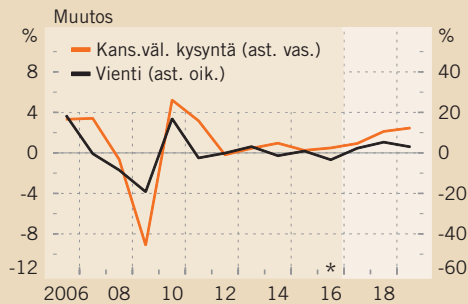
Euroopassa paino- ja kirjoituspaperin kulutus väheni 3,2 prosenttia vuonna 2016. Pakkausmateriaalin kulutus nousi 2,2 prosenttia. Pehmopaperien kulutus kasvoi 1,7 prosenttia ja muiden paperien kulutus 3,7 prosenttia.

Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajat olivat vuonna 2015 FAO:n tilastojen mukaan Kiina, USA, Japani, Saksa, Etelä-Korea, Brasilia, Suomi, Kanada, Ruotsi ja Italia. Näiden maiden osuus koko maailman paperin ja kartongin tuotannosta oli 72 prosenttia. Kiinan, Yhdysvaltojen, Japanin ja Saksan yhteenlaskettu osuus oli 57 prosenttia. Vuonna 2016 suurimmat viejämaat olivat Saksa, Kiina, Yhdysvallat, Suomi, Ruotsi, Kanada, Italia ja Ranska.

Hintojen muutos

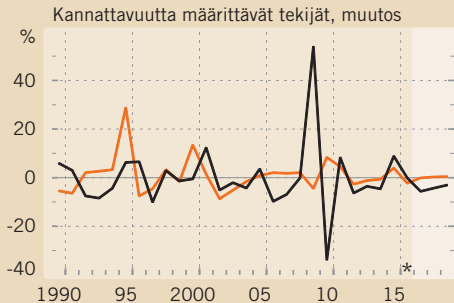

Kysyntä, vienti ja tuotanto

ETLA S17.2/ade01

Kannattavuus

ETLA S17.2/ade09

Koko maailman massan tuotannosta Pohjois-Amerikan osuus vuonna 2015 oli 37 prosenttia, Euroopan 25 prosenttia ja Aasian 23 prosenttia. Euroopan suurimmat tuottajamaat olivat vuonna 2015 Ruotsi 32 prosentin osuudellaan, Suomi 28 prosentin osuudellaan, Portugali (osuus 7 %), Saksa (7 %) ja Ranska (5 %).

Vuonna 2015 maailman suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat International Paper, Procter & Gamble, Kimberly-Clark, SCA, UPM-Kymmene, Stora Enso, WestRock ja Oji Paper. Euroopan suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat vuonna 2015 SCA, UPM-Kymmene, Stora Enso, Smurfit Kappa Group, Mondi, Metsä Group ja DS Smith.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012–16	2017–21 ^E
Vienti	-1,4	0,9	-3,4	2	5	3	-0,2	3
Vientihinta	-0,3	3,3	0,2	-2	1	1	-0,2	0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	2,8	-9,0	0,9	4,1	5,2	2,7	-1,1	3,0
- Työpanos	-3,5	-3,3	-2,4	-2,5	-1,0	-2,0	-2,8	-1,7
- Työn tuottavuus	6,5	-5,9	3,4	6,7	6,2	4,8	0,9	2,6
- Pääomavaltaituminen	-0,5	-0,4	-0,1	1,5	0,7	1,4	-0,5	1,3
- Kokonaistuottavuus	7,0	-5,6	3,5	5,2	5,5	3,4	1,3	1,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Kemia
Energia
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Paperi-
teollisuus
13,7 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

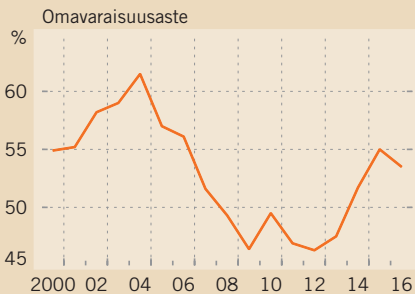
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13d

Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuotannosta vuonna 2016 oli 25 prosenttia, Ruotsin 11 prosenttia, Suomen 11 prosenttia, Italian 10 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia. Pakkausmateriaalien osuus Euroopan tuotannosta oli 49 prosenttia, paino- ja kirjoituspaperien osuus oli 39 prosenttia, pehmopaperien osuus 8 prosenttia ja muiden paperien osuus 4 prosenttia.

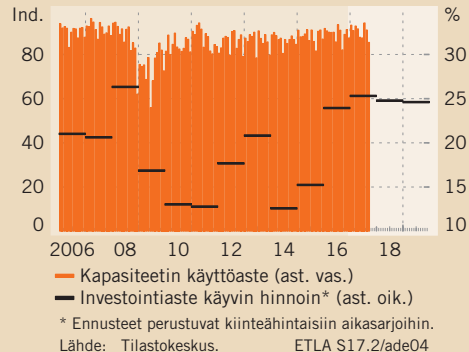
Suomessa on 17 paperitehdasta, 14 kartonkitehdasta ja 19 massatehdasta. Paperin ja kartongin jalostetehtaita on 18 kappaletta. Kartongin tuotanto kasvoi 8,9 prosenttia vuonna 2016, kun taas paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 7 prosenttia. Muun paperin tuotanto väheni 2,4 prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperin osuus alan tuotannosta oli viime vuonna vielä 54 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 33 prosenttia ja

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S17.2/ade10

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	8,3
bruttokansantuotteesta	1,7
tavaraviennistä	16,9

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	9 905,0	16 697
Stora Enso Oyj	8 367,0	19 845
Metsä Group	4 469,0	6 250
Sappi Finland Operations Oy	420,0	546
PowerFlute Oyj	357,2	1 110

¹⁾ Konserni pl. puutuoteteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Saksa	17,8	Eurooppa	66,3
Kiina	7,9	- EU28	57,7
Yhdysvallat	7,9	- Euroalue	40,5
Iso-Britannia	6,8	Pohjois-Amerikka	8,1
Belgia	6,6	Etelä-Amerikka	2,3
Espanja	4,7	Lähi- ja Keski-itä	2,6
Venäjä	4,5	Kaukoit	15,1
Puola	4,3	Afrikka	3,2
Ruotsi	4,2		
Italia	4,1		

muun paperin 13 prosenttia. Sellun tuotanto lisääntyi 4,7 prosenttia edellisvuodesta. Lähes koko paperin ja kartongin tuotanto menee vientiin. Sellun vientiosuus oli noin 40 prosenttia vuonna 2016.

Paperiteollisuuden tuotanto EU28-maissa oli vuoden 2017 tammi-elokuussa keskimäärin 3,6 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-elokuussa. Euroalueella tuotanto on vuodesta 2013 alkaen kehittynyt selvästi heikommin kuin EU-maissa. Tästä johtuen euroalueen tuotanto oli tammi-elokuussa 2017 8,6 prosenttia alemmalla tasolla kuin tammi-elokuussa 2008. Viime vuoden tammi-elokuuhun verrattuna EU-maiden tuotanto kasvoi keskimäärin 2,3 prosenttia, mutta euroalueen vain 1,2 prosenttia.

Vuodentakaiseen verrattuna Suomen tuotanto nousi kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna 0,6 prosenttia tammi-elokuussa. Ruotsin tuotanto nousi peräti 3,9 prosenttia. Saksassa tuotantomäärät nousivat 0,7 prosenttia edellisvuodesta, Ranskassa ja Italiassa 1,3 prosenttia.

Suomen tuotantomäärä oli tammi-elokuussa 21 prosenttia matalammalla tasolla kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Saksan tuotanto oli 4 prosenttia pienempi ja Ruotsin vain prosentin pienempi kuin tammi-elokuussa 2008. Ranskassa paperiteollisuuden tuotanto on kuitenkin supistunut paljon voimakkaammin kuin Suomessa, valmistusmäärä oli tammi-elokuussa 26 prosenttia pienempi kuin vuonna 2008. Italiassa tuotanto oli 9 prosenttia pienempi. Italian tuotannon kehitys on yleensä poikennut hyvin vähän EU-maiden keskimääräisestä kehityksestä, mutta viimeisen puolentoista vuoden aikana tuotantomäärät ovat jääneet selvästi EU-maiden keskiarvon alapuolelle. Liettuassa tuotanto on noussut erityisen voimakkaasti vuodesta 2011. Myös Romaniassa, Puolassa ja Turkissa tuotanto lisääntyy kovaa vauhtia. Puolan merkitys paperiteollisuuden tuotteiden markkina-alueena kasvaa koko ajan.

Metsäteollisuus ry:n omien tilastojen mukaan paperin ja kartongin tuotanto Suomessa kasvoi

kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa 0,2 prosenttia vuodentakaisesta. Sellun tuotanto nousi 1,2 prosenttia vuodentakaisesta. Etlä arvioi syyskuussa, että koko paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) tuotos kasvaa tänä vuonna 4 prosenttia ja 5 prosenttia ensi vuonna, kun Äänekosken uusi tehdas on täydessä käytössä. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

SUOMI OLI VIIME VUONNA KAHDEN TUOTERYHMÄN SUURIN VIEJÄMÄÄ

Sähköisen median merkitys kasvaa edelleen painetun median kustannuksella, mikä vähentää pysyvästi painopaperin tarvetta. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Sanomalehti- ja aikakauslehtipaperien kysynnän lasku jatkuu siksi Euroopassa. Mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan. Sähköinen viestintä on valtaamassa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Varsinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri. Kiinassa on jo merkkejä siitä, että paino- ja kirjoituspaperin kysyntä kasvaa aiempaa hitaammin.

Kartongin ja muiden pakkausmateriaalien kysyntä on sen sijaan edelleen nousussa lisääntyneen verkkokaupan ansiosta. Teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistus Aasiassa on lisääntynyt, mikä kasvattaa kuluttajapakkauskartongin ja muun kartongin kysyntää. Stora Enson kuluttajapakkauskartonkia valmistava tehdas otettiin käyttöön toukokuussa 2016 Kiinan Beihaiassa. Myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa kartongin kysyntä on kasvussa. Euroopassa saattaa syntyä kartongin ylitarjontatilanne, koska paljon painopapereiden tuotantolinjoja on muutettu valmistamaan kartonkia.

Hygienia- ja kotitaloustuotteiden kysynnän kasvu jatkuu, ja tarralaminaatin kysyntä Euroopassa kasvaa nopeasti verkkokaupan myötä. Myös pakattujen elintarvikkeiden lisääntyminen ja yksityisen kulutuksen kasvu nostavat etikettimateriaalien käyttöä. Erikoispapereiden kysynnän arvioidaan lähivuosina kasvavan parin prosentin vuosivauhtia.

Myös sellun kysyntä on kasvussa, koska pehmo-paperien käyttö lisääntyy. Lisäksi kierrätyspaperin saatavuus on heikentynyt painopapereiden vähentyneen kulutuksen myötä, mikä on lisännyt sellun kysyntää.

Pöyry Management Consulting yhtiön vuoden 2016 alussa valmistuneen raportin mukaan koko maailman paperin ja kartongin kysyntä kasvaa pitkällä aikavälillä vuoteen 2030 asti noin prosentin vuosivauhtia. Kehittyvillä markkinoilla, kuten Kiinassa ja Intiassa, kysyntä kasvaa keskimäärin 2,1 prosenttia vuodessa. Tämä on seurausta väestön kasvusta, urbanisaatiosta ja uuden keskiluokan kehittymisestä. Kehittyneillä markkinoilla Japanissa, Pohjois-Amerikassa ja Länsi-Euroopassa kysyntä sen sijaan laskee 0,9 prosentin vuosivauhtia vuoteen 2030 asti. Itä-Euroopassa paperin ja kartongin kysyntä kasvaa 1,9 prosenttia vuodessa.

Markkinamassan kysynnän arvioidaan kasvavan 3,2 prosenttia vuodessa kehittyvillä markkinoilla ja supistuvan 0,6 prosenttia vuodessa kehittyneillä markkinoilla. Kiina on Suomen markkinasellun tärkeä vientimaa.

Koko maailmassa sanomalehtipaperien kysyntä vähenee vajaan 3 prosenttia vuodessa. Euroopassa paino- ja kirjoituspapereiden kysyntä vähenee vuosittain noin 2,8 prosenttia. Länsi-Euroopassa graafisten paperien kysyntä laskee keskimäärin 3,8 prosenttia vuodessa ja Itä-Euroopassa 0,7 prosenttia. Länsi-Euroopassa on siksi edelleen tarvetta vähentää kapasiteettia.

Pöyryn tutkimuksessa arvioidaan, että pakkausmateriaalin kysyntä koko maailmassa kasvaa vuosittain vajaan 2 prosenttia ja pehmo-paperien kysyntä nousee vajaan 3 prosenttia. Euroopassa pakkauskartongin kysyntä kasvaa 1,4 prosentin vuosivauhdilla. Länsi-Euroopassa pehmo-paperien ja pakkausmateriaalien kysyntä lisääntyy 0,9 prosentin vuosivauhtia vuoteen 2030 asti. Itä-Euroopassa niiden kysyntä nousee 2,8 prosenttia vuodessa.

Koko Suomen paperiteollisuuden (ml. kartonki ja massa) osuus koko maailman alan viennistä oli viime vuonna 5,4 prosenttia ja olimme siten neljänneksi suurin viejämaa. Toimialan Suomen viennistä alatoimialan paperi, kartonki ja pahvi päällystetty kaoliinilla tai muulla epäorgaanisella aineella (toimialaluokka HN 4810) osuus oli 52,7 prosenttia vuonna 2016. Suomi oli tämän tuoteryhmän suurin viejämaa 17 prosentin osuudella koko maailman viennistä. Tuoteryhmän pergamenttipaperi, "voipaperit", kuultopaperit ja glassiinipaperi (HN 4806) osuus Suomen koko paperiteollisuuden viennistä oli 4,5 prosenttia. Ryhmän osuus koko maailman viennistä oli 22 prosenttia, ja myös tässä ryhmässä Suomi oli siten koko maailman suurin viejämaa. Suomi oli kolmanneksi suurin viejämaa päällystämättömän voimapaperin, -kartongin ja -pahvin viennissä rullina jne (HN 4804).

METSÄTEOLLISUUDEN KAIKKIEN AIKOJEN SUURIN INVESTOINTIHANKE SUOMESSA VALMISTUI ELOKUUSSA

Suomalaiset metsäyhtiöt ovat jo useita vuosia sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailla vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta. Varsinkin päällystetyn aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty. UPM ilmoitti kuluvaan vuoden lokakuussa vähentävänsä graafisten paperien kapasiteettiaan Yhdysvalloissa sulkeamalla Blandinin tehtaan Minnesotassa, koska Pohjois-Amerikan paperimarkkinoilla on ylikapasiteettia. Euroopan suurimmalla hienopaperitehtaalalla UPM Nordland Papierissa suunnitellaan toimintojen optimointia kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään.

Metsä Groupin uusi biotuotetehdas Äänekoskella valmistui elokuussa. Tehdas on toistaiseksi metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa. Investoinnin arvo on 1,2 miljardia euroa. Laitehankintojen kotimaisuusaste on suuri, noin 70 prosenttia. Vuoden 2018 kesäkuussa

tehtaan suunnitellaan olevan nimellistuotannossa, toisin sanoen saavutetaan teoreettinen tuotantokapasiteetti.

Paperiteollisuuden kiinteän pääoman bruttomuodostus viitevuoden 2010 hinnoin lisääntyi viime vuonna vajaat 60 prosenttia Äänekosken biotuetehdasinvestoinnin myötä. Etlä arvioi, että paperiteollisuuden investointien määrä kasvaa tänä vuonna noin 10 prosenttia. Uuden biotuetehdasta valmistettua investoinnit kasvavat vain noin 3 prosenttia vuonna 2018.

UPM aikoo investoida 30 miljoonaa euroa Kaukaan sellutehtaan tuotantoprosessin uudistamiseen. Tehtaan tehokkuus ja kilpailukyky paranevat uudistusten ansiosta. Uudistetut laitteet käynnistetään keväällä 2018.

Stora Enso puolestaan lisää revinnäisellun kapasiteettia Ruotsin Skutskärin sellutehtaalla. Vastaavasti havusellukapasiteetti pienenee. Lisäkapasiteetti otetaan käyttöön vuoden 2018 toisella neljänneksellä, investoinnin arvo on 26,5 miljoonaa euroa.

Stora Enso on hiljattain ilmoittanut investoivansa 52 miljoonaa euroa Uimaharjun Enocellin tehtaan liukosellukapasiteetin nostamiseen. Investointi valmistunee vuoden 2019 jälkipuoliskolla. Havupuusellun tuotanto lopetetaan kokonaan.

Imatran tehtailla Stora Enso investoi 42 miljoonaa euroa kemihierteen saatavuuden parantamiseen rakentamalla kuivaimen ja pulpperin sekä laajentamalla selluvarastoa. Hanke valmistuu vuoden 2019 alkupuoliskolla.

Finnpulp Oy puolestaan suunnittelee perustavansa uuden havusellutehtaan Kuopion Sorsasaloon. Ympäristölupa myönnettiin kuluvan vuoden maaliskuussa. Investoinnista päätetään lopullisesti vuoden 2018 jälkipuoliskolla. Biotalousinvestointi on suuruudeltaan 1,4 miljardia euroa. Tavoitteena on käynnistää tehdas vuoden 2019 loppuun mennessä. Sen tuotantokapasiteetti on 1,2 miljoonaa tonnia vuodessa.

Suomessa Stora Enso aikoo sulkea Heinolan aaltopahvitehtaan ja siirtää pakkaustuotannon Lahden tehtaalleen. Uusien koneiden arvo on noin 19 miljoonaa euroa. Projekti valmistuu vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä.

Heinolan Flutingtehtaaseen Stora Enso investoi 28 miljoonaa euroa tuotevalikoiman laadun parantamiseen ja tuotantokapasiteetin lisäämiseen. Investointi valmistuu vuoden 2018 toisella neljänneksellä.

UPM investoi 35 miljoonaa euroa päällystys- ja jälkikäsittelykapasiteettiin Puolaan Wroclawin taralaminaattitehtaalle. Tuotanto uudella päällystyslinjalla käynnistyy vuoden 2018 alkupuoliskolla.

EU:N PÄÄSTÖKAUPPADIREKTIIVIÄ OLLAAN UUDISTAMASSA

EU:n vuoden 2015 alussa voimaan astuneen rikkidirektiivin myötä laivojen rikkipäästörajat Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanaalin alueella ovat tiukemmat kuin muualla Euroopassa. On siksi jouduttu siirtymään kalliimpaan dieselpolttoaineeseen tai asentamaan rikkipesuri. Tämä tarkoittaa lisäkustannuksia suomalaiselle metsäteollisuudelle, koska valtaosa toimituksista menee meriteitse. Typpirajoitteet uusissa aluksissa astuvat voimaan vuonna 2021, jolloin rahtihinnat nousevat arviolta 2–5 prosenttia, koska aluksissa tarvitaan katalyysaattoreita.

Maailmanlaajuisesti sitova ilmastopöytäkirja hyväksyttiin marraskuussa 2016. Uusi sopimus astuu voimaan vuonna 2020. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu kuitenkin tällä hetkellä päästövähennysveloitteiden piiriin. Keskeiset EU:n ulkopuoliset kilpailijamaat ovat siten jääneet sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle, mikä vääristää kilpailua.

EU:ssa neuvotellaan päästökauppadirektiivin uudistamisesta kaudelle 2021–2030. Päästöoikeuksia jaetaan huutokaupalla. EU:ssa metsäteollisuus luetaan hiilivuototoimialaksi, ja se saa siksi ilmaisia päästöoikeuksia. Vuonna 2019 EU:ssa otetaan käyttöön markkinavakauserä, joka

nostaa päästöoikeuden hintaa. Mekanismin myötä myös energiakustannukset nousevat. Sähkön markkinahinta nousee, koska sähköntuotantoon käytetään myös fossiilisia polttoaineita. Lisäksi raaka-ainepuun kustannukset nousevat, koska päästöoikeuden hinnannousu johtaa puun energiakäytön lisäämiseen.

Päästökaupasta johtuva kustannusten nousu on suuri uhka paperiteollisuuden toimintaedellytyksille, koska suomalaisen tuotannon kilpailukyky heikkenee tärkeisiin kilpailijoihin verrattuna. Lisäkustannuksia ei voida siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla.

Suomessa on keskusteltu puolitetun päästökauppakompensaation käyttöönotosta, joka lieventäisi kustannusten nousua vähemmän kuin kilpailijamaissa. Useassa Euroopan maassa, kuten Saksassa, Ison-Britanniassa, Hollannissa, Belgiassa, Norjassa, Espanjassa ja Kreikassa päästökauppakompensaatio on jo käytössä. Sen tavoitteena on minimoida ns. hiilivuoto, jossa tuotanto siirtyy EU:n ulkopuolelle ja aiheuttaa maailmanlaajuisesti suuremmat hiilidioksidipäästöt. Myös EU:n sisällä kilpailukykyeroja on syntynyt sen seurauksena, että eri maat kohtelevat päästökauppakustannuksia eri tavalla. Saksassa päästökauppakompensaatio on täysimääräinen.

PAPERITEOLLISUUDEN TUOTTAVUUS NOUSI VIIME VUONNA VAIN VÄHÄN

Metsäteollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 20 prosenttia. Paperiteollisuuden osuus oli 15,3 prosenttia, sen viennin arvo nousi 2 prosenttia

edellisvuodesta. Vientihinnat laskivat tammi-elokuussa keskimäärin runsaat 2 prosenttia viimevuotisesta, joten viennin määrä nousi 4,6 prosenttia.

Eurooppa on Suomen paperiteollisuuden tärkein markkina-alue. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa 66 prosenttia paperiteollisuuden viennistä (ml. kartonki ja sellu) meni Eurooppaan, jonne suuntautuva vienti supistui arvoltaan 2 prosenttia. Toimitukset Isoon-Britanniaan vähenivät arvoltaan peräti 18 prosenttia. Myös vienti Pohjois-Amerikkaan supistui, mutta vienti kaikkiin muihin maansiin oli kasvussa.

Arvioimme syyskuussa, että paperiteollisuuden viennin määrä kääntyy tänä vuonna noin 2 prosentin kasvuun. Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo nousi tammi-elokuussa 2,1 prosenttia edellisvuodesta. Metsä Groupin uusi biotuotetehdas Äänekoskella käynnistettiin kuluvan vuoden elokuussa. Suomen metsäteollisuuden suurimman tehdasinvestoinnin myötä paperiteollisuuden viennin arvioidaan kasvavan runsaat 5 prosenttia vuonna 2018.

Paperiteollisuuden työllisyys on tasaisesti vähentynyt vuodesta 2000 lähtien. Viidentoista vuoden ajanjaksolla se on lähes puolittunut. Tämän ansiosta tuottavuus on noussut voimakkaasti. Vuonna 2009 tuottavuus kuitenkin laski merkittävästi, kun toimialan arvonlisäys putosi rajusti. Vuosina 2010–2014 arvonlisäys pysyi suhteellisen vakavana, mutta vuonna 2015 se laski selvästi, jolloin myös tuottavuus aleni. Viime vuonna arvonlisäys ja tuottavuus nousi vain vähän.

Puutuoteteollisuus

SUOMESSA PUUTAVARATEOLLISUUDEN TUOTANNON KASVU ON TÄNÄ VUONNA VAHVAA

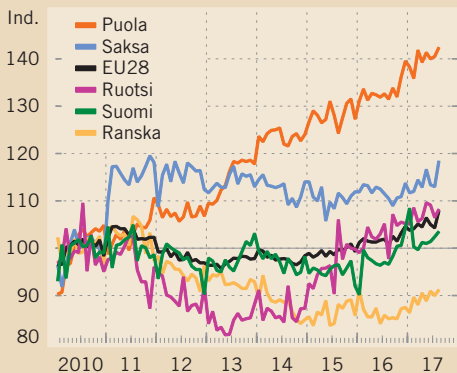
Puutavarateollisuuden tuotanto EU-maissa oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa keskimäärin 11 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-elokuussa. Ranskassa tuotantomäärä oli 30 prosenttia pienempi, Suomessa 14 prosenttia ja Ruotsissa 9 prosenttia pienempi. Virossa, Latviassa ja Romaniassa tuotantomäärät ovat kuitenkin nousseet jo vuodesta 2009 lähtien. Romaniassa ja Virossa ne ovat nyt yli 50 prosenttia vuoden 2008 tason yläpuolella, Latviassa kasvua on kertynyt peräti 97 prosenttia. Saksassa tuotantomäärä kohosi tuntuvasti vuoden 2011 alussa ja on sen jälkeen pysynyt hieman vuoden 2008 tason yläpuolella. Saksa on Euroopan suurin sahatavaran tuottajamaa. Liettuassa ja Puolassa vahva kasvu alkoi vasta 2013. Vuoteen 2008 verrattuna kasvua on nyt kertynyt 50 prosenttia.

Suomessa puutavaran tuotanto kehittyi vuodesta 2010 suurin piirtein samassa tahdissa kuin EU-maissa keskimäärin, mutta vuonna 2015

Suomen tuotanto jäi selvästi heikommaksi kuin EU28-maissa keskimäärin. Ruotsissa tuotantomäärät alenivat tuntuvasti vuoden 2011 jälkipuoliskolla. Vasta vuonna 2015 tuotanto piristyi ja vuoden toisella puoliskolla volyyymi-indeksi nousi EU:n keskiarvon lukemiin. Ranskassa tuotantomäärät ovat pienentyneet monen vuoden ajan, mutta vuonna 2015 lasku pysähtyi.

Kuluvan vuoden tammi-elokuussa EU:n kausitoitettu ja työpäiväkorjattu tuotantomäärä nousi vajaat 4 prosenttia vuodentakaisesta. Suomen ja Puolan tuotantomäärä oli tammi-elokuussa 6 prosenttia vuodentakaista suurempi. Ruotsissa

Puutuoteteollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

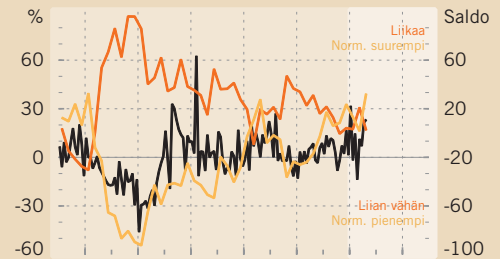

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/add08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

— Viennin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)

— Vientitilaukset, saldo (ast. oik.)

— Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S17.2/add02

puutavarateollisuuden tuotanto lisääntyi tammi-elokuussa vajaat 6 prosenttia ja Ranskassa vajaat 4 prosenttia vuodentakaisesta. Saksassa tuotanto nousi vajaat 2 prosenttia.

Suomessa puutavarateollisuuden tuotoksen arvioidaan kasvavan runsaat 5 prosenttia tänä vuonna

na ja 4 prosenttia ensi vuonna. Alan tuotannosta noin 80 prosenttia meni vientiin vuonna 2016.

Puutavaran tuotantokapasiteetti Euroopassa on suuri suhteessa kulutukseen. Keskimäärin alueen oma kulutus kattaa 80 prosenttia tuotannosta. Maailman suurin sahatavaran kuluttajamaa

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Vienti	1,5	0,9	5,8	9	3	4	3,6	4
Vientihinta	3,5	-1,0	-1,8	1	0	0	0,4	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-9,6	3,9	-0,5	5,4	4,2	2,8	1,0	4,1
- Työpanos	-7,9	-2,9	0,9	2,3	-0,7	-1,3	-3,3	-0,8
- Työn tuottavuus	-1,9	7,0	-1,4	3,0	5,0	4,2	3,4	3,2
- Pääomavaltaituminen	1,5	0,1	-1,1	-0,9	-0,1	0,2	0,3	0,0
- Kokonaistuottavuus	-3,4	6,9	-0,3	4,0	5,1	4,0	3,2	3,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Energia
Kauppa
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotetekäyttö

Puutuote-
teollisuus
5,8 mrd. EUR

TUOTOS

Paperiteollisuus
Muu teollisuus
Rakentaminen
Vienti
Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13c

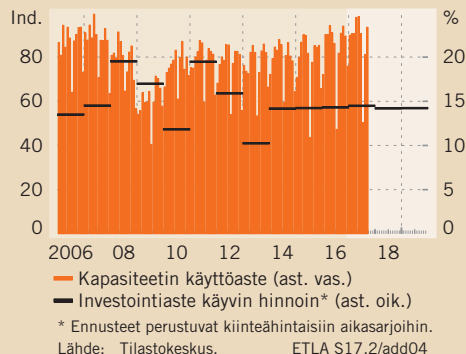
oli vuonna 2015 Kiina 23 prosentin osuudellaan. Toisella sijalla oli Yhdysvallat 21 prosentin osuudella.

Euroopassa rakentaminen lisääntyi 2,5 prosenttia vuonna 2016 Euroconstruct-organisaation arvioiden mukaan. Rakentamisella on suuri vai-

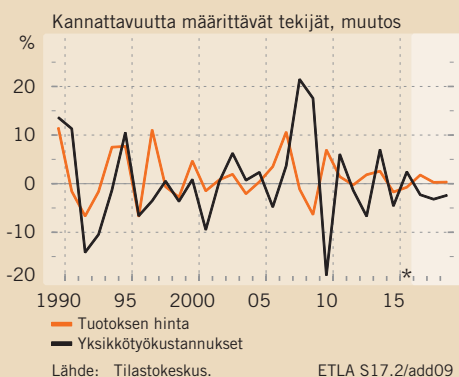
Hintojen muutos

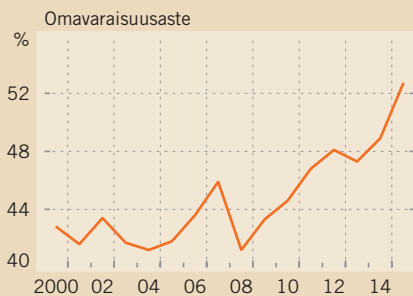
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kannattavuus

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

kutus puutavaratuotteiden kysyntään. Rakentamisen kasvu oli viime vuonna vahvinta Irlannissa, Suomessa, Ruotsissa, Alankomaissa ja Norjassa. Saksan kontribuutio rakennustuotannon kasvuun vuonna 2016 oli kuitenkin suurin, koska sen osuus on suuri. Rakentaminen lisääntyi 2,4 prosenttia Saksassa. Euroconstruct-verkoston kuuluu edustajia 19 maasta.

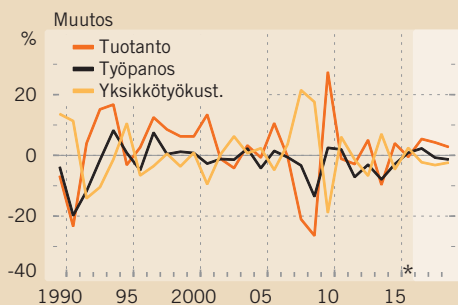
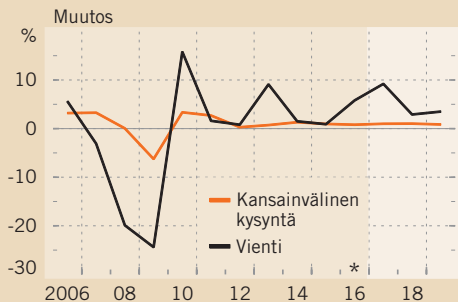
Rakentaminen kasvaa Euroopassa tänä vuonna 2,9 prosenttia Euroconstructin kesäkuussa tehdyn arvion mukaan. Vuonna 2018 kasvu hidastuu 2,5 prosenttiin ja vuonna 2019 kasvua kertyy 2 prosenttia. Vuosina 2017–2019 rakentaminen kasvaa huomattavasti nopeammin Itä-Euroopassa kuin Länsi-Euroopassa.

Talonrakentamisen kasvuvauhti hidastuu Euroopassa 3,7 prosenttiin tänä vuonna, 2,3 prosent-

tiin ensi vuonna ja 1,7 prosenttiin vuonna 2019. Uudisrakentamisen kasvuun myötävaikuttavat demograafiset trendit, kotitalouksien tulojen nousu ja asuntolainojen matalat korot. Asuntojen korjausrakentaminen kasvaa lähivuosina tasaisesti 1,5 prosentin tahtia. Muu talonrakentaminen kasvaa ensi vuonna 1,8 prosenttia ja 1,2 prosenttia vuonna 2019. Maa- ja vesirakentaminen kasvaa 3,6 prosenttia vuosina 2018–2019.

Unkarissa rakentaminen lisääntyy ensi vuonna 16 prosenttia, Irlannissa 6,8 prosenttia, Puolassa 6,5 prosenttia, Tsekin tasavallassa 4,9 prosenttia, Portugalissa 4,5 prosenttia ja Espanjassa 4,1 prosenttia. Irlanti ja Portugali ovat elpymässä

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S17.2/add01

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,1
bruttokansantuotteesta	0,6
tavaraviennistä	5,0

¹⁾ Käyvin hinnan vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

Liikevaihto, milj. e Henkilöstö¹⁾

Stora Enso Wood Products	1 603,0	3 824
Metsä Wood	852,0	2 000
UPM Vaneriliiketoiminta	439,0	2 469
Versowood Oy	304,4	707
Koskisen	207,5	742

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Japani	13,2	Eurooppa	53,2
Kiina	12,5	- EU28	48,2
Iso-Britannia	10,0	- Euroalue	28,8
Saksa	9,0	- EFTA	3,5
Egypti	5,9	Pohjois-Amerikka	1,1
Ranska	5,1	Lähi- ja Keski-itä	5,8
Ruotsi	5,0	Kaukoitää	29,1
Alankomaat	3,6	Afrikka	10,1
Viro	3,1		
Israel	2,8		

hyvin syvästä rakennustuotannon pudotuksesta. Unkarissa valtion uudet toimenpiteet kannustavat asuntojen uudisrakentamiseen.

Rakennustuotanto kasvaa ensi vuonna Alankomaissa 3,9 prosenttia ja Ranskassa 3,8 prosenttia, mutta Saksassa kasvuvauhti hidastuu tuntuvasti 0,4 prosenttiin. Isossa-Britanniassa rakentaminen kasvaa runsaan prosentin.

JAPANI OLI TAMMI-ELOKUUSSA PUUTAVARA-TEOLLISUUTEMME TÄRKEIN VIENTIMAA

Sahatavaran ja vanerin kysynnän kasvu vientimarkkinoilla hidastuu vuonna 2018, kun rakentamisen vauhti Euroopassa hiljenee. Samanlaisesti kilpailu kiristyy tämänvuotisesta Kiinan markkinoilla.

Sahatavaran suurimmat viejämaat olivat vuonna 2015 Kanada (osuus 23 prosenttia), Venäjä (18 prosenttia), Ruotsi (10 prosenttia), Suomi (6 prosenttia), Saksa (5 prosenttia), Yhdysvallat (5 prosenttia) ja Itävalta (4 prosenttia).

Suomen puutavaraoteollisuuden viennin määrä kasvaa Etlan syyskuun ennusteen mukaan tänä vuonna 9 prosenttia ja ensi vuonna 3 prosenttia. Sahatavaran ja muiden puutuotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 11 prosenttia edellisvuodesta. Alan vientimäärä lisääntyi 10 prosenttia. Kotimaassa talonrakentaminen kasvaa tänä vuonna noin 7 prosenttia ja ensi vuonna runsaat 3 prosenttia, mikä vahvistaa sahatavaran kysyntää.

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahatavaran viennin tärkein markkina-alue. Sen osuus on tällä hetkellä 53 prosenttia. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa Iso-Britannia oli kolmanneksi tärkein vientimaa ja sen osuus puutavaraoteollisuutemme viennistä oli 10 prosenttia. Saksa oli neljänneksi tärkein vientimaa, sen osuus alan viennistämme oli 9 prosenttia. Ranskan osuus oli runsaat 5 prosenttia, Ruotsin 5 prosenttia, Alankomaiden vajaat 4 prosenttia ja Viron runsaat 3 prosenttia. Vienti Viroon oli arvoltaan erittäin vahvassa kasvussa.

Aasian osuus toimialan viennistä oli tammi-elokuussa noin kolmannes. Japani nousi Suomen puutavaraoteollisuuden tärkeimmäksi vientimaaksi runsaan 13 prosentin osuudellaan, ja vienti sinne kohosi arvoltaan 16 prosenttia viimevuotisesta. Kiina oli toiseksi tärkein vientimaa. Sen osuus alan viennistämme oli vajaat 13 prosenttia, toimitukset kohosivat arvoltaan 58 prosenttia vuodentakaisesta. Israel nousi kymmenenneksi tärkeimmäksi kohdemaaksi vajaan 3 prosentin osuudellaan.

Kiinassa havusahatavaran kulutus kasvaa kovaa vauhtia väestön vaurastumisen myötä. Kulutus on vuodesta 2007 kasvanut keskimäärin 16 prosentin vuosivauhtia. Niinpä havusahatavaran tuonti on kasvanut keskimäärin yli 20 prosentin vuosivauhtia. Suomalaisyritykset vievät Kiinaan enimmäkseen kuusisahatavaraa, mitä käytetään huonekalujen sekä leikkikalujen valmistamiseen. Suomalaiset yritykset ovat sen takia menestyneet viennissään muita paremmin. Kiinan sahatavaran markkinoilla Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suomen suurimpia kilpailijoita. Viime vuosina rakentaminen on elpynyt Yhdysvalloissa, ja sen seurauksena sahatavaran vienti Kiinaan Yhdysvalloista ja Kanadasta on selvästi pienentynyt. Kilpailu Kiinan markkinoilla on siitä huolimatta kiristymässä. Venäjällä sahatavaran tuotanto ja vienti Kiinaan on kasvanut uusien investointien myötä. Myös ruotsalaiset ja keskieurooppalaiset sahat ovat lisänneet vientiään Kiinaan.

Japanissa asuntoaloitusten määrä lisääntyi viime vuonna odotettua nopeammin, mikä kasvatti sahatavaran kysyntää. Kulutusveron noston negatiiviset vaikutukset asuntorakentamiseen ja koko talouteen olivat vuosina 2014–2015 niin suuret, että seuraavaa veron nostoa on lykätty kesäkuusta 2017 kahdella vuodella vuoteen 2019. Tänä vuonna rakentamisaktiiviteetti on hieman vähentynyt. Vientinäköymät ovat kuitenkin lyhyellä aikavälillä vakaat, koska puurakenteisten asuntojen määrä on nousussa.

Pohjois-Amerikka on Japanin suurin sahatavaran toimittaja. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä mää-

riä sahatavaraa Japaniin. Suomesta viedään sekä kuusi- että mäntysahatavaraa ja lisäksi runsaasti liimapuutuotteita kuten palkkeja. Japanissa kuitenkin halutaan lisätä kotimaisen puun käyttöä, mikä pitkällä aikavälillä alentaa sahatavaran tuontitarvetta.

Aasian ohella Pohjois-Afrikka on viime vuosina noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Egypti oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa puutuoteteollisuutemme viidenneksi tärkein vientimaa.

Pohjois-Afrikassa on paljon kysyntäpotentiaalia. Puutuotteita tarvitaan jatkossakin infrastruktuurin kehittämiseen ja pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu lisää selvästi rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää. Poliittinen epävakaus Egyptissä ja muualla Pohjois-Afrikassa kuitenkin vaikeuttaa vientiä, joten markkinatilanne on edelleen vaikea. Lisäksi sahatavaran tuojilla on ollut likviditeettiongelmia, ja kauppaa ovat myös haitanneet vaaditut tuontilisenssit. Noin puolet Suomen tavaraviennistä Egyptiin on puutavara-teollisuuden vientiä, paperiteollisuuden osuus on neljännes. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa puutavara- ja puutuotetuotteiden vienti Pohjois-Afrikkaan väheni arvoltaan 20 prosenttia vuodentakaisesta. Vienti Egyptiin supistui 17 prosenttia ja Algeriaan 47 prosenttia.

LÄHIVUOSINA SUOMALAIKYTYKSET INVESTOIVAT SUOMEEN, RUOTSIIN, VIROON JA VENÄJÄLLE

Kansantalouden tilinpidon mukaan toimialan investoinnit Suomessa jäivät vuonna 2016 edellisvuoden lukemiin. Ennustevuosina investoinnit Suomessa lisääntyvät selvästi.

Metsä Wood aikoo investoida vuoden 2018 loppuun mennessä noin 100 miljoonaa euroa Suomeen ja Viroon, josta noin puolet Suomeen. Äänekosken sellu- ja kartonkiteollisuuden tehdasalueelle rakennetaan uusi koivuviulun sorvaus- ja kuivauslinja. Linjan viilutuotanto jalostetaan vaneriksi uudella koivuvaneri- ja vaneritehtaalla, joka rakennetaan Viron Pärnuun. Suunnitelmiin kuuluu

myös Suolahden koivuviulun jatkojalostuslinjan siirtäminen Viroon ja uuden erikoistuotteen valmistuksen aloittaminen Suolahden tehtaalla.

Lisäksi Metsä Wood suunnittelee rakentavansa uuden kertopuun tuotantolinjan Punkaharjun tehtaalleen. Investoinnin arvo on noin 52 miljoonaa euroa, siitä päätetään kuluvan vuoden loppuun mennessä. Jos hanke toteutuu suunnitelmien mukaan, uusi tuotantolinja käynnistyy vuoden 2019 alkupuoliskolla.

UPM on Euroopan johtava vanerinvalmistaja. Yhtiöllä on 6 vaneritehdasta, joista 4 sijaitsee Suomessa. Lisäksi yhtiöllä on yksi viilutehdas ja 4 sahaa Suomessa.

UPM:n Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin vuonna 1990 ja sitä laajennettiin vuonna 2008. Tehtaalla valmistetaan vanereita rakentamiseen, huonekaluteollisuuteen, sisustamiseen, kuljetusvälineiteollisuuteen ja LNG-laivanrakentamiseen. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 70 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Tehdas työllistää yli 600 henkilöä. UPM ilmoitti kuluvan vuoden lokakuussa, että yhtiö aikoo laajentaa Chudovon vaneritehdastaan. Investoinnin arvo on 50 miljoonaa euroa. Tuotevalikoima laajenee ja vuosittainen tuotantokapasiteetti nousee 110 kuutiometristä 155 kuutiometriin. Investointi valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä.

UPM:n Otepään koivuvaneri- ja vaneritehdas Virossa perustettiin vuonna 2000, ja se on Viron suurin vanerinvalmistaja. Uusi vanerin tuotantolinja valmistui marraskuussa 2016. Otepään vaneritehtaan 40 miljoonan euron laajennusinvestointiin myötä tuotantokapasiteetti lähes kaksinkertaistui. Viimeksi tehdasta laajennettiin vuonna 2008. Tehtaan vanerista 95 prosenttia viedään pääasiassa Keski-Eurooppaan.

Stora Enso puolestaan omistaa neljä sahaa Suomessa sekä sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi sillä on sahoja Baltian maissa, Ruotsissa ja Keski-Euroopassa.

Ruotsissa Stora Enso investoi 12 miljoonaa euroa uuteen biokomposiittirakeiden tuotantolinjaan Hylten tehtaalla. Tuotanto alkaa vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä.

Gruvön sahan yhteyteen Ruotsiin Stora Enso investoi 45 miljoonaa euroa ristiinliimatun puun tuotantoon. Uusi tuotantoyksikkö valmistuu vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä.

Metsä Fibre omistaa Venäjällä Metsä Svir -sahalaitoksen Podporozhessa, saha valmistui vuonna 2006. Noin 90 prosenttia tehtaan tuotannos-

ta menee vientiin. Suomessa yhtiöllä on 6 sahaa. Koskisen Oy valmistaa koivusahatavaraa Sheksnassa Venäjällä. Suomessa yhtiöllä on kolme tuotantolaitosta ja Puolassa yksi.

TUOTTAVUUS PYSYI VIIME VUONNA ENNALLAAN

Vuoden 2009 taantumien jälkeen puutavateollisuuden tuottavuus on noussut takaisin vuoden 2007 tasolle. Toimialan arvonlisäys on sen sijaan pysyvästi jäänyt matalammaksi. Tuottavuuden nousu on siis työllisyyden laskun ansiota. Vuonna 2016 työllisyyden lasku pysähtyi ja tuottavuus pysyi ennallaan.

Kemianteollisuus

Kemianteollisuuden tuotteiden osuus koko Suomen tavaraviennin arvosta oli 19,3 prosenttia kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa. Öljytuotteiden osuus oli 7,2 prosenttia, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden 8,1 prosenttia, lääkeaineiden 1,5 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden 2,4 prosenttia.

Vuonna 2015 kemianteollisuuden viennin määrä supistui 10 prosenttia Porvoon jalostamon noin kaksi kuukautta kestäneen suurseisokin takia. Vastaavasti vienti lisääntyi vajaat 11 prosenttia viime vuonna. Tänä vuonna kemianteollisuuden viennin määrä kasvaa Etlan arvioiden mukaan noin prosentin. Ensi vuonna vienti kasvaa kolmisen prosenttia. Tuotanto lisääntyy 3 prosenttia tänä vuonna ja 2 prosenttia ensi vuonna.

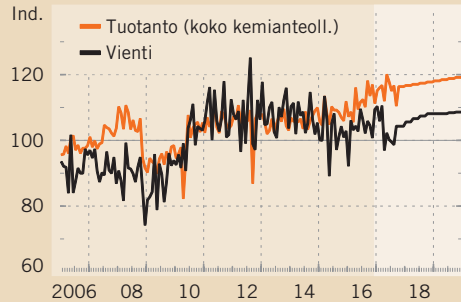
Suomessa kemianteollisuuden tuotantomäärä nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa runsaat 6 prosenttia edellisvuodesta. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo oli tammi-elokuussa 7 prosenttia vuodentakaisista suurempi.

Kemianteollisuus työllistää Suomessa 34 000 henkilöä. Peruskemikaaleja sekä kumi- ja muovituotteita valmistavat yritykset ovat alan suurimmat työllistäjät. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä työskentelee noin 30 000 henkilöä. Kuten monella muulla toimialalla myös kemianteollisuudessa globaalin kysynnän painopiste on viimeisten kymmenen vuoden aikana siirtynyt Kiinaan. Kemianteollisuuden kiinteät investoinnit (ml. t&k) nousivat vuonna 2017 selvästi edellisvuotista suuremmiksi. Suurin osa alan investoinneista on tuotantokapasiteetin korvaamista. Vajaat puolet investoinneista liittyy tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Kemianteollisuuden työllisyys on ollut laskussa vuodesta 2000. Tuottavuus on noussut, mutta vuosina 2014–2015 tuottavuus heikkeni arvon-

Vienti, tuotanto ja tilaukset

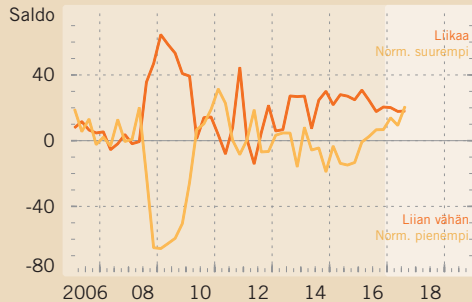
Kemikaalit
Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

Kumi- ja muovituoteteollisuus
Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

Kemianteollisuus

— Vientitilaukset, saldo
— Kapasiteetti, saldo

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

lisäyksen laskiessa. Kiinteähintainen arvonlisäys kuitenkin kääntyi vajaan 9 prosentin kasvuun vuonna 2016, jolloin alan tuottavuus nousi takaisin vuoden 2011 huippulukemiin. Ennakkotietojen mukaan kiinteähintaisen arvonlisäyksen kasvu jatkui kuluvan vuoden alkupuoliskolla.

KEMIKAALIEN VALMISTUS

Suomessa kemikaalien tuotannon kasvuvauhti hidastuu ensi vuonna

EU28-maiden kemikaalien tuotanto nousi keskimäärin jo vuoden 2010 alkupuolella takaisin samalle tasolle kuin se oli vuoden 2008 ensimmäisen vuosineljänneksen alkuun.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012–16	2017–21 ^E
Vienti	-2,8	-10,1	10,7	1	3	2	1,1	2
Vientihinta	-4,0	-12,3	-9,3	9	-2	1	-4,9	2
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3,7	-4,9	8,7	-1,6	1,1	1,9	-3,2	3,5
- Työpanos	-2,3	-0,4	-0,8	0,6	-0,5	-0,3	-1,2	-0,3
- Työn tuottavuus	-1,5	-4,5	9,6	-2,2	1,6	2,2	1,4	2,2
- Pääomavaltaituminen	1,1	0,8	0,6	0,8	1,3	1,1	0,8	1,1
- Kokonaistuottavuus	-2,6	-5,3	9,0	-2,9	0,3	1,1	0,8	1,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Kemianteollisuuden hyödykevirit vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Muut palvelut
Tuonti
Muu panoskäyttö
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Kemianteollisuus
18,7 mrd. EUR

Sisäinen väliuotekäyttö

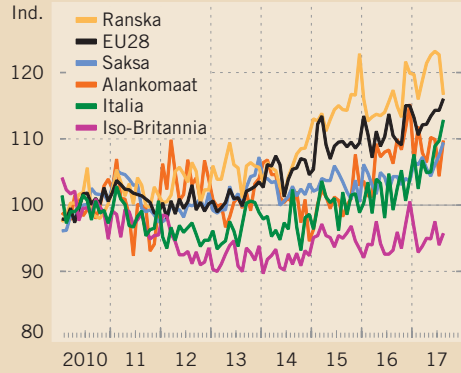
TUOTOS

Maatalous
Paperiteollisuus
Rakentaminen
Liikenne
Muut palvelut
Vienti
Kulutus
Muu käyttö

mäisellä vuosipuoliskolla. Virossa ja Isossa-Britanniassa tuotanto oli kuitenkin vielä vuoden 2017 tammi-elokuussa huomattavasti pienempi kuin vuonna 2008. Myös Ruotsissa tuotantomäärä oli hieman pienempi. Euroopan unionissa kemikaalien tuotanto (ml. lääkeaineet) on ollut kovassa kasvussa vuodesta 2013 lähtien. Vuoden 2017 tammi-elokuussa tuotantomäärä oli 13 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 vastaavana ajankohtana.

Kemian perusteellisuuden tuotantomäärät kasvoivat EU-maissa kuluvan vuoden tammi-elokuussa keskimäärin 2,3 prosenttia vuodentakaisesta. Italiassa ja Ranskassa tuotantomäärät ovat tänä vuonna nousseet keskimääräistä enemmän. Saksan tuotantomäärät kasvoivat hyvin hitaasti vuosina 2014–2016, mutta tänä vuonna kas-

Kemikaalien tuotanto (ml. lääkeaineet), 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/adfgh11

Hintojen muutos

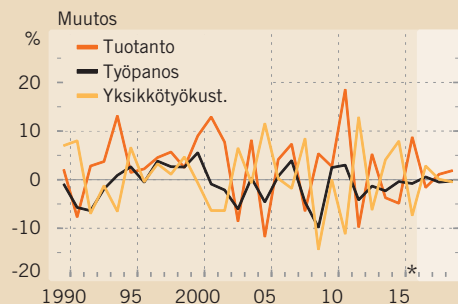
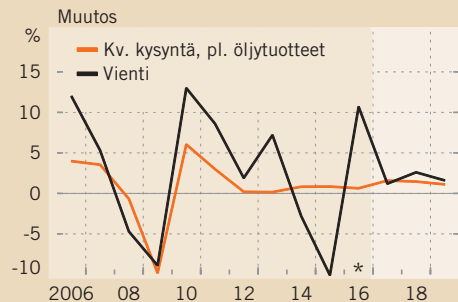
Kumi- ja muovituoteteollisuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/adfgh07

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

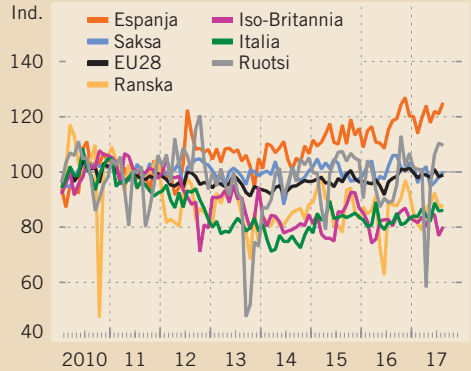
ETLA S17.2/adfgh01

vutahti on selvästi nopeutunut. Alankomaiden tuotantotrendi on tänä vuonna kääntynyt alenevaan suuntaan, mutta kasvua on silti kertynyt vuodentakaiseen verrattuna. Isossa-Britanniassa tuotantomäärät näyttävät pysyvästi pudonneen aiempaa matalammalle tasolle vuoteen 2010 verrattuna.

Suurin osa alan Suomessa tuotetuista kemikaaleista myydään kotimaahan. Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Suomessa kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elo-kuussa 14 prosenttia vuodentakaisesta. Lääkkeiden ja lääkkeiden viennin arvo väheni 8 prosenttia.

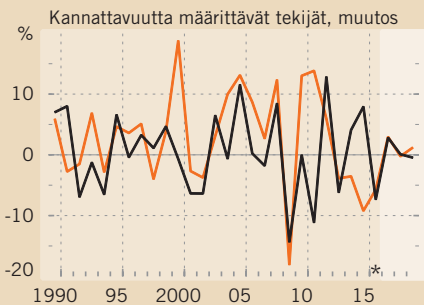
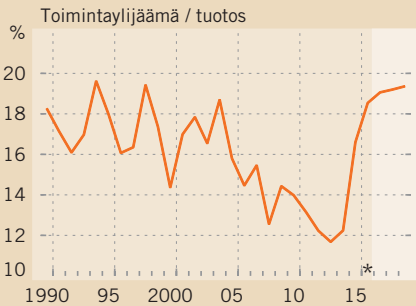
Öllytuotteiden tuotanto, 2010=100, kausittas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/adfgh08

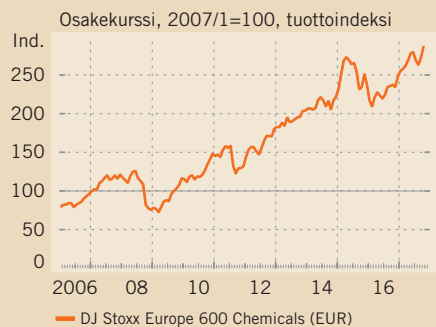
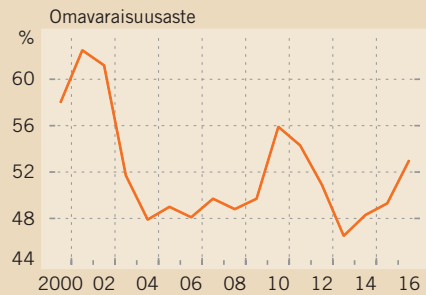
Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/adfgh09

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg.

ETLA S17.2/adfgh10

Värien ja pigmenttien osuus kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvosta oli tammi-elokuussa 7 prosenttia. Muiden epäorgaanisten peruskemikaalien osuus oli 10 prosenttia ja muiden orgaanisten peruskemikaalien osuus oli 30 prosenttia. Ensiömuovien osuus oli 25 prosenttia, lannoitteiden ja tyyppiyhdisteiden osuus 9 prosenttia ja maalien ja lakkojen osuus 4 prosenttia.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkaineet) vientimäärä kääntyi viime vuonna 1,5 prosentin kasvuun. Alan viennin kasvu jatkuu samaa tahtia tänä ja ensi vuonna. Tuotanto kasvaa tänä vuonna vajaat 4 prosenttia. Vuonna 2018 tuotanto lisääntyy prosentin.

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	14,3
bruttokansantuotteesta	3,0
tavaraviennistä	19,7

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste Oil Oyj	11 131,0	4 910
Kemira Oyj	2 373,1	4 560
Nokian Renkaat Oyj	1 360,1	4 420
Uponor Oyj	1 050,8	3 840
Orion Oyj	1 015,6	3 430

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Ruotsi	15,6	Eurooppa	80,1
Alankomaat	10,6	- EU28	66,3
Venäjä	7,8	- Euroalue	37,7
Saksa	7,8	- EFTA	4,5
Yhdysvallat	7,2	Pohjois-Amerikka	8,6
Iso-Britannia	7,1	Lähi- ja Keski-itä	1,1
Belgia	6,3	Kaukoit	7,0
Norja	3,3	Afrikka	1,6
Viro	3,0		
Puola	2,9		

ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

Euroopan OECD-maiden öljyn kysyntä kasvaa ensi vuonna vain vähän

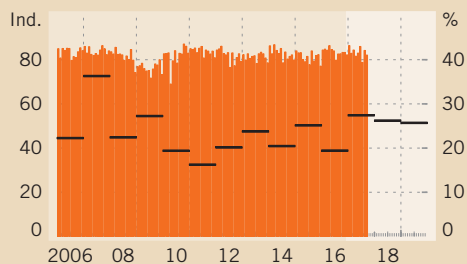
Öljytuotteiden viennin määrä kasvoi viime vuonna laskelmiemme mukaan 26 prosenttia, vuoden 2015 suurseisokin aiheuttaman 19 prosentin supistumisen jälkeen. Arvioimme, että öljytuotteiden vienti tänä vuonna pysyy viime vuoden lukemissa. Ensi vuonna öljytuotteiden viennin odotetaan kasvavan vajaat 5 prosenttia. Tuotanto kasvaa tänä vuonna noin 2 prosenttia ja ensi vuonna vajaat 3 prosenttia.

Toimialalla tapahtuu ajoittain myös globaalia välityskauppaa. Välityskaupassa suomalainen yritys ostaa tavaran ulkomailta ja myy sen eteenpäin ulkomaille. Kauppa kirjataan vientiin, vaikka tavarat eivät ole kulkeneet Suomen kautta.

Öljytuotteiden viennistämme noin 90 prosenttia kuuluu toimialaluokkaan HN2710 maaöljyt ja bitumisista kivennäisistä saadut öljyt. Kyseisen tuoteryhmän koko maailman viennissä Suomi oli viime vuonna sijalla 26.

Maailman suurimmat raakaöljyn tuottajamaat olivat vuonna 2016 USA, Venäjä, Saudi-Arabia, Kanada, Irak ja Kiina. Vuonna 2014 koko maailmassa oli 752 öljynjalostamo, joista 106 sijaitti EU:ssa ja 3 Norjassa. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa, Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa ja Alankomaissa.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

* Ennusteet perustuvat kiinteähintaisiin aikasarjoihin.

Lähde: Tilastokeskus. ETLA S17.2/adfgh04

EU28-maiden öljytuotteiden tuotanto oli vuoden 2017 tammi-elokuussa keskimäärin vielä 11 prosenttia alemmalla tasolla kuin vastaavana ajankautena vuonna 2008. Ranskassa, Isossa-Britanniassa ja Italiassa öljytuotteiden tuotantomäärä on viime vuosina kehittynyt selvästi heikommin kuin EU-maissa keskimäärin. Espanjassa taas tuotantomäärä on noussut selvästi enemmän kuin EU:ssa keskimäärin. Turkissa tuotantomäärät lähtivät voimakkaaseen nousuun vuonna 2015. Ruotsissa oli tuotantoseisokki huhtikuussa 2017. Siitä huolimatta öljytuotteiden valmistus nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 5 prosenttia vuodentakaisesta.

International Energy Agency arvioi kuluvan vuoden lokakuussa, että koko maailman öljyn kysyntä kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2017 ja 1,4 prosenttia vuonna 2018. OECD-maiden öljyn kysyntä lisääntyy 0,7 prosenttia tänä vuonna, mutta vain 0,1 prosenttia ensi vuonna. Euroopan OECD-maiden kysyntä nousee 1,5 prosenttia tänä vuonna, mutta kysynnän kasvu hidastuu 0,3 prosenttiin vuonna 2018. Amerikan kysyntä kohoaa 0,6 prosenttia molempina vuosina. Aasian maiden öljyn kysyntä vähenee 0,2 prosenttia tänä vuonna ja peräti 1,7 prosenttia vuonna 2018. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä kasvaa tänä vuonna 2,5 prosenttia ja ensi vuonna 2,7 prosenttia. Aasiassa öljyn kysyntä lisääntyy tänä vuonna 3,7 prosenttia ja 3,5 prosenttia vuonna 2018. Keski-idässä kysyntä nousee 1,2 prosenttia vuonna 2017, ja ensi vuonna kasvuvauhti kiihtyy 2 prosenttiin.

Kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60 prosenttia International Energy Agencyn mukaan. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Intia, Japani, Venäjä, Saudi-Arabia, Brasilia, Etelä-Korea, Saksa ja Kanada. Kiinassa kysyntä lisääntyy 4,5 prosenttia vuonna 2017 ja 2,6 prosenttia vuonna 2018. Venäjällä kysyntä nousee 1,7 prosenttia tänä vuonna ja 1,4 prosenttia ensi vuonna.

Suomessa öljytuotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 28 prosenttia edel-

lisvuodesta. Etlan arvion mukaan hinnat kohosivat tammi-elokuussa keskimäärin 22 prosenttia vuodentakaisesta, ja alan vientimäärä kasvoi noin 6 prosenttia. Viennin kärkimaat olivat Ruotsi, Alankomaat, Iso-Britannia, Belgia, Yhdysvallat, Saksa, Latvia, Venäjä, Viro ja Ranska. Kymmenen tärkeimmän maan joukosta Yhdysvallat oli ainoa maa, johon vienti ei lisääntynyt arvoltaan.

Täällä valmistetuista öljytuotteista kaasuöljyt (dieselöljyt) ja moottoribensiini ovat tärkeimmät vientituotteet. Tullin tilastojen mukaan kaasuöljyjen osuus toimialan viennin arvosta oli 43 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Moottoribensiinin (ml. lentobensiini) osuus oli 35 prosenttia.

Kaasuöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Ruotsi, Iso-Britannia, Saksa, Latvia ja Ranska. Näiden maiden osuus kaasuöljyjen kokonaisviennin arvosta oli 76 prosenttia. Suomessa jalostetun moottoribensiinin (ml. lentobensiini) tärkeimmät vientimarkkinat olivat tammi-elokuussa Alankomaat, Iso-Britannia, Yhdysvallat, Ruotsi ja Kanada. Niiden osuus bensiinin viennistä oli 81 prosenttia. Vienti Kanadaan lisääntyi poikkeuksellisen voimakkaasti.

Rikittömien puhtaampien liikenteen polttoainneiden, erityisesti dieselin, kysyntä on kasvanut Euroopassa nopeasti. Länsi-Euroopassa dieselautojen osuus uusista henkilöautoista oli 49,5 prosenttia vuonna 2016. Irlannissa, Luxemburgissa ja Portugalissa osuus on erityisen suuri. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina, sen osuus oli 51 prosenttia vuonna 2016. Pohjois-Amerikan osuus oli 16 prosenttia ja Etelä-Amerikan osuus 15 prosenttia. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat toistaiseksi Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. Biopolttoainesten käytön odotetaan lisääntyvän autoissa ja laivoissa kaikilla kehittyneillä markkinoilla.

Euroopan suurimmat biodieselin tuottajamaat olivat vuonna 2016 Ranska, Saksa, Italia ja Espanja. Suomessa Neste valmistaa uusiutuvaa NEXBTL-dieseliä, ja lisäksi UPM on käynnistänyt biodieselin tuotannon Lappeenrannassa. Kiinalainen Kaidi

harkitsee biodieseliä valmistavan jalostamon rakentamista Kemiin. Mahdollinen investointipäätös oli alunperin tarkoitus tehdä tänä vuonna, ja toteutuessaan jalostamo otettaisiin käyttöön vuoden 2019 loppuun mennessä. Investoinnin suuruus olisi noin 900 miljoonaa euroa.

EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta. Yhdysvallat ja Brasilia dominoivat koko maailman biopoltoaineiden kysyntää ja tuotantoa.

EU:n uusiutuvan energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden liikenteen energiankäytössä tulisi olla 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Suomen valtion tavoite on, että osuus olisi tuolloin 20 prosenttia ja 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Yhdysvaltojen tavoite on 20 prosenttia vuoteen 2022 mennessä.

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kumi- ja muovituotteiden vienti kasvaa tänä vuonna reippaasti

Kumi- ja muovituotteiden valmistus lisääntyi EU-maissa tammi-elokuussa 3 prosenttia vuodentakaisesta. EU28-maiden tuotanto on edelleen 13 prosenttia vuoden 2008 tammi-elokuun tason alapuolella.

Suomessa kumi- ja muovituotteiden vienti kääntyy tänä vuonna noin 4 prosentin kasvuun. Ensi vuonna alan vienti jää kuluvan vuoden lukemiin. Tuotanto kasvaa vajaat 5 prosenttia tänä vuonna ja runsaan prosentin ensi vuonna.

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 6 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vientimäärä

kasvoi vajaat 6 prosenttia. Kumi- ja muovituotteiden viennistä runsaat 70 prosenttia on muovituotteiden vientiä.

Suomen kumituotteiden tuotannosta noin kaksi kolmasosaa menee vientiin. Tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Kumi- tuotteiden vienti kasvoi tammi-elokuussa 9 prosenttia vuodentakaisesta. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä oli kolme neljäsosaa. Tammi-elokuussa uusien kumirenkaiden vienti nousi arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi, Saksa ja Norja olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti Venäjälle ja Tsekin tasavaltaan oli kovassa kasvussa.

Euroopan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli PlasticsEurope-järjestön mukaan 18,5 prosenttia vuonna 2015. Kiinan osuus oli 27,8 prosenttia ja muun Aasian 16,7 prosenttia. Saksan, Italian, Ranskan, Espanjan, Ison-Britannian ja Puolan yhteenlaskettu kysyntä oli vuonna 2015 70 prosenttia koko Euroopan muovien kysynnästä.

Muoviteollisuuden kysynnästä Euroopassa 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, vajaat 9 prosenttia autoteollisuuteen ja vajaat 6 prosenttia elektroniikkateollisuuteen ja runsaat 3 prosenttia maatalouteen.

Suomen muovituotteiden vienti nousi tammi-elokuussa arvoltaan 5 prosenttia edellisvuodesta. Muovilaattojen, -levyjen, -putkien ja -profiilien osuus muovituotteiden viennistä oli 59 prosenttia. Muovipakkausten osuus viennistä oli vajaat 6 prosenttia ja rakennusmuovien osuus vajaat 9 prosenttia.

Elintarviketeollisuus

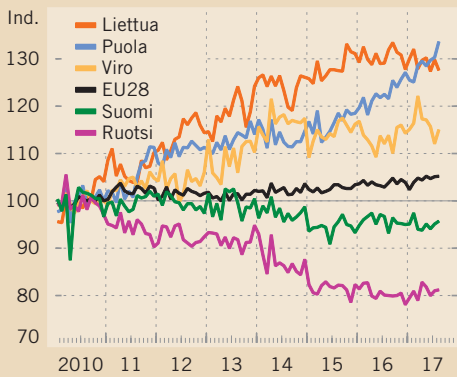
ISO-BRITANNIA ON EU27-MAIDEN SUURIN ELINTARVIKKEIDEN KAUPPAKUMPPANI

Elintarviketeollisuus on liikevaihdoltaan suurin ja eniten työllistävä teollisuudenala EU:ssa. Työntekijöitä on noin 4,24 miljoonaa. Tehdasteollisuuden toimialoista elintarviketeollisuus on suurin työllistäjä Belgiassa, Kroatiaassa, Ranskassa, Kreikassa, Unkarissa, Irlannissa, Latviassa, Liettuassa, Alankomaissa, Puolassa, Portugalissa, Romaniassa, Espanjassa ja Isossa-Britanniassa. Toimialan työn tuottavuus on EU:ssa keskimäärin matalampi kuin muilla tehdasteollisuuden toimialoilla. Yrityksiä on noin 289 000, joista vajaat puolet on pieniä ja keskisuuria. Suomessa elintarviketeollisuus työllistää noin 38 000 henkilöä. Yrityksistä noin 65 prosenttia työllistää vain 1–5 henkilöä.

Saksa, Alankomaat ja Ranska ovat elintarvikkeiden suurimmat viejämaat. Kolme neljäsosaa alan viennistä suuntautuu muihin EU-maihin. Iso-Britannia on EU27-maiden suurin elintarvikkeiden kauppakumppani. Maa oli Saksan ja Irlannin tär-

kein elintarviketiennin kohdemaana vuonna 2016 ja Puolan toiseksi tärkein kohdemaana. Britannian osuus Irlannin koko elintarviketeollisuuden viennistä oli 35 prosenttia vuonna 2016, Saksan viennistä 6,6 prosenttia ja Puolan viennistä 9,4 prosenttia. Britannia on Alankomaiden, Ranskan, Tanskan ja Kreikan kolmanneksi tärkein kohdemaana. Britannian osuus kolmen ensin mainitun maan viennistä oli noin 10 prosenttia ja Kreikan viennistä 8 prosenttia. Italialle, Belgialle ja Espanjalle Britannia on elintarviketiennin neljänneksi tärkein kohdemaana. Italian elintarvikkeiden viennistä Britannian osuus oli 9 prosenttia, Belgian viennistä 7,9 prosenttia ja Espanjan viennistä 6,5

Elintarviketeollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

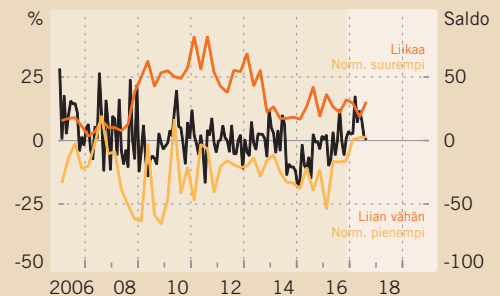

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/ada08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

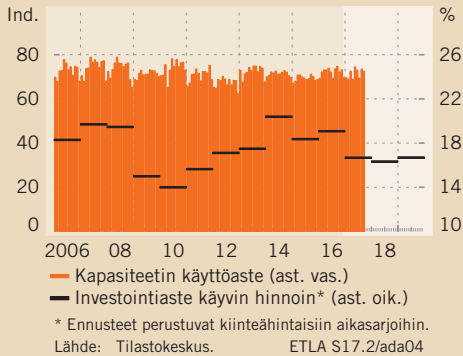
— Viennin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)
 — Vientitilaukanta, saldo (ast. oik.)
 — Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S17.2/ada02
 Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

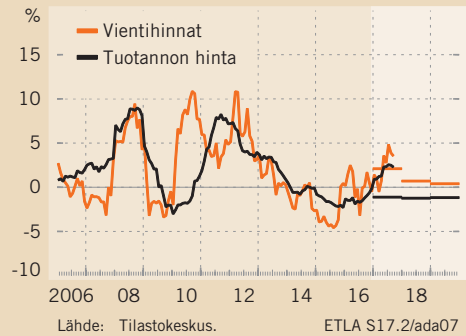
prosenttia. EU27-maiden elintarvikkeiden vienti Britanniaan on kaikissa tuoteryhmissä, alkoholo-

lijuomia lukuun ottamatta, suurempi kuin tuonti sieltä.

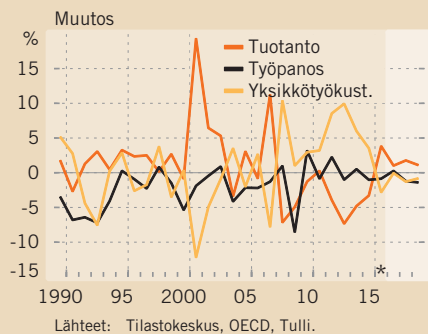
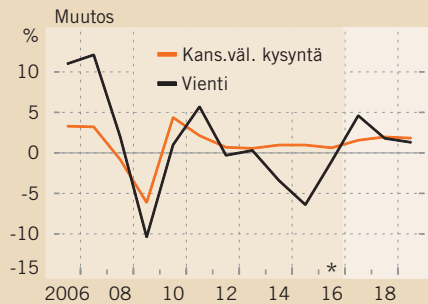
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

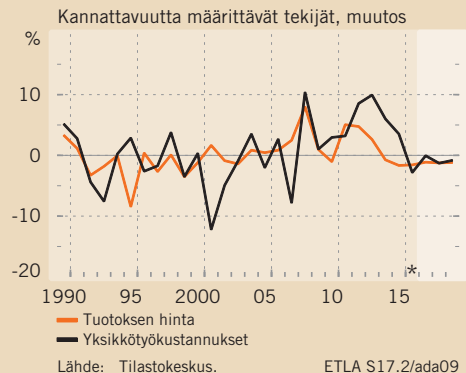
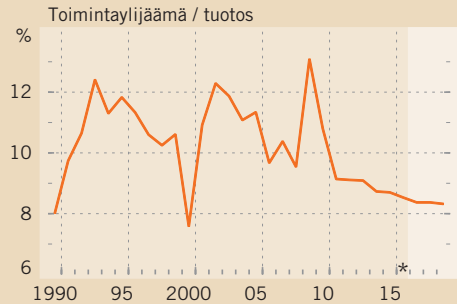
Hintojen muutos

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

Suomessa, Ruotsissa, Ranskassa, Italiassa ja Belgiassa 15 prosenttia kulutusmenoista käytettiin ruoan ja juomien ostamiseen vuonna 2015. Saksassa ja Irlannissa osuus oli 12 prosenttia, Virossa 27 prosenttia, Latviassa 24 prosenttia ja Liettussa 28 prosenttia.

EU-maiden elintarviketeollisuuden tuotanto laski vain vähän vuonna 2009 verrattuna muihin teollisuuden toimialoihin ja se nousi jo vuonna 2010 takaisin vanhoihin lukemiin. Vuosina 2012–2013 tuotantomäärät alenivat väliaikaisesti jonkin verran. Vuoden 2017 tammi-elokuussa EU-maiden

Keskeiset tunnusluvut

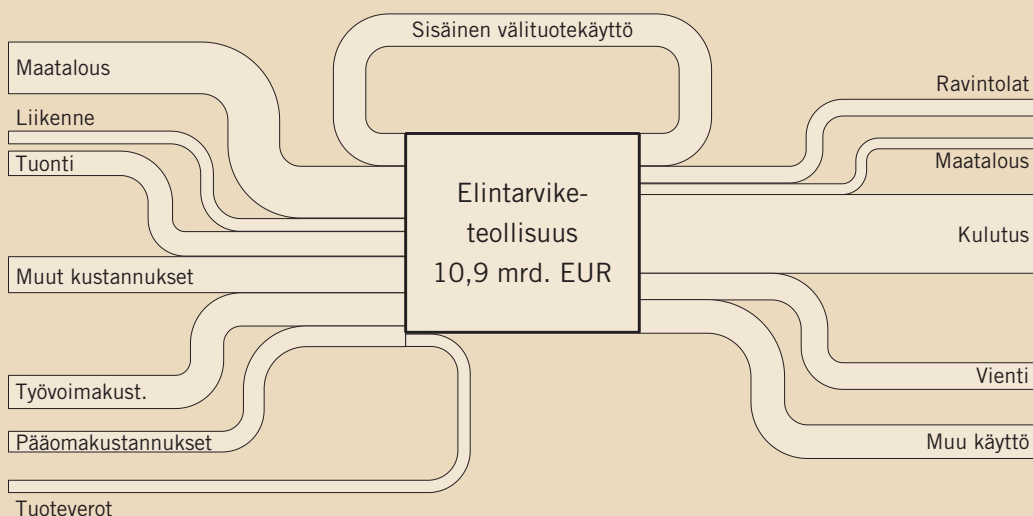
	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012–16	2017–21 ^E
Vienti	-3,4	-6,4	-1,0	5	2	1	-2,2	2
Vientihinta	-1,1	-3,2	0,3	2	1	0	0,7	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-4,8	-3,3	3,8	1,0	1,8	1,1	-3,8	1,2
- Työpanos	0,5	-1,0	-0,9	0,3	-1,2	-1,4	0,0	-0,9
- Työn tuottavuus	-5,3	-2,3	4,7	0,8	3,0	2,5	-4,4	2,3
- Pääomavaltaituminen	-0,1	0,2	0,2	-0,2	0,3	0,4	-0,2	0,7
- Kokonaistuottavuus	-5,2	-2,4	4,5	1,0	2,7	2,1	-4,2	1,6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13a

tuotanto oli 3,8 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-elokuussa. Euroalueella vastaava luku oli 1,6 prosenttia.

Suomessa ja Alankomaissa alan tuotanto väheni tuntuvasti vuosina 2014–2015 Venäjän tuontikiellon seurauksena. Saksan tuotantomäärät vähenivät vasta vuonna 2015, ja pudotus oli pienempi. Ruotsissa elintarvikkeiden valmistus on trendinomaisesti vähentynyt jo vuodesta 2010 lähtien kansainvälisten fuusioiden seurauksena. Vastaavasti Liettuan tuotanto lähti samana vuonna voimakkaaseen nousuun, mutta nyt kasvu on pysähtynyt. Vuoden 2011 loppupuolella Puolan elintarvikkeiden tuotanto kohosi merkittävästi, ja kasvu jatkuu. Kuluva vuoden tammi-elokuussa tuotanto lisääntyi 6,3 prosenttia vuodentakaisesta. Virossa tuotantomäärien kasvu alkoi hieman myöhemmin, mutta kasvu-ura katkesi vuonna

2015. Kuluva vuoden tammi-elokuussa tuotanto kuitenkin kasvoi kausitasoitettuna 3 prosenttia vuodentakaisesta. Suomessa elintarviketeollisuuden tuotanto supistui 0,9 prosenttia. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan.

Romaniassa elintarvikkeiden valmistus on lisääntynyt huomattavasti vuodesta 2012 lähtien. Kasvuvauhti on kuitenkin nyt selvästi hidastunut. Tanskassa ja Espanjassa tuotantomäärät ovat selvästi lisääntyneet viime vuosien aikana. Italiassa tuotanto kääntyi viime vuonna noususuuntaan, ja kuluva vuoden tammi-elokuussa kasvu kertyi 2,6 prosenttia vuodentakaisesta. Latviassa tuo-

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	6,9
bruttokansantuotteesta	1,4
tavaraviennistä	2,4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2016.

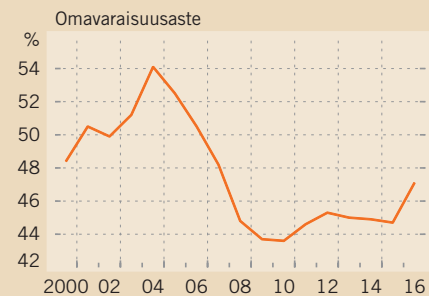
Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HKScan Oyj	1 917,1	7 440
Valio Oy	1 718,2	4 270
Oy Karl Fazer Ab	1 576,1	13 400
Atria Oyj	1 340,2	4 270
Paulig Group Oy	905,2	1 840

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Ruotsi	21,6	Eurooppa	79,8
Viro	9,7	- EU28	67,5
Venäjä	7,3	- Euroalue	34,2
Ranska	6,2	- EFTA	4,3
Tanska	5,4	Pohjois-Amerikka	3,3
Saksa	3,6	Lähi- ja Keski-itä	2,8
Kiina	3,5	Kaukoitā	11,4
Alankomaat	3,4	Oseania	1,4
Puola	3,3		
Yhdysvallat	3,0		

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S17.2/ada10

tanto lisääntyi 5,5 prosenttia. Ranskassa elintarvikkeiden valmistus on tänä vuonna jäänyt viime vuoden lukemiin.

Etlan syyskuussa tehdyn ennusteen mukaan tuotanto kotimaassa kasvaa noin prosentin tänä vuonna ja 2 prosenttia ensi vuonna.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TUOTTAVUUS NOUSI VIIME VUONNA

Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on viimeisten kahdenkymmenen vuoden ajan kasvanut huomattavasti nopeammin kuin viennin arvo. Täällä myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on noin 20 prosenttia. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Tanskasta, Alankomaista ja Ranskasta.

Elintarviketeollisuuden osuus kaikkien teollisuustoimialojen tuotoksesta on Suomessa alle kymmenen prosenttia. Kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsas puolet tuotannon bruttoarvosta muodostuu näillä aloilla. Noin 15 prosenttia elintarviketeollisuuden tuotannosta menee vientiin.

Alan tuottavuus pysyi vakaana vuosina 2008–2011, minkä jälkeen tuottavuus kääntyi laskuun. Viime vuonna tuottavuus kuitenkin koheni hie-man. Vuodesta 2011 arvonlisäys on pienentynyt vuosi vuodelta, mutta vuonna 2016 se nousi hie-man. Työllisyys on pysynyt suhteellisen vakaana vuoden 2012 jälkeen.

VIRVOITUSJUOMIEN VALMISTEVEROSTA EI HALUTA LUOPUA

Suomessa makeis- ja jäätelövero poistui vuoden 2017 alusta. EU-komission kanta on, että makeis-, jäätelö-, ja virvoitusjuomaverot on EU:n sääntöjen vastainen. Verot suosii sen ulkopuolelle jäävien samankaltaisten tuotteiden valmistusta ja ohjaa kysyntää edullisempiin tuontituotteisiin ja vääristää sitä kautta kilpailua.

Panimoliiton mukaan myös virvoitusjuomien valmisteverosta pitäisi luopua. Suomessa virvoitus-

juomien valmistevero on 0,22 eur/l. Virvoitusjuomaverot peritään EU:ssa Suomen lisäksi Alankomaissa (0,08 eur/l), Ranskassa (0,08 eur/l), Latviassa (0,07 eur/l), Kroatiassa (0,05 eur/l), Belgiassa (0,04 eur/l) ja Unkarissa (0,02 eur/l). Myös Norjassa on virvoitusjuomaverot.

VENÄJÄN ASETTAMA ELINTARVIKKEIDEN TUONTIKIELTO JATKUU AINAKIN TÄMÄN VUODEN LOPPUUN SAAKKA

Venäjän elokuussa 2014 asettamaa elintarvikkeiden tuontikieltoa jatkettiin kesäkuussa 2015 vuodelle ja sitä on edelleen jatkettu vuoden 2017 loppuun saakka. Tuontikielto koskee EU-maita, Yhdysvaltoja, Kanadaa, Australiaa ja Norjaa. Sen piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautui pitkään Venäjälle, viidennes Ruotsiin ja vajaat kymmenesosa Viroon. Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat.

Vuonna 2016 Venäjän osuus elintarviketeollisuuden viennistä oli enää 8,0 prosenttia. Ruotsi oli viime vuonna elintarviketeollisuuden tärkein vientimaa 23,6 prosentin osuudellaan. Toiseksi tärkein vientimaa oli Viro, sen osuus oli 9,4 prosenttia.

Maitotaloustuotteiden viennin osuus koko Suomen elintarviketeollisuuden viennistä oli 37 prosenttia vuonna 2013 ennen Venäjän tuontikieltoa. Vuonna 2016 osuus oli laskenut 28 prosenttiin.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle maitotaloustuotteiden ja juuston osuus oli 60 prosenttia vuonna 2013 ja vielä 53 prosenttia vuonna 2014. Vuonna 2016 osuus oli vain 0,1 prosenttia.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN VIENNI KÄÄNTYI TÄNÄ VUONNA KASVUUN

Koko elintarviketeollisuuden viennin arvo kasvoi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 8 prosenttia edellisvuodesta. Toimialan vientihinnat nousivat keskimäärin runsaat 2 prosenttia vuodentakaisesta, ja vientimäärä kasvoi vajaat 6 prosenttia.

Elintarvikkeiden osuus koko toimialan viennin arvosta oli tammi-elokuussa 85 prosenttia ja juomien 15 prosenttia. Elintarvikkeiden vienti kasvoi arvoltaan 8 prosenttia vuodentakaisesta, ja juomien vienti lisääntyi 13 prosenttia.

Elintarvikkeiden vienti lisääntyi arvoltaan Eurooppaan, Kauko-itään, Pohjois-Amerikkaan, Väli-Amerikkaan ja Etelä-Amerikkaan. Euroopan osuus oli 79 prosenttia. Vienti Ranskaan lisääntyi huomattavasti. Juomien vienti lisääntyi arvoltaan Eurooppaan, Lähi- ja Keski-itään, Kauko-itään ja Oseaniaan. Juomista 87 prosenttia vietiin Eurooppaan.

Suomen teollisten elintarvikkeiden vienti Venäjälle lisääntyi kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan prosentin viimevuotisesta. Juomien vienti väheni 17 prosenttia. Valmistetun kotieläinrehun osuus Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 28 prosenttia. Mausteiden ja maustekastikkeiden osuus oli 12 prosenttia, näkkileipien ja keksien 8

prosenttia ja myllytuotteiden vajaat 8 prosenttia. Maltaiden osuus oli 6 prosenttia ja tislattujen alkoholijuomien 5 prosenttia.

Elintarviketuotteiden vienti Ruotsiin jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan edellisvuoden lukemiin, mutta juomien lisääntyi 5 prosenttia. Eniten Ruotsiin viedään maitotaloustuotteita ja juustoa, niiden osuus oli kolmannes tammi-elokuussa. Kaakaota, suklaata ja makeisia, sekä jalostettua ja säilöttyä lihaa viedään myös paljon.

Viroon vietiin tammi-elokuussa arvoltaan 23 prosenttia edellisvuotista enemmän elintarvikkeita, mutta 4 prosenttia vähemmän juomia. Suomesta Viroon vietiin eniten jalostettua teetä ja kahvia, tislattuja alkoholijuomia, kaakaota, suklaata ja makeisia, jalostettua ja säilöttyä kalaa ja olutta.

Arvioimme syyskuussa, että elintarviketeollisuuden viennin määrä kääntyy tänä vuonna 5 prosentin kasvuun. Ensi vuonna viennin arvioidaan kasvavan 2 prosenttia.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus

LIETTUASSA TUOTANNON KASVU ON TÄNÄ VUONNA PYSÄHTYNYT

EU-maista Italia on ylivoimaisesti suurin tekstiilien ja vaatteiden tuottajamaa. EU:n koko vaate-tuotannosta 42 prosenttia valmistetaan Italiassa. Euroopassa valmistetuista teknisistä tekstiileistä 25 prosenttia tuotetaan Saksassa. Euroopan matoista kolmasosa tehdään Belgiassa. Suomen osuus EU-maiden tuotannosta on hyvin pieni.

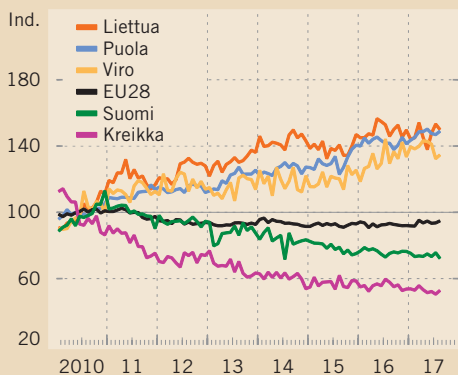
Tevanake-teollisuuden tuotanto oli EU-maissa vuoden 2017 tammi-elokuussa keskimäärin 21 prosenttia pienempi kuin vuoden 2008 vastavana ajanjaksona. Kuluvan vuoden aikana tuotantomäärä on kuitenkin noussut hieman. Tammi-elokuussa kasvua kertyi prosentin verran EU28-maissa. Tekstiilien tuotanto lisääntyi 2,4 prosenttia, mutta vaatteiden valmistus väheni 1,6 prosenttia.

Suomessa tevanake-alan tuotanto on vähentynyt tuntuvasti vuodesta 2014 alkaen verrattuna EU-maihin keskimäärin. Tammi-elokuussa 2017 tuo-

tantomäärä Suomessa oli 34 prosenttia pienempi kuin tammi-elokuussa vuonna 2008. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan tuotanto supistui tammi-elokuussa runsaat 6 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien valmistus lisääntyi vajaat 2 prosenttia, mutta vaatteiden valmistus supistui 24 prosenttia. Nahan ja nahkatuotteiden valmistus kasvoi 4 prosenttia edellisvuodesta.

Kreikan tuotantomäärä on enää vajaa kolmasosa verrattuna siihen mitä se oli vuoden 2008 tammi-elokuussa. Vuodesta 2011 tevanake-teollisuuden tuotanto on lisääntynyt merkittävästi Liettuassa, Puolassa, Virossa ja Unkarissa. Myös Alankomaisissa ja Portugalissa tevanake-tuotteiden valmistus

Tevanake-teollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

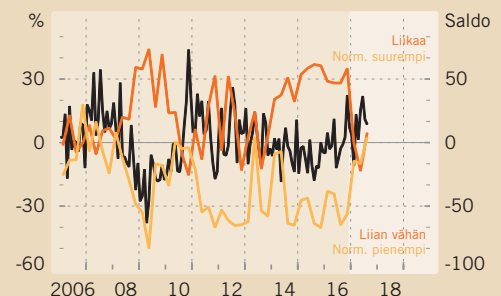

Lähde: Eurostat.

ETLA S17.2/adbc08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

— Viennin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)
 — Vientitilaukset, saldo (ast. oik.)
 — Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S17.2/adbc02
 Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

on kehittynyt selvästi suotuisammin kuin EU:ssa keskimäärin. Italiassa suunta on päinvastainen.

Vuonna 2016 Euroopan unionin tärkeimmät tekstiilialan viennin kohdemaat olivat Yhdysvallat, Kiina, Turkki, Marokko ja Sveitsi. Vaatetusalan tärkeimmät vientimaat olivat Sveitsi, Yhdysvallat, Venäjä, Hongkong ja Japani.

Suomalaisen vaatealateollisuuden tuotannosta vain noin kymmenesosa on Suomessa. Kotimaisia tavaramerkkejä tuotetaan muun muassa Virossa ja Kauko-idässä, koska palkat ovat siellä huomattavasti matalammat kuin Suomessa.

Tekstiili- ja vaatealan liiketoiminta on tänä päivänä globaalia toimintaa. Puuvilla, jota käytetään vaateen valmistuksessa, voi esimerkiksi olla peräisin Turkista, itse kangas kudotaan esimerkiksi

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos					Keskimäärin		
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Vienti	-3,7	-8,8	1,0	1	2	1	-1,8	2
Vientihinta	0,8	0,7	-0,2	0	1	1	0,5	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-8,4	0,5	3,2	-0,5	2,2	1,3	-7,0	2,5
- Työpanos	-12,0	-0,7	-0,7	-1,5	-1,1	-1,2	-5,1	-1,8
- Työn tuottavuus	4,0	1,2	3,9	1,0	3,3	2,5	-1,3	1,4
- Pääomavaltaituminen	1,3	-2,2	-2,0	1,4	0,9	1,1	-1,0	0,3
- Kokonaistuottavuus	2,7	3,5	6,0	-0,4	2,4	1,5	-0,3	1,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Tevanake-teollisuuden hyödykevirrat vuonna 2016

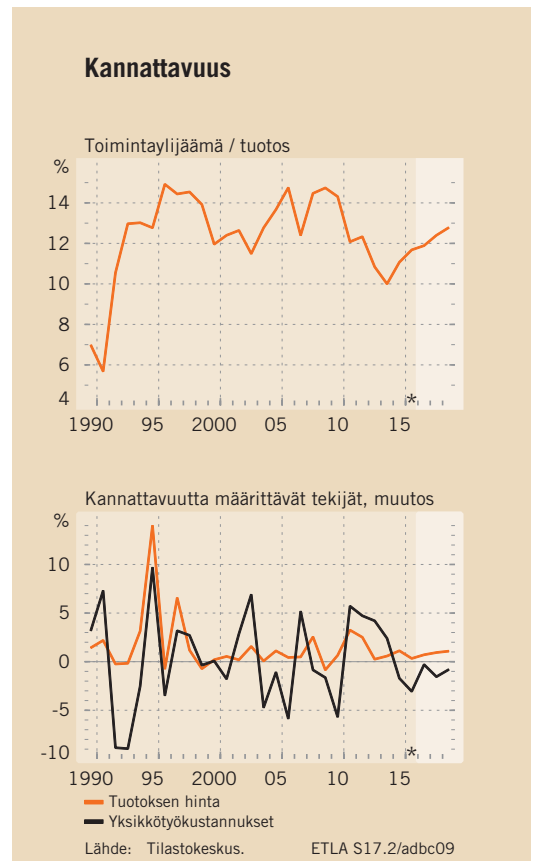
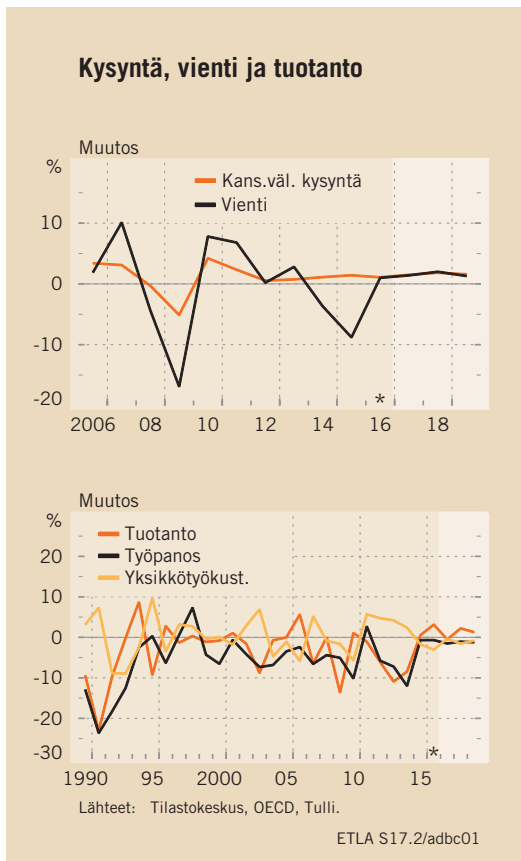
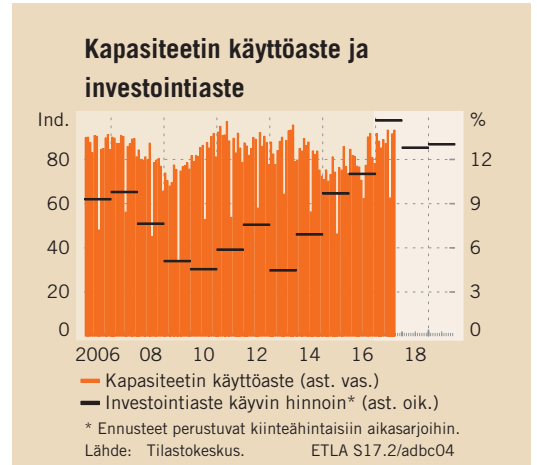
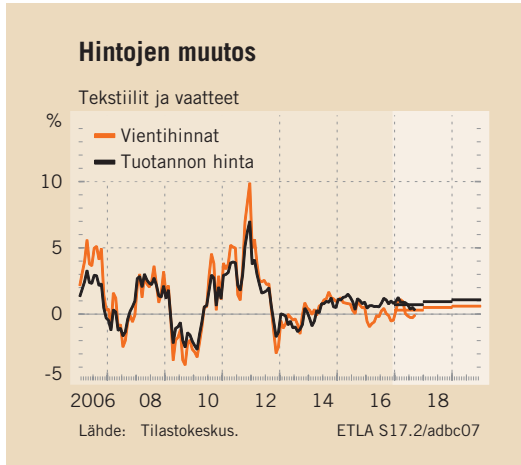

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13b

Portugalissa, tuotteen suunnittelu, malliompelu ja leikkaus tehdään Suomessa ja lopulta vaateen kappaleet viedään Viroon, missä ne ommellaan. Tämän jälkeen valmis tuote lähetetään suoraan

esimerkiksi Ruotsiin jälleenmyyjälle tai Suomeen logistiikkakeskukseen, josta se viedään ulkomaille. Lukuisat vapaakauppasopimukset helpottavat tänä päivänä kansainvälistä kauppaa.

Suomen tevanake-tuonnista 31 prosenttia tuli vuonna 2016 Kiinasta, 7 prosenttia Bangladeshista, vajaat 6 prosenttia Saksasta, 6 prosenttia Ruotsista ja 5 prosenttia Turkista. Valtaosa tuonnista Kiinasta on vaatteita. Bangladeshista ja Ruotsista tuodaan lähinnä vaatteita. Saksasta tuodaan sekä vaatteita, teknisiä tekstiilejä että materiaaleja. Turkista tuodaan sekä vaatteita että sisustustekstiilejä.

EU28-maiden tekstiilialan työllisyys nousi 2,8 prosenttia vuonna 2016. Vaatetusalan työllisyys väheni 1,4 prosenttia. EU-maista Bulgaria, Portugali, Liettua, Romania, Viro ja Italia ovat asukasta kohti alan suurimmat työllistäjät.

Toimialan tärkeimmät tuotteet ovat turkisnahat, lasikuitutuotteet, kuitukankaat sekä sairaala- ja hygieniatekstiilit.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	1,0
bruttokansantuotteesta	0,2
tavaraviennistä	1,3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2016.

Suurimmat yritykset vuonna 2015

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Ahlstrom Oyj (kaikki toimialat)	1 001,1	3 490
L-Fashion Group Oy	245,8	1 560
Marimekko Oyj	94,2	473
Reima Oy	75,4	..

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2017, %

Ruotsi	26,3	Eurooppa	84,0
Saksa	10,4	- EU28	68,2
Venäjä	9,5	- Euroalue	32,7
Viro	7,3	- EFTA	5,0
Yhdysvallat	4,4	Pohjois-Amerikka	5,0
Norja	3,9	Kaukoitä	7,9
Iso-Britannia	2,9		
Puola	2,8		
Ranska	2,7		
Alankomaat	2,4		

Tekstiili- ja vaatealan yritysten henkilöstö on tasaisesti vähentynyt Suomessa viimeisten 20 vuoden aikana. Tekstiilien ja vaatteiden valmistuksessa työskenteli Suomessa 4 400 henkilöä vuonna 2016, näistä 54 prosenttia vaatteiden valmistuksessa ja 46 prosenttia tekstiilien valmistuksessa.

Vuonna 2016 alalla oli noin 670 yritystä, joista 52 prosenttia tekstiilien valmistuksessa ja 48 prosenttia vaatteiden valmistuksessa. Liikevaihdosta 40 prosenttia tuli tekstiilien valmistuksesta ja 60 prosenttia vaatteiden valmistuksesta.

Suomessa tekstiili- ja vaatetusala on hyvin pienyritysvaltainen. Vain noin 12 prosenttia yrityksistä työllisti yli 10 henkeä vuonna 2015. Näiden yritysten osuus alan koko liikevaihdosta oli lähes 70 prosenttia.

NAHAN JA NAHKATUOTTEIDEN VIENNIN MÄÄRÄ OLI KOVASSA KASVUSSA KULUVAN VUODEN TAMMI-ELOKUUSSA

Suurin osa tevanake-teollisuuden tuotannosta menee vientiin. Ruotsiin meni kuluva vuoden tammi-elokuussa 26 prosenttia, Saksaan runsaat 10 prosenttia ja Venäjälle vajaat 10 prosenttia alan viennistä.

Korkea tullitaso, erilaiset standardit ja hyväksyntämenettelyt sekä rajoitukset julkisissa hankinnoissa vaikeuttavat alan suomalaisyritysten vien-

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/adbc10

tiä EU:n ulkopuolelle. Eniten kaupan esteitä on kohdattu Venäjällä ja Kiinassa.

Tevanake-tuotteita vietiin Suomesta kuluvan vuoden tammi-elokuussa 461 miljoonan euron arvosta, eli 8 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Tekstiilien viennin arvo oli 184 miljoonaa euroa, vaatteiden (ml. turkisvaatteet ja -tuotteet) 173 miljoonaa euroa ja nahkan ja nahkatuotteiden 104 miljoonaa euroa.

Tekstiilien vienti lisääntyi tammi-elokuussa arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien vientihinnat laskivat keskimäärin vajaat 2 prosenttia, ja vientimäärä kasvoi runsaat 6 prosenttia.

Vienti Eurooppaan kasvoi arvoltaan 2 prosenttia, sen osuus oli 73 prosenttia koko Suomen tekstiiliviennistä. Vienti Aasiaan kohosi arvoltaan 19 prosenttia, sen osuus oli vajaat 12 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan nousivat 10 prosenttia, ja niiden osuus oli runsaat 10 prosenttia.

Tekstiilien viennistämme Ruotsin osuus oli tammi-elokuussa runsaat 11 prosenttia, Saksan 11 prosenttia, Yhdysvaltojen runsaat 9, Venäjän vajaat 7 ja Viron runsaat 6 prosenttia. Tekstiilejä vietiin Yhdysvaltoihin ja Ruotsiin selvästi edellisvuotista enemmän. Vienti Saksaan väheni tuntuvasti. Alan vienti Venäjälle supistui vain vähän viimevuotisesta.

Vaatteiden ja turkisten viennin arvo nousi tammi-elokuussa 9 prosenttia viimevuotisesta. Vaatteiden vientihinnat nousivat keskimäärin runsaat 3 prosenttia, ja vientimäärä kasvoi runsaat 4 prosenttia.

Vienti Eurooppaan lisääntyi 10 prosenttia vuodentakaisesta, ja sen osuus alan viennistä oli 93 prosenttia. Aasian (pl. Keski- ja Lähi-itä) osuus oli vajaat 4 prosenttia. Vienti sinne nousi arvoltaan 7 prosenttia edellisvuodesta. Pohjois-Amerikan osuus oli vajaat 2 prosenttia, toimitukset alueelle vähenivät 14 prosenttia.

Vaatteiden ja turkisten viennistämme Ruotsin osuus oli 33 prosenttia, Saksan 14, Venäjän 12, Viron 10 ja Alankomaiden 4 prosenttia. Vienti Ruotsiin lisääntyi arvoltaan 26 prosenttia viimevuotisesta. Toimitukset Alankomaihin kohosivat 63 prosenttia. Vienti Venäjälle supistui arvoltaan 21 prosenttia.

Nahan ja nahkatuotteiden viennin arvo kohosi tammi-elokuussa 16 prosenttia edellisvuodesta. Nahka- ja kenkäteollisuuden vientihinnat jäivät keskimäärin edellisvuoden tasolle. Alan viennin määrä lisääntyi vajaat 17 prosenttia.

Kuluvan vuoden tammi-elokuussa tärkein markkina-alue oli Eurooppa 88 prosentin osuudella. Vienti Euroopan maihin kasvoi arvoltaan 15 prosenttia. Vienti Aasiaan kasvoi peräti 26 prosenttia, ja alueen osuus oli vajaat 9 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan laskivat 10 prosenttia, ja niiden osuus oli runsas prosentti.

Nahan ja nahkatuotteiden viennistämme Ruotsin osuus oli 43 prosenttia, Venäjän 11, Norjan 7, Viron vajaat 6 prosenttia ja Japanin 4 prosenttia. Toimitukset Saksaan vähenivät viimevuotisesta. Vienti Ruotsiin, Norjaan, Liettuaan, Latviaan ja Tanskaan oli erittäin vahvassa kasvussa.

ALAN SUHDANNENÄKYMÄT OVAT EDELLEEN PARANTUNEET

Elinkeinoelämän keskusliiton lokakuussa julkaiseman suhdannetiedustelun mukaan teva-teollisuuden suhdannenäkymät ovat edelleen parantuneet. Suhdanneilanne on kuitenkin vielä keskimääräistä heikompi. Tilauskanta on hieman normaalia suurempi. Henkilöstön määrän odotetaan hieman kasvavan.

Etlä arvioi syyskuussa, että tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden viennin määrä kasvaa prosentin tänä vuonna ja kolmisen prosenttia ensi vuonna. Tevanake-teollisuuden tuotos supistuu prosentin tänä vuonna, mutta kasvaa noin 2 prosenttia ensi vuonna.

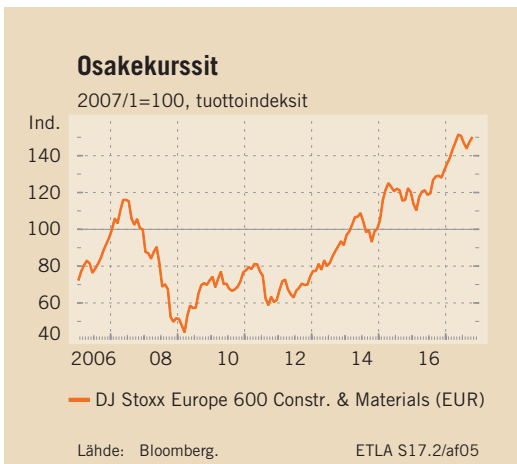
Rakentaminen

RAKENTAMISEN KASVU HIDASTUU ENNUSTEJAKSOLLA

Rakennustuotannon pari vuotta kestänyt nousu-suhdanne vahvistui viime vuonna peräti 8 prosentin vuosikasvuun. Talonrakentaminen laajeni 9 prosenttia ja maa- ja vesirakentaminen 7 prosenttia. Uusia asuntoja valmistui viime vuonna 18 prosenttia ja yritysten sekä yhteisöjen talonrakennuksia 14 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Kuluvan vuoden alkusyksyllä uudisrakentamisen vuoden yli laskettu kasvu hidastui 12 prosenttiin. Viimeisimmät tiedot uusista rakennusten aloituksista sekä luvista viittaavat uudisrakentamisen vuosikasvun vaimenevan loppuvuonna noin 5 prosenttiin. EK:n lokakuun Suhdannebarometrin mukaan rakennusteollisuuden tuotantonäkymä vuoden 2018 alkukevääälle pysyy likimain ennallaan.

Tänä vuonna uusia asuinrakennuksia arvioidaan valmistuvan 12 prosenttia viimevuotista enemmän, ja muu talotutanto (yritysten ja yhteisöjen talonrakennukset) kohoaa 10 prosenttia. Maa- ja vesirakentamisen tuotoksen kasvun arvioidaan putoavan 2,5 prosenttiin. Koko rakentamisen tuotoksen arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna 7 prosenttia.

Ensi vuonna talonrakentamisen aktiviteetti vaimenee edelleen mm. yksityisten palveluelinkeinojen ja teollisuuden uusien monivuotisten suurhankkeiden supistumisen vuoksi. Asuntojen uudistuotannon kasvun ennustetaan hidastuvan noin 3 prosenttiin mm. tuotannon korkeiden vertailutasojen, kotitalouksien hitaan ostovoiman kasvun sekä korkojen nousuodotusten vuoksi.

Talonrakentamisen kasvun laantuessa myös maa- ja vesirakentamisen kysynnän kasvu hidastuu. Koko rakentamisen odotetaan lisääntyvän ensi vuonna 3 prosenttia.

RAKENNUSYRITYSTEN KANNATTAVUUS PARANEE LÄHIVUODET

Ennustejaksolla rakennustuotannon kasvun hidastuminen vaimentaa alan yritysten investointi-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3,6	3,7	4,9	7,0	3,3	2,9	-0,9	3,9
- Työpanos	-1,5	1,7	4,9	5,2	1,5	1,1	-0,4	2,8
- Työn tuottavuus	-2,1	2,0	-0,1	1,7	1,8	1,7	-1,3	0,7
- Pääomavaltaituminen	0,7	-0,4	-1,2	-1,1	-0,1	0,1	0,5	-0,6
- Kokonaistuottavuus	-2,7	2,4	1,1	2,9	1,8	1,6	-1,8	1,3

Lähde: Tilastokeskus.

Rakentamisen hyödykevirit vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Rakennusaineteoll.
Metallituoteoll.
Puuteollisuus
Tuonti
Muu teollisuus
Muut palvelut
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Rakentaminen
32,7 mrd. EUR

TUOTOS

Asuntojen omistus

Investoinnit

Kulut

Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

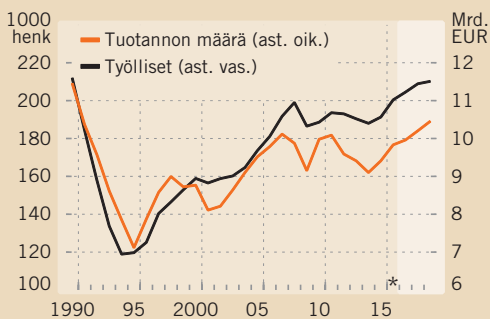
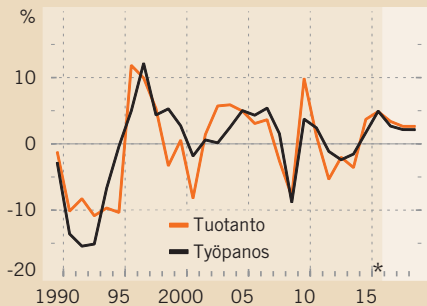
ETLA S17.2/a13o

en ja työpanoksen kasvua, ja verraten maltillisten palkkasopimusten tukemana rakennusyritysten kannattavuus paranee.

Rakennusalan työpaikat lisääntyivät viime vuonna 5 prosenttia ja työpanos työtunteina mitattuna 8 prosenttia. Ennustejaksolla rakennustuotannon kasvu hidastuu keskimäärin 3 prosenttiin, ja alan tuottavuus huomioiden työllisyys ja työpanos kohoavat ennustejaksolla keskimäärin 1,5 prosentin vuosivauhtia.

Rakennusyritysten kansainvälinen toiminta on viime vuosina ollut laskussa mm. Venäjän rakennusmarkkinoiden supistumisen takia. Ennustejaksolla Venäjän ja Itäisen Euroopan maiden rakentaminen elpyy, mikä lisää kotimaisten rakennusyritysten ja rakennustuoteteollisuuden liikevaihtoa.

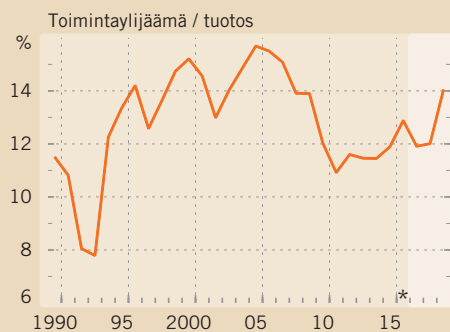
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/af03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/af04

Kauppa

Ennustemme mukaan kaupan alan kasvu jatkuu, mutta viime vuoteen verrattuna hieman hidastuen. Työvoiman määrä kuitenkin pienenee. Kuluttajien ostovoiman kasvu ja myönteisesti kehittyvä kokonaistaloustilanne tukevat myyntiä. Kuluttajien säästämistä on kuitenkin painunut selvästi negatiiviseksi ja muodostaa myynnin kasvun esteen sekä suurentuneen riskin, jos yleinen suhdannetilanne odottamatta heikentyisi.

ARVONLISÄYS KASVUSSA

Vuoden alkupuoliskolla kaupan alan kokonaisarvonlisäys kasvoi 2,3 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna jopa 2,1 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta. Edelliseen neljännekseen verrattuna kasvu oli poikkeuksellisen voimakasta ensimmäisellä neljänneksellä.

Kotitalouksien kulutusmenot kasvoivat vuoden alkupuoliskolla 2,2 prosenttia vuoden takaisesta ja 0,9 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta. Kaupan arvonlisäykseen verrattuna jälkimmäinen luku ei ole samalla tasolla, mutta toisaalta kaupan myyntiin vaikuttavat myös tukkukauppa sekä moottoriajoneuvojen puolella yritysten hankinnat. Lisäksi kuluttajat hankkivat myös palveluja.

KULUTUSTA ON KASVATTANUT KOTITALOUKSIEN OSTOVOIMAN KASVU...

Palkkojen ja palkkioiden yhteenlaskettu summa kasvoi vuoden alkupuoliskolla 2,6 prosenttia vuoden takaisesta. Nimellinen kasvu oli ripeintä lähes kolmeen vuoteen. Kun inflaatio oli vain 0,9 prosenttia, reaalin palkkasumma kasvoi selvästi ja tuki yksityisen kulutuksen sekä kaupan ja yksityisten palvelualojen kasvua.

... JA SÄÄSTÖJEN SYÖMINEN

Samaan suuntaan on vaikuttanut säästämisteen edelleen jatkunut aleneminen. 2016Q3–2017Q2-välisenä ajanjaksona kotitalouksien säästämistä oli -1,7 prosenttia käytettävissä olevista tuloista. Myös velkaantuminen on jatkunut, eivätkä kaikki lyhennä asuntolainojaan.

KAUPAN ALAN KASVU JATKUU

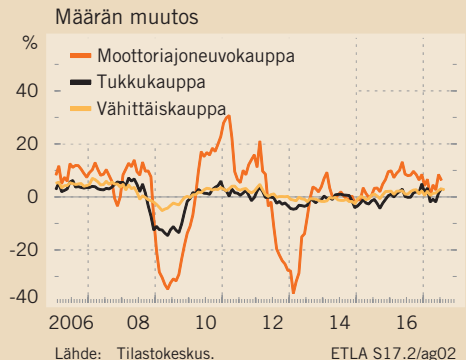
Ennustemme mukaan kaupan alan arvonlisäys kasvaa tänä vuonna hieman yli kaksi prosenttia. Tehtyjen työtuntien määrä supistuu hieman, joten tuottavuuden kasvu on noin 2,5 prosenttia.

Arvonlisäys kasvaa moottoriajoneuvojen ja -pyörien kaupassa sekä korjaustoimissa noin yhden

Tuotanto

Myyntin kehitys

prosentin, mutta muuten tukku- ja vähittäiskaupassa noin 2,5 prosenttia.

Ensi vuonna koko kaupan alan arvonlisäyksen kasvu hidastuu vajaaseen kahteen prosenttiin. Autokaupassa ja tukkukaupassa voidaan nähdä pientä kiihtymistä kuluvasta vuodesta, mutta panos-tuototmallilaskelmien mukaan vähittäiskau-

pan arvonlisäyksen kasvu hidastuu noin yhteen prosenttiin.

MYNNIN MÄÄRÄN KASVU KIIHTYNYT

Koko kaupan myynnin määrä kasvoi maaliskuussa 1,7 prosenttia vuoden takaisesta. Kausitasoitettu myynnin määrä kasvoi 1,6 prosenttia edeltäneestä kuuden kuukauden ajanjaksosta.

Keskeiset tunnusluvut

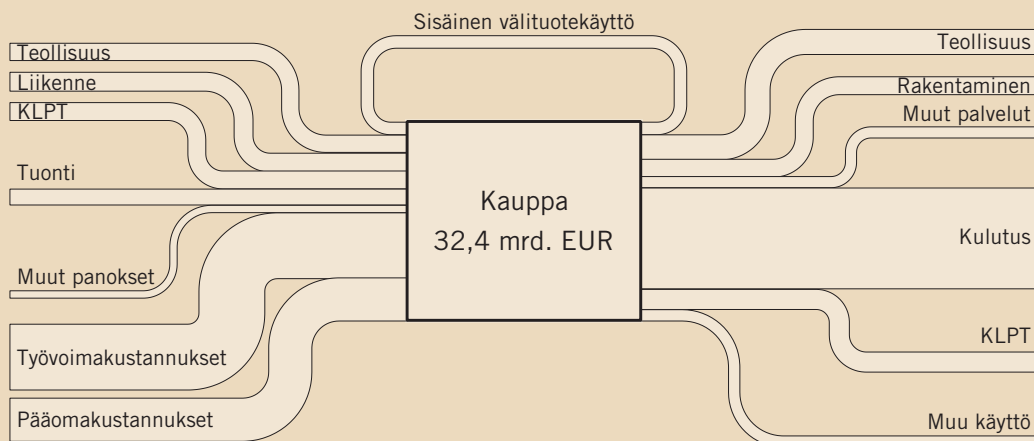
	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0,9	-2,1	2,8	2,2	1,8	1,3	0,1	1,5
- Työpanos	-0,9	-1,5	0,2	-0,4	-0,5	-0,6	-0,2	-0,2
- Työn tuottavuus	0,0	-0,5	2,5	2,5	2,3	2,0	0,3	1,8
- Pääomavaltaituminen	0,3	0,1	-0,1	0,3	0,4	0,5	0,0	0,0
- Kokonaistuottavuus	-0,3	-0,7	2,6	2,2	1,9	1,5	0,3	1,7

Lähde: Tilastokeskus.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13j

Vähittäiskaupan myynnin määrä kasvoi syyskuuhun päättyneellä puolen vuoden ajanjaksolla 2,1 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna

(elokuuhun asti) 1,7 prosenttia edeltäneestä kuuden kuukauden ajanjaksosta.

Tukkukaupassa vastaavat luvut olivat 1,1 ja 0,6 prosenttia, ja moottoriajoneuvojen kaupassa ja korjaustoimessa 5,4 ja 3,0 prosenttia. Tukkukaupan myynnin kasvu on näin ollut selvästi rakennusalan kasvua hitaampaa.

Henkilöautojen ensirekisteröinnit olivat tammi-lokakuussa yhden prosentin pienemmät kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Vuoden lopun myynnistä voi osa siirtyä ensi vuoden puolelle uusittavan romutusrahan seurauksena.

KESTÄVIEN KULUTUSTAVAROIDEN JA PALVELUJEN KYSYNNÄN KASVU VAHVINTA

Kestävien kulutustavaroiden (mm. autot, huonekalut ja tietokoneet, osuus kotitalouksien kulutuk-

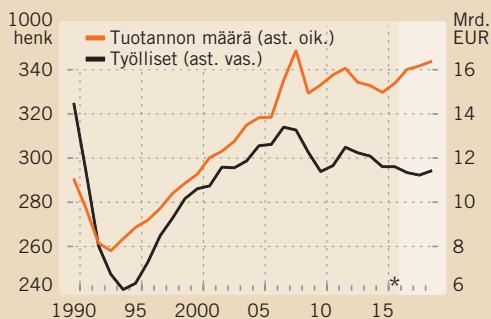
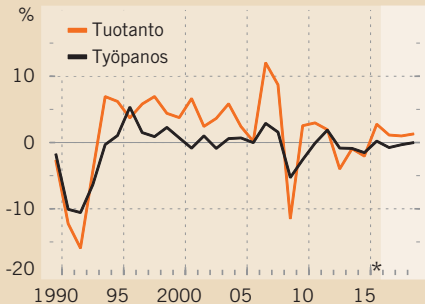
Osakekurssit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S17.2/ag05

Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ag03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ag04

sesta 10 %) kysynnän määrä kasvoi vuoden alkupuoliskolla 3,7 prosenttia vuoden takaisesta, tosin kausitasoitettuna vain 1,1 prosenttia viime vuoden loppupuoliskolta. Ennusteemme mukaan näiden tuotteiden kysyntä kasvaa tänä vuonna 2,8 prosenttia. Ensi vuonna kasvu kiihtyy.

Puolikestävien kulutustavaroiden (mm. vaatteet, kirjat ja urheiluvälineet, osuus 9 %) kysyntä kasvoi vastaavasti 0,8 ja 0,0 prosenttia, eli kysynnän kasvu meni nolnaan kuluvaan vuodenaikaan. Ennusteemme mukaan puolikestävien kulutustavaroiden kysynnän määrä kasvaa tänä vuonna 1,1 % ja ensi vuonna hieman tätä enemmän.

Lyhytikäisten tavaroiden (mm. elintarvikkeet, lääkkeet ja polttoaineet, osuus 28 %) kysyntä kasvoi 1,3 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 1,2 prosenttia viime vuoden loppupuolelta. Näiden tuotteiden kysyntä piristyi siten vuoden 2017 alussa. Ennusteemme mukaan lyhytikäisten kulutustavaroiden kysynnän määrä

kasvaa tänä vuonna 1,7 prosenttia ja ensi vuonna noin yhden prosentin.

Palvelujen (osuus 53 %) kysyntä kehittyi tavaraeriä rauhallisemmin. Se kasvoi 2,7 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 1,4 prosenttia viime vuoden loppupuolelta. Ennusteemme mukaan palvelujen kysynnän määrä kasvaa tänä vuonna 2,6 prosenttia ja ensi vuonna noin kaksi prosenttia.

KULUTTAJIEN LUOTTAMUS KORKEALLA, ALAN NÄKYMÄT POSITIIVISET

Kuluttajien luottamusindikaattori on edelleen ennätyskorkealla tasolla. EK:n lokakuussa julkaistun Suhdannebarometrin mukaan kaupan alan suhdannetilanne on tällä hetkellä normaali ja lähitulevaisuuden näkymät positiiviset. Ala odottaa myynnin kasvavan kohtalaisesti loppuvuoden aikana. Riittämätön kysyntä nimetään suurimmaksi myynnin kasvun esteeksi.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna suhteellisen ripeästi, noin 3,5 prosenttia. Kasvu hidastuu ensi vuonna noin 2,5 prosenttiin. Kannattavuuden paraneminen sekä hotellien korkea ja edelleen noussut huoneenkäytöstä tukevat alan investointeja.

ARVONLISÄYS KASVUSSA

Toimialan arvonlisäys kasvoi vuoden alkupuoliskolla tuntuvasti. Kasvua kertyi 4,4 prosenttia vuodentakaisesta ja kausitasoitettuna 1,7 prosenttia viime vuoden loppupuolelta. Kausitasoitettunkin aikasarjan heilahtelu on suhteellisen suurta. Ensimmäisellä neljänneksellä arvonlisäyksen määrä kasvoi 3,6 prosenttia edellisestä neljänneksestä, mutta toisella neljänneksellä se vastaavasti aleni 3,2 prosenttia.

Ennustemme mukaan toimialan arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna noin 3,5 prosenttia viime vuodesta. Tämä on nopein vauhti sitten vuoden 2007. Ensi vuonna kasvuvauhti hidastuu noin 2,5 prosenttiin. Suhteellisen hyvästä kasvusta huolimatta toimialan arvonlisäyksen määrä on ennustemme mukaan vielä vuonna 2019

15 prosenttia alempi kuin se oli korkeimmillaan vuonna 2007.

Työn tuottavuuden liukuva kolmen vuoden keskimääräinen kasvu on ennustevuosina suunnilleen nollassa, mikä on kuitenkin parasta kehitystä sitten vuoden 2008. Työn tuottavuus on toimialalla ollut jo pitkään laskussa, erityisesti vuosina 2013–14.

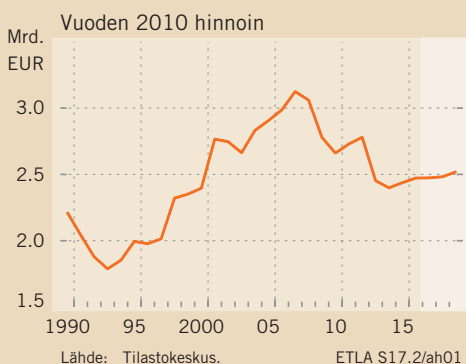
TYÖTUNTIEN MÄÄRÄ LASKENUT, LIIKEVAIHDON ARVO NOUSSUT

Työllisten lukumäärä oli toimialalla huhti-syyskuussa 3,6 prosenttia alempi kuin vastaavana aikana vuonna 2016. Tehtyjen työtuntien lukumäärä oli Tilastokeskuksen tilastojen mukaan laskenut 7,7 prosenttia.

Tästä huolimatta Tilastokeskuksen tilastot näyttävät palkkasumman kasvaneen maaliskuu- elokuussa 4,7 prosenttia vuoden takaisesta. Palkkasumman kasvu oli noin 3 prosenttia myös kausitasoitettuna edellisestä kuuden kuukauden ajanjaksosta.

Helmi-heinäkuussa kausitasoitettu käypähintainen liikevaihto nousi majoitusalaalla 5,3 prosent-

Tuotanto

Liikevaihto

tia edellisestä kuuden kuukauden ajanjaksosta. Ravitsemisalalla nousua oli vastaavasti 2,5 prosenttia.

KANNATTAVUUS JA INVESTOINNIT VAHVISTUVAT

Toimintaylijäämän ja tuotoksen suhteella mitattu kannattavuus vahvistuu hitaasti ennustevuosina. Myös investointiaste nousee edelleen, kun hotellien huoneenkäyttöaste on noussut ennätyskor-

kealle. Tämä tilasto kattaa hotellit, joissa on vähintään 20 vuodepaikkaa.

HUONEENKÄYTTÖASTEET RIKKOVAT ENNÄTYKSIÄ

Majoitusliikkeiden huoneenkäyttöaste on edelleen jatkanut nousuaan. 12 kuukauden liukuva keskiarvo oli elokuussa 55,0 prosenttia, mikä on selvästi yli aiemman huipun, joka saavutettiin vuonna 2008. Pitkällä aikavälillä huoneenkäyttöas-

Keskeiset tunnusluvut

	2014	2015	% -muutos				Keskimäärin	
			2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-2,2	1,6	1,4	3,6	2,4	1,2	-1,8	2,1
- Työpanos	3,2	1,8	2,5	2,7	2,0	1,0	1,1	2,0
- Työn tuottavuus	-5,2	-0,1	-1,0	0,8	0,4	0,2	-2,7	0,1
- Pääomavaltaituminen	-0,7	-0,4	-0,5	-0,5	-0,3	0,0	-0,1	-0,3
- Kokonaistuottavuus	-4,5	0,3	-0,5	1,4	0,7	0,2	-2,6	0,4

Lähde: Tilastokeskus.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2016

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminta
7,7 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Muut palvelut
Kulutus
KLPT
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13k

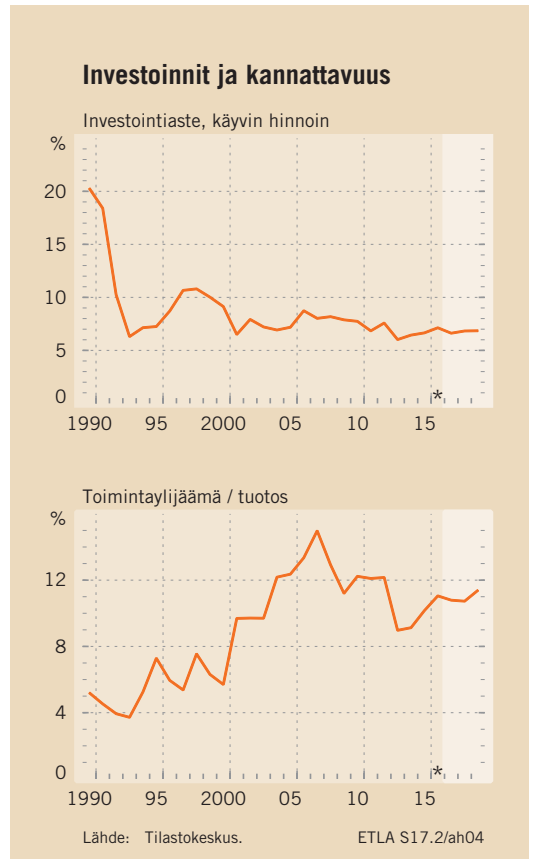
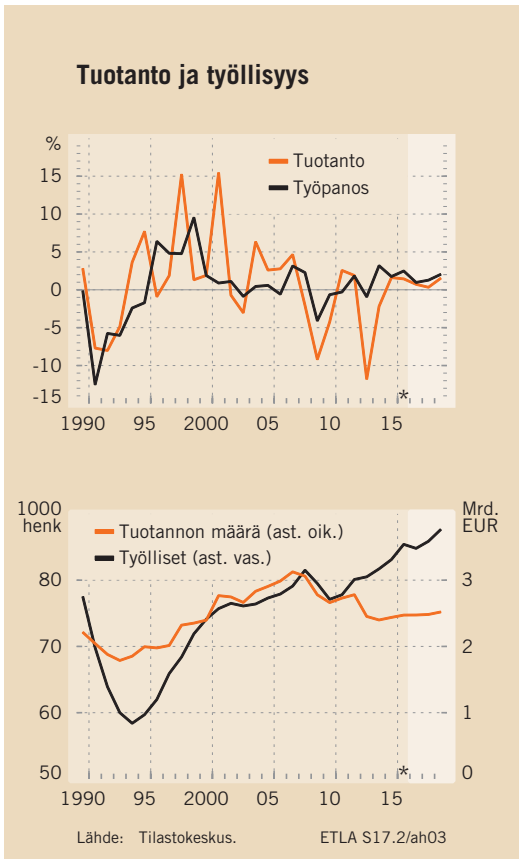
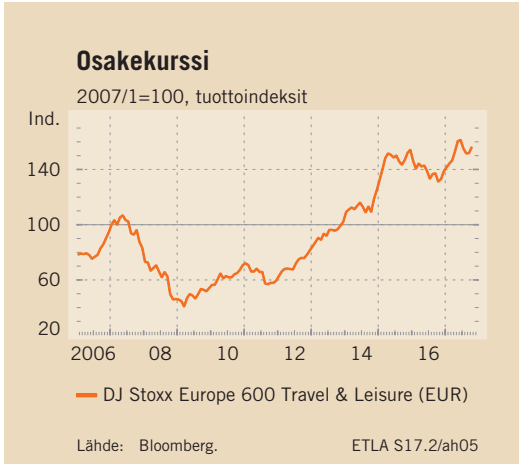
teet ovat olleet trendinomaisessa nousussa, mikä on nostanut pääoman tuottavuutta.

Maakunnittain huoneenkäyttöaste on korkein Uudellamaalla, 67,1 prosenttia. Sen nousu on selvästi tasoittunut kuluvan vuoden aikana. Verrattuna elokuuhun 2016, huoneenkäyttöasteen 12 kuukauden liukuva keskiarvo on noussut eniten Varsinais-Suomessa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjanmaalla.

Uudenmaan osuus majoitusliikkeiden kaikista huoneista on jatkanut nousuaan. Se on noussut kymmenessä vuodessa 3,1 prosenttiyksikköä. Huoneiden kokonaismäärä Suomessa aleni muuttaman vuoden ajan mutta viime aikoina määrä on taas jyrkästi noussut, ja huoneiden aiempi ennätysmäärä vuodelta 2014 on rikottu.

YÖPYMISEN KESKIHINNAT NOUSSUSSA

Verrattuna koko maan keskiarvoon ja käyttäen 12 kuukauden liukuvia keskiarvoja, yöpymisen kes-

kihinta on korkein Uudellamaalla, noin 20 prosenttia yli koko maan keskihinnan. Se on ollut vakaa viime vuosina.

Koko maassa yöpymisen keskihinta (12 kk lka) on noussut vuodessa 4,4 prosenttia. Eniten nousua on ollut Pohjois-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä, noin 10 prosenttia, ja laskua Kainuussa, noin 13 prosenttia.

NÄKYMÄT POSITIIVISET

EK:n lokakuussa julkaistun Suhdannebarometrin mukaan toimialan myyntitodotukset loppuvuodelle ovat positiiviset. Riittämätön kysyntä on suurin kasvun este.

Kuljetus ja varastointi

Kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäys on päässyt kasvuun piristyneen viennin vetämänä. Lisäksi rakentamisen ja yksityisen kulutuksen kasvu sekä kansainvälinen matkustajaliikenne tukevat toimialan kehitystä.

KASVU VAHVAA TÄNÄ VUONNA

Kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäys oli kovassa kasvussa vuoden vaihteessa. Vuoden ensimmäisen puoliskon arvonlisäys oli melkein kuusi prosenttia korkeampi kuin viime vuonna vastaavana aikana ja kausitasoitettuna neljä prosenttia korkeampi kuin viime vuoden jälkipuoliskolla. Nousu oli erityisen suuri ensimmäisellä neljänneksellä.

Ennusteemme mukaan toimialan arvonlisäys kasvaa tänä vuonna noin viisi prosenttia viime vuodesta. Tämä on kovin vauhti sitten vuosien 2010–2011. Taustalla on erityisesti vientikuljetusten elpyminen. Ensi vuonna kasvu hidastuu vajaan kolmeen prosenttiin ja vuonna 2019 edelleen noin kahteen prosenttiin.

Tehtyjen työtuntien määrä on alentunut vuodesta 2009 lähtien. Arvioimme, että lasku jatkuu, mut-

ta hyvin hitaasti, vain parin prosenttiyksikön kymmenyksen tahtia vuodessa. Tämän seurauksena työ tuottavuuden kasvu vahvistuu.

SATAMISSA KASVUA

Tonneissa mitattuna satamien ulkomaantavaraliikenteen tuonti kasvoi tammi-elokuussa 3,3 prosenttia vuoden takaisesta ja vienti 7,1 prosenttia. Kokonaisuutena ottaen kasvua kertyi 5,3 prosenttia. Ulkomaan konttiliikenteessä oli kasvua 6,4 prosenttia ja kauttakululiikenteessä yli 23 prosenttia.

Kansainvälinen matkustajaliikenne kasvoi puolestaan tammi-elokuussa 2,1 prosenttia vuoden takaisesta. Helsingissä kasvua oli selvästi tätä enemmän, 3,2 prosenttia. Muista suurista satamista Turun liikenne on vähentynyt 0,9 prosenttia ja Eckerön 5,9 prosenttia.

Nämä luvut kertovat Viron-liikenteen 3,3 prosentin kasvusta tammi-elokuussa. Matkustajaliikenne Suomen ja Ruotsin välillä sen sijaan aleni 0,3 prosenttia. Viron-liikennettä on nykyisin hieman enemmän kuin Ruotsin-liikennettä, tammi-elokuussa 6,28 miljoonaa vs. 6,15 miljoonaa mat-

Tuotanto

Mrd. Vuoden 2010 hinnoin, neljännesvuosittain

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ai01

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos, käyvin hinnoin

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ai02

kustajaa (lähteneitä ja saapuneita). Ulkomaisten risteilyalusten matkustajien määrä puolestaan kasvoi tammi-elokuussa 22 prosentilla 874 tuhanteen.

KANSAINVÄLINEN LENTOLIIKENNE KOVASSA KASVUSSA

Kansainvälinen lentomatkustus on ollut selvässä kasvussa. Tämä näkyy myös hotellimajoituksen

kysynnässä (ks. majoitus- ja ravitsemistoiminnan näkymistä tässä julkaisussa). Tammi-syyskuussa matkustajien lukumäärä kansainvälisessä lentoliikenteessä kasvoi 11 prosenttia vuoden takaisesta. Kotimaan lentoliikenteessä kasvua oli maltilliset 0,7 prosenttia. Kokonaisuudessaan kasvua kertyi näin 8,4 prosenttia. Rahdin kuljetus kasvoi yhteensä 1,2 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-4,2	-1,5	0,1	4,9	2,8	2,1	-1,3	1,9
- Työpanos	-1,4	-1,3	-1,4	-0,2	-0,1	-0,3	-2,2	-0,8
- Työn tuottavuus	-2,9	-0,2	1,5	5,1	2,8	2,4	2,6	1,0
- Pääomavaltuistuminen	0,1	0,1	0,6	0,4	0,6	0,6	0,6	0,5
- Kokonaistuottavuus	-3,0	-0,4	0,8	4,7	2,2	1,8	1,9	0,5

Lähde: Tilastokeskus.

Kuljetuksen ja varastoinnin hyödykevirit vuonna 2016

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a131

TIELIIKENTEEN KULJETUSSUORITE KASVANUT SELVÄSTI – TAVARAMÄÄRÄT EIVÄT

Tieliikenteessä ilman maa-ainekuljetuksia kuljetussuorite kilometreissä mitattuna kasvoi neljän vuosineljänneksen liukuvina summina vuoden alussa lähes 20 prosentin vauhtia vuoden takaisesta. Tavaramäärät eivät sen sijaan ole kasvaneet. Kun historiallisesti tavaramäärän ja kuljetussuoriteen suhdeluku on ollut yli ajan suhteellisen vakaa, nähdään siinä viimeksi kuluneen vuoden aikana selvä noin 17 prosentin aleneminen.

NÄKYMÄT POSITIIVISET

EK:n lokakuussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan liikennealan yritysten myynti-odotukset loppuvuodelle ovat selvästi positiiviset, mutta henkilökunnan määrä voi hieman vähentyä. Merkittävin kasvun este on edelleen riittämätön

tön kysyntä, mutta ammattityövoiman puute on melkein noussut sen rinnalle.

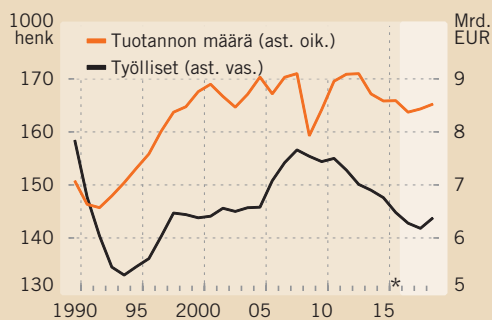
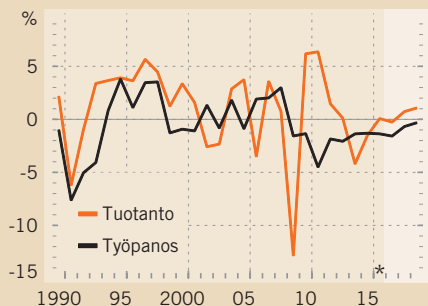
Osakekurssi

Lähde: Bloomberg.

ETLA S17.2/ai05

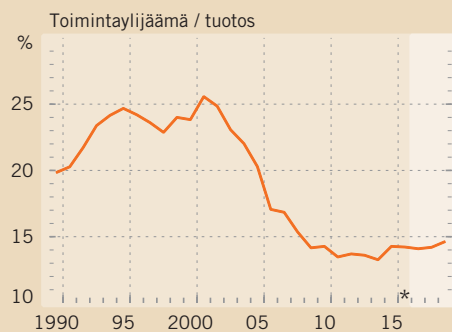
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ai03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ai04

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Rahoitus- ja vakuutusallalla menee Suomessa kokonaisuutena ottaen hyvin, mutta jonkin verran paineita tulee poikkeuksellisesta rahapolitiikasta, lisääntyneestä viranomaisvalvonnasta, uusista toimijoista markkinoilla sekä Brexitistä. Lisäksi Ruotsin asuntomarkkinoiden negatiivinen kehitys saattaa heijastua toimialan kehitykseen myös Suomessa.

TOIMIALAN ARVONLISÄYKSEN ENNUSTETAAN KASVAVAN

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäyksen viimeaikainen kasvu on ollut rajua. Vuoden alkupuoliskolla se kasvoi yli 11 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 11 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta. Vaihtelu neljänneksestä toiseen on kuitenkin suurta ja siihen vaikuttavat muun muassa sijoitustuotot.

Ennustemme mukaan arvonlisäys kasvaa kuluvana vuonna keskimäärin reilut kolme prosenttia viime vuodesta. Ensi vuonna kasvu hidastuu vajaan kahteen prosenttiin. Työn tuottavuuden kolmen vuoden liukuva keskimääräinen kasvu on tänä vuonna noin nollassa ja nousee ensi vuonna noin prosenttiin.

Tuotanto

Eräitä tuotantoindikaattoreita

Lähteet: Tilastokeskus, HEX, Bloomberg.

ETLA S17.2/aj02

Maalis-elokuussa toimialan nimellinen palkkasumma kasvoi yhden prosentin vuoden takaisesta. Tämä on vähemmän kuin koko kansantalouden 1,5 prosenttia.

Lokakuussa isot pankit ilmoittivat työvoiman vähentämisestä mm. koska kilpailu lisääntyy maksupalveludirektiivin myötä ensi vuoden alussa. Tällä voi kuitenkin olla positiivinen vaikutus keski-

määräiseen työn tuottavuuteen, joka voi kehittyä lähivuosina paremmin kuin syyskuussa tehdyssä ennusteessa arvioitiin.

PÖRSSIN VAIHTO KOVASSA KASVUSSA

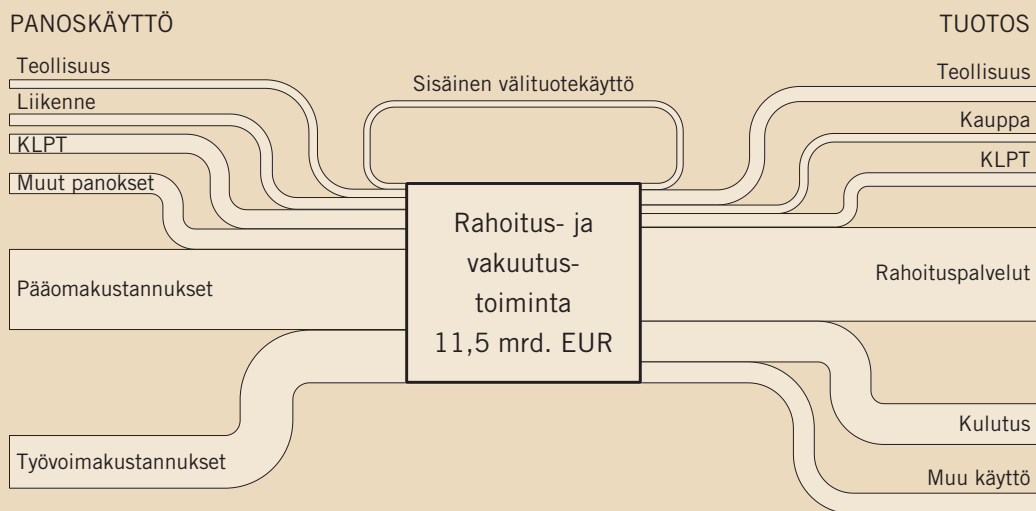
Maalis-elokuussa osakkeiden vaihto Helsingin pörssissä nousi melkein 19 prosenttia vuoden takaisesta. Elokuun lopussa HEX-yleisindeksin arvo oli 5,2 prosenttia ylempänä kuin helmikuun

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012-16	2017-21 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	10,5	0,3	-0,4	3,2	1,8	1,6	-0,4	0,9
- Työpanos	-3,3	0,9	1,1	0,7	0,1	-0,1	-1,0	0,8
- Työn tuottavuus	14,3	-0,6	-1,5	2,5	1,7	1,6	0,6	0,4
- Pääomavaltaituminen	0,7	-1,3	-1,4	-0,2	0,2	0,3	-0,8	-0,1
- Kokonaistuottavuus	13,5	0,7	-0,1	2,7	1,4	1,3	1,4	0,5

Lähde: Tilastokeskus.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2016

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13m

lopussa. Lokakuun lopussa nousua oli kertynyt 15,5 prosenttia vuoden takaisesta. Pitkään jatkunut rahapoliittinen elvytys on saattanut nostaa pörssi- ja muita varallisuusarvoja osittain kestävämmälle tasolle.

LAINAKANTA TASAISESSA KASVUSSA

Syyskuun lopussa euromääräisten asuntolainojen kanta kotitalouksille oli melkein 95 miljardia euroa, missä oli vuoden takaisesta nousua 2,2 prosenttia. Kulutusluottojen kanta oli 30,6 miljardia ja siinä oli nousua 3,3 prosenttia vuoden takaisesta. Kasvu on ollut suhteellisen tasaista jo muutaman vuoden ajan.

Kotitalouksien velkaantumisaste oli kesäkuun lopussa 127,6 prosenttia käytettävissä olevista tuloista. Se nousi puolessa vuodessa 1,2 prosenttiyksikköä. Arvioimme, että tahti jatkuu edelleen

parin prosenttiyksikön vuosivauhtia, sillä korot pysyvät matalina, työllisyys vahvistuu ja asuntojen kysyntä on kasvukeskuksissa edelleen vahvaa.

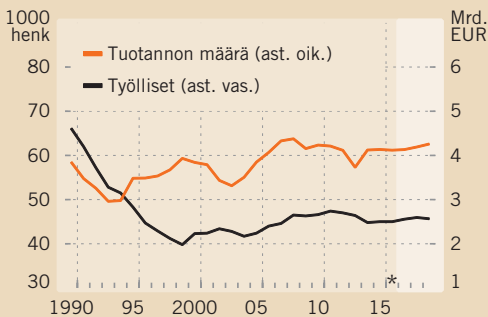
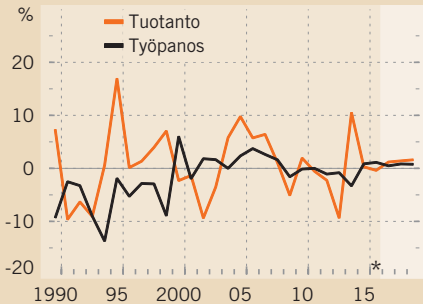
MARKKINAKOROT OVAT EDELLEEN LASKENEET...

Yleisin asuntolainojen viitekorkona käytetty 12 kuukauden euribor oli 3.11. -0,191 prosenttia. Se on edelleen jatkanut laskuaan. Kolmen kuukauden euribor on sen sijaan ollut koko kuluvan vuoden vakaasti noin -0,33 prosenttia.

... JA MARGINAALIT KUTISTUNEET

Suomen Pankin laskema laskennallinen asuntolainamarginaali aleni syyskuun lopussa 1,00 prosenttiin. Se on laskenut vuodessa 0,15 prosenttiyksikköä. Laskennallinen asuntolainamarginaali on ollut viimeksi näin alhaalla keväällä 2012.

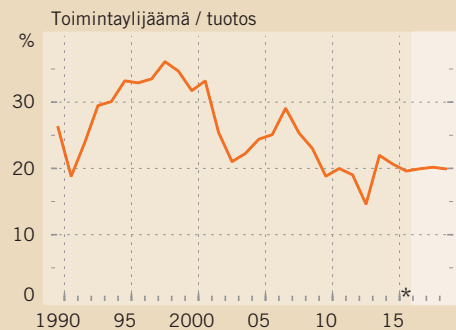
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/aj03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/aj04

RAHAPOLITIikka PYSYY KEVYENÄ

Euroalueen yhdenmukaistettu inflaatioaste oli lokakuussa 1,4 prosenttia. Pohjainflaatio, joka saadaan, kun energia ja prosessoimattomat elintarvikkeet jätetään hintakehityksestä pois, hidastui 1,1 prosenttiin. EKP:llä ei siten ole kiirettä alkaa kiristää rahapolitiikkaansa. Se päätti lokakuussa jatkaa arvopapereiden osto-ohjelmaansa ainakin ensi vuoden syyskuuhun. Tammikuusta alkaen kuukausiostojen arvo kuitenkin alenee 60 miljardista eurosta 30 miljardiin euroon.

ALAN KILPAILU KIRISTYY

Rahoitus- ja vakuutusalan kehitys Suomessa on vakaata, mutta jonkin verran paineita tulee poikkeuksellisesta rahapolitiikasta, lisääntyneestä viranomaisvalvonnasta, uusista toimijoista markkinoilla maksupalveludirektiivin myötä sekä Brexitistä. Lisäksi Ruotsin asuntomarkkinoiden negatiivinen kehitys saattaa heijastua toimialan kehitykseen myös Suomessa.

SUHDANNENÄKYMÄ MYÖNTEINEN

EK:n lokakuussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan toimialan myynnin odotetaan kasvavan loppuvuoden aikana. Henkilökunnan määrän odotetaan kuitenkin vähenevän. Merkittäviä kasvun esteitä ei ole.

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

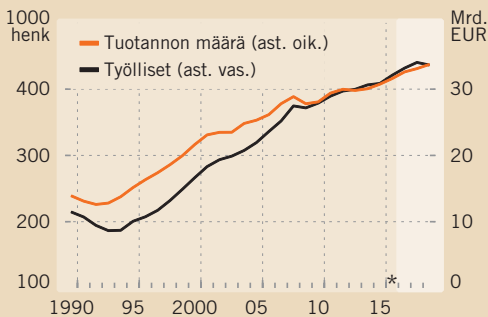
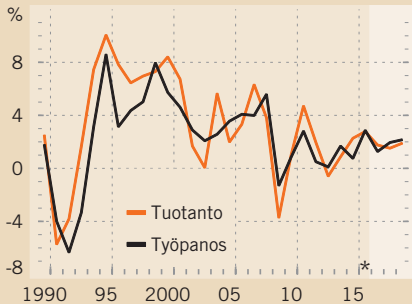
Liike-elämää palveleviin toimialoihin luetaan tässä katsauksessa informaatio- ja viestintäpalvelut (toimialakoodi J), kiinteistöala, pl. asuntojen omistus (L), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat arvonlisäyksellä mitattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (16,7 % JLMN-kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (11,3 %) ja muu kiinteistötoiminta (11,1 %), televiestintä (9,6 %), tekniset palvelut (9,5 %) sekä liikkeenjohdon palvelut (9,3 %).

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan yhteenlasketun arvonlisäyksen kasvu on ollut voimakasta kuluvana vuonna. Arvioimme, että se kuitenkin maltillistuu ensi vuonna. Muun muassa ammattityövoiman puute on noussut kasvun esteeksi.

ARVONLISÄYKSEN KASVU KOVAA

Informaatio- ja viestintäpalvelujen arvonlisäyksen määrä kasvoi nopeasti vuoden alkupuoliskolla: 6,5 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 2,8 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta.

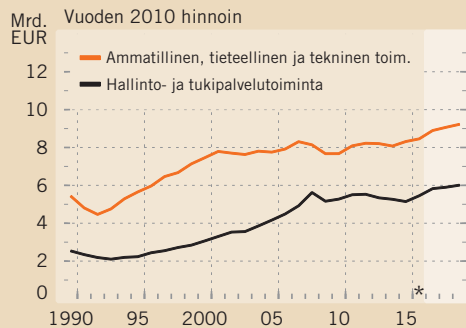
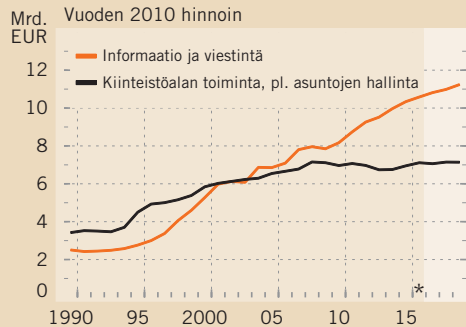
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ak03

Tuotanto

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/ak06

Kiinteistöalan vastaavat luvut olivat 1,8 ja 1,1 prosenttia, ja toimialojen M ja N yhteensä vastaavasti 4,4 ja 2,9 prosenttia.

Kiinteistöala on siten ollut maltillisessa kasvussa. Muut kolme tässä tarkasteltua toimialaa ovat viime aikoina kasvaneet suhteellisen vahvasti.

Informaatio- ja viestintäalan työn tuottavuuden kasvu on piristynyt selvästi. 2016Q3–2017Q2

ajanjaksolla tuottavuuden kasvu oli 4,5 prosenttia vuoden takaisesta. Kiinteistöala pääsi 1,3 prosentin kasvuun ja M&N-toimialat olivat kokonaisuutena ottaen nolllilla. Jälkimmäisessä tuottavuuden kasvu onkin pitkällä aikavälillä ollut lähellä nolllaa.

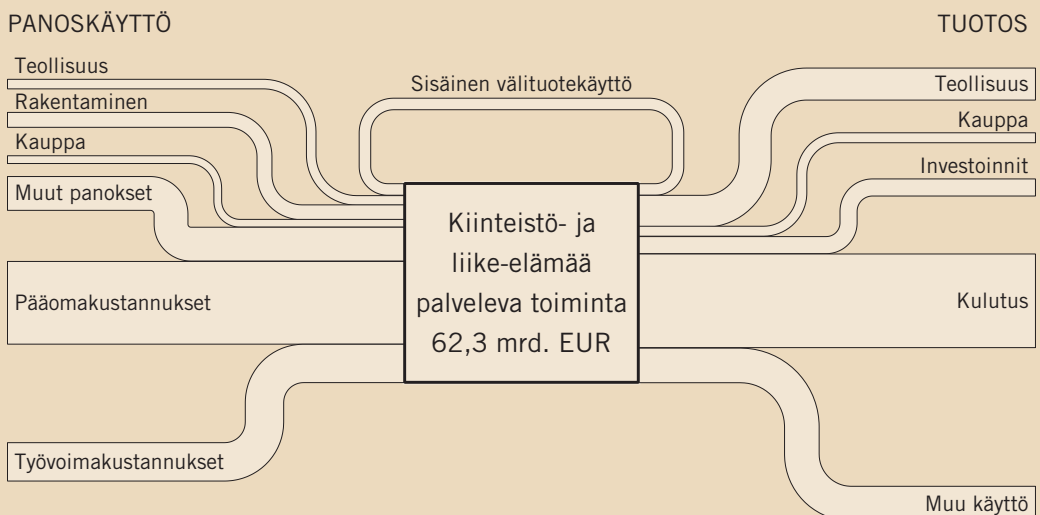
Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumman nousu oli M- ja N-toimialoilla nopeaa vuoden alkupuoliskolla, yhteensä 7 prosenttia vuoden takaisesta. Informaatio- ja viestintäalalla vastaava

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2014	2015	2016	2017 ^E	2018 ^E	2019 ^E	2012–16	2017–21 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,9	2,3	2,8	4,2	2,5	2,5	1,7	2,3
- Työpanos	1,7	0,8	2,9	3,5	1,7	1,7	1,4	2,2
- Työn tuottavuus	-0,8	1,5	-0,1	0,7	0,7	0,8	0,7	-0,1
- Pääomavaltaituminen	-0,1	0,3	-0,6	-1,1	-0,3	-0,2	0,1	9,3
- Kokonaistuottavuus	-0,7	1,2	0,5	1,8	1,1	1,1	0,5	-6,2

Lähde: Tilastokeskus.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirit vuonna 2016

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S17.2/a13n

nousu oli 5,4 prosenttia ja kiinteistöalalla noin kolme prosenttia.

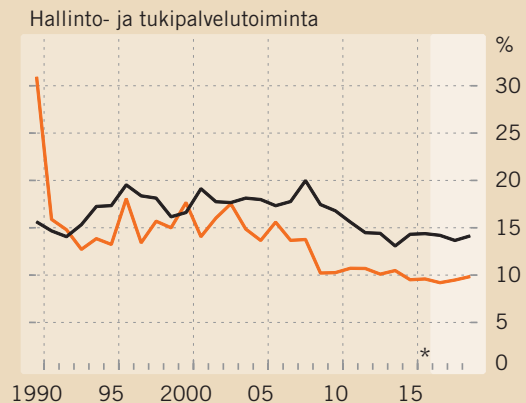
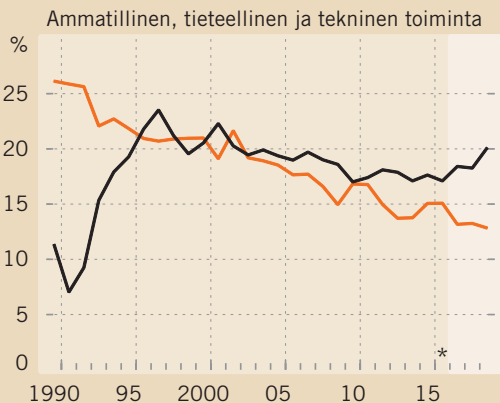
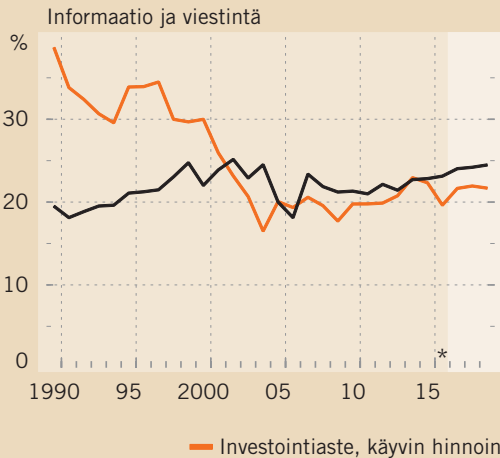
MYÖS LIIKEVAIHTO JA TYÖLLISYYS KASVANEET KOVA

Käypähintainen liikevaihto oli informaatio- ja viestintäalalla helmi-heinäkuussa kausitasoitettuna 1,8 prosenttia korkeampi kuin edellisellä puoli-vuotisjaksolla. Tämä kertoo tuottajahintojen mallillisesta tai negatiivisesta kehityksestä. Kiinteis-

töalalla kasvua kertyi vastaavasti 2,1 prosenttia, ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa 4,5 prosenttia ja hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa 3,3 prosenttia.

Informaatio- ja viestintäalalla työllisten määrä oli huhti-syyskuussa 4,7 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. M- ja N-toimialoilla päästiin noin neljän prosentin kasvuun.

Investoinnit ja kannattavuus

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos, käyvin hinnoin

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

KASVU ON VAHVAA TÄNÄ VUONNA MUTTA HIDASTUU ENSI VUODESTA ALKAEN

Ennustemme mukaan arvonlisäyksen määrä kasvaa informaation ja viestinnän toimialalla tänä vuonna noin 5,5 prosenttia. Tämä on nopeinta vauhtia sitten vuoden 2012. Jatkossa kasvu hidastuu noin kolmeen prosenttiin. Kiinteistöalalla kasvu on vajaassa kahdessa prosentissa koko ennusteperiodin ajan.

Ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa kasvu on ennustemme mukaan kumuluvana vuonna noin 4,5 prosenttia ja hidastuu sitten noin 2,5 prosenttiin. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa kasvu on noin neljä prosenttia tänä vuonna ja kaksi prosenttia ensi vuonna.

AMMATTITYÖVOIMAN PUUTE MERKITTÄVÄ KASVUN ESTE

EK:n lokakuussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan tieto- ja viestintäpalvelujen vuoden lopun myyntitodukset ovat vahvat. Myös henkilökunnan määrän odotetaan nousevan. Merkittävien kasvun este on ammattityövoiman kasvava puute.

Myös kiinteistöpalveluissa kasvunäkymät ovat myönteiset ja henkilökunnan määrän odotetaan kasvavan. Ainoa ja sellaisena merkittävä kasvun este on tälläkin alalla ammattityövoiman kasvava puute.

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?

Etlan tekemä Suomen makrotalouden ennuste julkaistaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja syyskuun loppupuolella. Ennuste on pitkälti kysyntälähtöinen ja sen tekemisessä on tukena Etlan makromalli.

Kysyntä kanavoituu tuotannoksi eri toimialoilla kansantalouden panostuotusmallin mukaisesti ja käytettävissä olevien tuotannon tekijöiden määrän asettamissa rajoissa. Makroennusteen pohjalta tehdään sen kanssa sopusoinnussa oleva Toimialakatsaus.

Tässä selosteessa kerrotaan lyhyesti ennusteen rakentumisesta.

VIENTI JA TUONTI

Suomen kilpailukyky, kansainvälinen taloustilanne, yksittäisten vientimarkkinoiden kehitys ja toimialojen vientitilaukset selittävät Suomen viennin kehitystä. Kansainvälisen ennusteen tekemisessä käytetään apuna brittiläistä NiGEM-maailmantalouden mallia.

Tuonti määräytyy viennin sekä kotimaisen kulutuksen ja investointien perusteella.

Viennin ja tuonnin kehitykseen liittyy paljon erityistekijöitä, kuten suuret yksittäiset toimitukset, tuotantoseisokit jne. Nämä tekijät otetaan huomioon mm. yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

YKSITYINEN KULUTUS

Yksityistä kokonaiskulutusta ennustetaan mallilla, jossa pääasiallisina selittäjinä ovat kotitalouksien reaalisena ostovoimaa vaikuttavat tekijät sekä säästämisasteen kehitys.

Yksityinen kulutus hajotetaan tavaroiden ja palvelujen kysynnäksi suhteellisen pieniin osiin käyttäen apuna muun muassa logit-malleja. Tässä

yhteydessä käytetään kuluttajahintainflaatioennusteen antamaan tietoa suhteellisten hintojen kehityksestä. Näin saadaan ennusteet kestävien kulutustavaroiden, puolikestävien tavaroiden, lyhytikäisten tavaroiden ja palvelujen kysynnän kasvulle.

JULKINEN KULUTUS JA INVESTOINNIT

Julkistalouden ja julkisen kulutuksen kehitys määräytyy verotuloennusteen sekä julkisen sektorin tekemien menopäätösten ja Etlassa tehtyjen meno-oletusten pohjalta. Julkisen talouden tasapaino ja velkaantuminen arvioidaan Etlan julkisen talouden laskentakehikon avulla.

Etlassa tehdään myös ennuste Suomen julkisen sektorin rakenteellisen rahoitusjäämän kehityksestä käyttäen Euroopan komission laskentatapaa.

Investoinnit perustuvat rakennusalan näkymiin, yritysten investointitarpeisiin ja julkisen sektorin investointipäätöksiin. Suuret investointihankkeet kartoitetaan erikseen yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

RAJOITTEITA

Kysynnän, tuotannon ja investointien rajoitteina ovat muun muassa kansainvälisen kysynnän, kotimaisten tuotantokustannusten ja kotitalouksien ostovoiman kehitys, käytettävissä olevien tuotantopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asuntopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asuntopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asuntopanosten toimintakyky.

VAIHTOEHTOISET SKENAARIOT

Kunkin ennusteen yhteydessä pyritään tekemään vaihtoehtoiset, sekä ennustettua paremmat että sitä huonommat kehitysurat. Arvioita laadittaessa käytetään hyväksi mm. kansainvälisen talouden NiGEM-mallia, Etlan omaa makrotaloudellista mallia sekä julkisen talouden laskentakehikoita.

PANOSTUOTOSMALLISTA TOIMIALAKATSAUKSEEN

Viennin, yksityisen kulutuksen, julkisen kulutuksen ja investointien kasvu sekä varastokontribuution muutos kanavoituvat panos-tuotosmallin avulla tuotannon kasvuksi Suomessa eri toimialoilla.

Panostuotosmallissa eri toimialojen tuotosta käytetään eri suhteissa joko välituotteina muilla toimialoilla tai lopputuotekäytössä kulutuksessa ja investoinneissa.

Panostuotosmallilla saadaan Etlan tekemän kansantalouden makroennusteen kanssa sopuisuudessa oleva ennuste tuotoksen ja arvonlisäyksen kehitykselle 35 eri toimialalla. Nämä ovat TOL 2008 -toimialaluokittelussa kaikki kirjaintason toimialat sekä kaikki tehdasteollisuuden ja kaupan alan 2-numerotoimialat. Tämän tiedon pohjalta tehdään Etlan Toimialakatsaus, joka julkaistaan Suhdanteen jälkeen.

TYÖPANOS

Käytämme toimialakohtaisia ekonometrisia malleja toimialan työpanosnäkymien (tehtyjen työtuntien) määrän ennustamiseen. Tärkeimpinä selittävinä muuttujina ovat panostuotosmallin antama tuotoksen määrän kasvu sekä työtunnin kustannuskehitys. Nämä ennusteet raportoidaan Etlan Toimialakatsauksessa.

TUOTTAVUUS JA KANNATTAVUUS

Tuotoksen ja työpanoksen avulla lasketaan kehitys toimialan työn tuottavuudessa. Kokonais-tuottavuuden laskemiseen käytetään lisäksi bruttopääomakannan kehitystä, joka lasketaan toimialoittain investointien ja poistojen avulla.

Toimialan keskimääräistä kannattavuutta ja sen kehitystä mitataan bruttotoimintaylijäämällä, joka on suhteutettu toimialan tuotokseen.